

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta mezinárodních vztahů

Obor: Mezinárodní obchod

**Česko-ruské hospodářské vztahy se zaměřením
na vzájemný obchod**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Autor: Bc. Dominika Majáková

Vedoucí práce: Ing. Ilya Bolotov, MBA, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a vyznačila jsem veškerou použitou literaturu.

V Praze dne

.....

podpis studenta

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu své práce, panu Ing. Ilyovi Bolotovovi, MBA, Ph.D., za cenné rady, znalosti a připomínky, o které se se mnou podělil při zpracování této práce.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá vzájemnými obchodními vztahy mezi Českou republikou a Ruskou federací se zaměřením na vzájemný obchod se zbožím. Cílem je popsat vývoj exportu a importu zboží, jeho strukturu a vliv Ukrajinské krize a sankcí na tyto vztahy. V rámci toku zboží zmiňuje rizika spojená se vstupem na ruský trh. Součástí práce je také představení všeobecného a ekonomického profilu Ruska, jeho kulturních specifíků při obchodním jednání, ale i obecný rámec vztahů. Současně je okrajově zmíněna i obchodní výměna služeb a vzájemná investiční spolupráce.

Abstract

The thesis deals with the mutual trade relations between the Czech Republic and the Russian federation focusing on bilateral trade in goods. The aim is to describe the development of export and import of goods, their structure and the influence of the Ukrainian crisis and sanctions on those relationships. In the context of flow of goods it mentions the risks of the entry to the Russian market. The work also includes general and economic profile of Russia's cultural specifics in business negotiations, but also the general framework of relations. At the same time it marginally mentions services trade and mutual investment cooperation.

Obsah

Seznam zkratk.....	6
Úvod	7
1. Rusko	9
1.1 Obecné informace.....	9
1.2 Ekonomika Ruské federace	14
1.3 Jednání s ruskými partnery	23
2 Spolupráce mezi Českou republikou a Ruskem.....	30
2.1 Obecný rámec spolupráce.....	30
2.2 Vzájemné vztahy mezi Českou republikou a Ruskou federací	34
2.3 Podpora vzájemné spolupráce	39
3 Vzájemný obchod	43
3.2 Podmínky pro úspěch českého zboží na ruském trhu.....	43
3.2 Vzájemná obchodní výměna se zbožím za období 2000-2013	47
3.2.1 Export do Ruska.....	48
3.2.2 Import do České republiky.....	71
3.3 Konflikt na Ukrajině, sankce a jejich vliv na vzájemný obchod ČR a Ruska	82
3.4 Bilance vzájemného obchodu se službami	92
3.5 Vzájemná investiční spolupráce	93
Závěr.....	96
Seznam použité literatury	99
Seznam grafů, tabulek a příloh.....	117

Seznam zkratek

ASMAP	Asociace mezinárodních automobilových dopravců
CBR	Centrální banka Ruské federace
CZK	česká koruna
ČEB	Česká exportní banka, a.s.
ČR	Česká republika
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.
EUR	euro
EU	Evropská unie
FED	Federální rezervní systém
HDP	Hrubý domácí produkt
NATO	Severoatlantická aliance
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
OSCE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci
PZI	Přímé zahraniční investice
RF	Ruská federace
USA	Spojené státy americké
USD	americký dolar
WTO	Světová obchodní organizace

Úvod

Ruská federace je v posledních letech zmiňována v množství zpráv, ať již pro nedávnou spoluúčasť na podporování Ukrajinské krize, ale také díky své ekonomice či nerostným surovinám. Většinou však spíše v negativním slova smyslu, což neposiluje image země. Avšak každá země má své problémy, podobně jako Rusko, ať se již jedná o problémy s demokracií, ekonomikou či v současné Evropě problémy s řešením uprchlické krize. Přesto však přístup některých médií v téměř demonizování Ruska je značně přemrštěný. Současně však u Ruska stále přetrvávají jistá klišé, některá pravdivá a některé již ne. Přesto je Rusko zemí, na jejímž trhu má české zboží perspektivu, i přes uvalené sankce.

Tématem této práce jsou česko-ruské hospodářské vztahy se zaměřením na vzájemný obchod. Téma bylo mnou vybráno z toho důvodu, že mně zajímalo jak se tyto vztahy dlouhodobě vyvíjely, ale také jaké jsou aktuální vztahy. Současně mně zaujímalo, zda zprávy o prudce negativním vlivu Ukrajinské krize na vzájemný obchod jsou pravdivé a do jaké míry. Proto cílem mé práce je popsat vzájemný obchod, zejména pak export a import zboží, který by měl nejvíce utrpět vlivem sankcí mezi Evropskou unií a Ruskem. V rámci práce se budu snažit vycházet z přesvědčení médií o silném vlivu uvalených sankcí na vzájemný obchod. Tuto hypotézu se budu snažit následně vyvrátit či potvrdit.

Při zpracování této tematiky budu vycházet z oficiálních zdrojů české i ruské strany, zejména z jejich statistických úřadů, kterými jsou za Českou republiku Český statistický úřad a za ruskou stranu FEDSTAT. Vzhledem k aktuálnosti tématu ukrajinské krize pak zdrojem budou i mediální zprávy, domácí i zahraniční, zabývající se tématem. Dalším ze zdrojů bude samozřejmě odborná literatura zabývající se tematikou vývoje zahraniční politiky České republiky, ale také zabývající se Ruskou federací a jejími kulturními specifiky. Zahrnuti budou zejména české zdroje poukazující na problematické okruhy praktické stránky vstupu českých podniků a podnikatelů na ruský trh. Ale také při zpracování vzájemných vztahů a sankčních opatření budu vycházet z oficiálních nařízení Evropské unie a vlády Ruské federace.

Z praktické stránky bude práce členěna do tří kapitol, které budou tematicky rozčleněny. V první části bude cílem představit Rusko, druhá kapitola se bude snažit vysvětlit obecný rámec spolupráce. V třetí kapitole pak bude analyzován vzájemný obchod a bude zodpovězena otázka týkající se vlivu sankcí na vzájemný obchod. V práci bude použita

analýza dostupných dat o vzájemném obchodě se zbožím, službami a investicemi. Také metoda syntézy bude použita pro odvození důsledků, jež mohou mít a mají sankční opatření.

V kapitole bych chtěla představit Rusko z několika možných stran. V rámci prvního pohledu bych se zaměřila na všeobecné informace o Rusku, ale také zmíním politický systém, který dlouhodobě představuje významný prvek při tvorbě obchodního prostředí. Následně bude představen ekonomický profil Ruské federace. V závěru první kapitoly pak představím ve zkratce ruskou kulturu, která patří sice mezi slovanské národy, přesto má jistá specifika. Navíc je výhodou každého exportéra pokud při jednání s obchodním partnerem respektuje partnerovu kulturu, ale často je to i jistá možnost, co očekávat od jiné kultury.

V druhé kapitole bych pak chtěla představit obecný rámec spolupráce mezi Českou republikou a Ruskou federací. Zejména bych chtěla zmínit obecný rámec spolupráce vzájemných vztahů, nejen z hlediska vývoje vztahů mezi oběma zeměmi. Nutno však dodat, že pro vývoz těchto vztahů je také klíčový vývoj vzájemných vztahů mezi Evropskou unií a Ruskou federací. Současně bude okrajově zmíněna podpora vzájemných vztahů mezi Českou republikou a Ruskou federací institucemi jako EGAP či ČEB na české straně a jejich ruskými alternativami.

V třetí kapitole bude analyzován vývoj exportu a importu mezi těmito zeměmi na základě statistických dat, ale také struktura toků zboží od roku 2000 až po současnost. Přesto zmíním i některé problémy, se kterými čeští podnikatelé musejí počítat, pokud se rozhodnout vstoupit na ruský trh. Současně bude popsán i Ukrajinský konflikt a sankční opatření mezi Evropskou unií a Ruskou federací. V závěru kapitoly bude okrajově zmíněna vzájemná výměna služeb a také investiční rovina vzájemné spolupráce.

1. Rusko

1.1 Obecné informace

Ruská federace je v současnosti jednou z nejčastěji zmiňovanou zemí v různých médiích kvůli konfliktu na Ukrajině, je to však to jediné čím je tato země zajímavá? Odpovědí je rozhodně ne. Rusko je největší zemí na světě kvůli své úctyhodné rozloze, která činí 17 098 246 km². Rozloha Ruska se ještě zvětší po započítání oblasti Krymu po referendum z 16.3.2014 a následné ruské anexe o dva dny později. Přičemž Krym zahrnuje území o rozloze 26 945 km². Mezinárodně a ani Českou republikou však nebylo toto referendum a následná anexe uznána a území tak stále v očích většiny států světa patří Ukrajině. [74]

V rámci světa ruské území zabírá přibližně 11,5 % povrchu země, což je dokonce více než rozloha nejmenšího kontinentu světa Austrálie. Rusko se nachází na území na dvou kontinentů, proto není lehké při vyhledávání na různých internetových stránkách ji správně začlenit, protože má jak část evropskou, tak i asijskou. Podobně obtížné je určit typ krajiny a podnebí. Jih země se totiž nachází v subtropickém pásu, naopak nejsevernější oblasti patří do arktického pásu s tundrami. Nalezneme zde také oblasti s vulkanickou činností jako poloostrov Kamčatka, ale zároveň oblasti s velkými jezery jako je nejhlubší jezero světa Bajkal. [77]

Tím však nekončí rozmanitost území. Na území Ruské federace leží zásoby ropy, zemního plynu, uhlí, ale i železné rudy. Významná jsou také ložiska barevných a vzácných kovů jako je nikl nebo platina. Z odhadů pro rok 2014 se předpokládá, že Rusko má největší zásoby zemního plynu na světě ve výši 47 800 mld. m³. Zásoby ropy se odhadují na 80 mld. barelů, což znamená, že je zemí s osmou největší zásobami ropy na světě. A snaha objevit či získat nerostné suroviny je v současné době běžným trendem. Někteří autoři připojení Krymu přímo posuzují jako získání přístupu k nerostnému bohatství, i když jedním dechem zpochybňují možnosti vytěžit tyto zdroje. Podobně se v budoucnosti bude bojovat i o ložiska ropy a zemního plynu pod Arktidou. Rusko podobně jako USA, Kanada a Dánsko si začínají nárokovat tzv. Lomonosův hřbet. [77] [54] [65] [58]

Jak napovídá název, Rusko je federací složenou z několika územních subjektů, které jsou pak spojeny do osmi okruhů dle nařízení prezidenta Ruska z 13. května 2000. Konkrétně mezi územní subjekty patří dvacet jedna republik, devět krajů, jedna autonomní oblast, čtyřicet šest oblastí, čtyři autonomní oblasti, dvě města velkého významu a pronajaté město Bajkonur

v Kazachstánu. Hlavním městem je Moskva, která je administrativním centrem pro Centrální federální okruh. Dalšími velkými městy jsou pak Sankt Petěrburg, Novosibirsk či Jekatěrinburg. [74]

Politický systém a rozložení moci

Systém rozložení moci v Rusku je založen na ústavě z prosince roku 1993, která je v pořadí již pátou ústavou, přičemž první ústava byla přijata v roce 1918. Od předchozích úprav byly do poslední ústavy začleněny principy republikánství, federalismu a demokracie, které by měli Rusko směřovat do formy republiky se smíšenou formou moci, která by měla kombinovat principy parlamentní a prezidentské formy. Reálně se vzhledem k historickému vývoji nejen samotného ruského státu, ale i vývoje politického systému jedná spíše o prezidentskou republiku, kde převážnou část moci má prezident. Dle ústavy je moc rozdělena na tři složky, které by měly být nezávislé podobně jako tomu je v České republice. Výkonná moc je zastoupena vládou a v čele stojí prezident, soudní moc je rozdělena dle působnosti mezi Ústavní soud, Nejvyšší soud a Nejvyšší arbitrážní soud. Poslední částí je zákonodárná moc, která je reprezentována Federálním shromážděním, což je dvoukomorový parlament Ruska.

K postu prezidenta je potřeba zmínit, že prezident je volen tajným hlasováním občanů na základě rovných, všeobecných a přímých voleb. Prezidentské období je šestileté, přičemž současným prezidentem je Vladimír Putin, který byl v roce 2012 zvolen jako nástupce bývalého prezidenta Dmitrije Medveděva. Zajímavostí je, že vzhledem k prezidentské moci bylo pro období prezidenta Medveděva typické tzv. diumvirátní vláda, kdy větší moc měl bývalý prezident Vladimír Putin a v téže době předseda vlády. Prezidentský post v Rusku je spojen s větším množstvím funkcí a pravomocí než v České republice. Prezident je totiž nejen reprezentantem státu, ale také vrchním velitelem ozbrojených sil, zodpovídá za situaci uvnitř státu a měl by představovat ochránce, respektive dohlázele nad ochranou práv vyplývajících z ústavy. Další funkcí je také možnost předstoupení před parlament s návrhy zákonů, vydávání právních aktů v souladu s právními dokumenty či jmenování předsedy vlády a následně ministrů na návrh předsedy.

Zákonodárná moc je tedy reflektována prostřednictvím Federálního shromáždění, což by v českém pojetí byla alternativa parlamentu. Federální shromáždění má dvě komory, dolní je představována Státní dumou a vrchní komora Radou federace. Státní дума má 450 poslanců, kteří jsou voleni na základě voleb občany na období pěti let. Oproti tomu členové Rady

federace jsou vybráni jako představitelé jednotlivých územních subjektů. Každý územní subjekt si vybere dva představitele. V rámci pravomocí je Státní дума zaměřena na přijímání zákonů, podávání žaloby proti prezidentu, rozhoduje také o důvěře vlády a jmenuje některé představitele jako předsedu ústřední banky nebo účetní komory. Avšak nejmenuje prezidenta a ani soudce do tří nejvyšších soudů, tuto pravomoc má na starosti Rada federace na základě návrhu prezidenta. Rada federace vyhlašuje prezidentské volby, jmenuje místopředsedu účetní komory, auditory účetní komory a samozřejmě také projednává zákony na federální úrovni přijaté Státní dumou. Zákony na regionální úrovni jsou plně v rukou regionálních vlád.

Zajímavé je rozdělení soudní moci na tři nejvyšší soudy, kdy každý soud má v pravomoci pouze určitou oblast působnosti. Ústavní soud se zabývá pouze ústavou a možnou kolizí zákonů s principy ústavy, také rozhoduje kolize mezi pravomocemi státních orgánů a dodržení postupu žaloby proti prezidentu a následné soudní jednání proti němu. Sídlem Ústavního soudu je Sankt Petěrburg. Druhým velmi důležitým soudem je Nejvyšší soud, který se zabývá soudními řízeními ve věcech občanskoprávních sporů, trestního řízení či správního řízení, poskytuje výklad a pomoc či může i vytknout pochybení soudům nižší instance. Třetím nejdůležitějším soudem je Nejvyšší arbitrážní soud, který se zabývá čistě řešením sporů ekonomického rázu.

Realizací výkonné moci je pověřená vláda, která předkládá podobně jako v České republice federální rozpočet, dohlíží na jeho plnění a podává Státní dumě zprávu. Pravomocí vlády je správa federálního majetku, zajištění jednotné politiky v oblasti školství, zdravotnictví, kultury a dalších oblastí. Na základě rozhodnutí prezidenta a Státní rady pak zajišťuje realizaci zahraniční politiky a obranyschopnosti země. Odlišnost mezi českou a ruskou vládou je ve složení. Ruská vláda je složena z předsedy vlády, který má k nápomoci dva první náměstky, pak tři další náměstky a 17 federálních ministrů.

Politický systém v Ruské federaci procházel do období 90.ých let řadou nově vznikajících politických stran, které však od 90.ých let postupně zanikaly. Stranický systém v Rusku funguje trochu jinak než ve světě, protože není tak rozšířené povědomí a zapojení společnosti do politiky. Ve 21.století dochází k postupnému zeštíhlování politického spektra, jelikož byly zavedeny přísnější podmínky pro vstup politických stran do Státní dumy. Mezi těmito změnami je potřeba zdůraznit úpravu federálního zákona z roku 2004, která stanovila větší nároky na velikost politické strany. Politické strany museli mít k 1. lednu 2006 povinně 50 tisíc členů, přičemž v polovině územních subjektů musely být zastoupené minimálně

500 členy a ve zbytku minimálně 250 členy. Vzhledem k těmto změnám došlo k postupnému snižování politických stran, kdy v roce 2011 bylo 10 politických stran. Další změna přišla v květnu 2005, kdy byl změněn volební systém ze smíšeného na proporcionální. Stanovena byla také minimální volební klauzule ve výši 7 %. Následkem tohoto druhého výrazného opatření se do Státní dumy dostaly pouze čtyři strany – středová strana Jednotné Rusko, pravicová Liberálně demokratické strana a levicové strany KSFR a Spravedlivé Rusko.

Zajímavostí je i zákaz regionálních politických stran a hnutí, pro posílení celoruského vnímání a jednotu Ruska. Přesto se začíná rozcházet politicky-správní politická kultura s občanskou společností, kdy v roce 2011 byla ruská společnost proti výsledkům voleb, protože bylo podezření z falšování výsledků a vznikl protest pod heslem „Čisté volby“. Podle výzkumu pouze 12 -15 % ruské společnosti důvěřuje politickým stranám a stále více se objevuje názor, že politické strany nerespektují požadavky svých voličů, ale sledují pouze své cíle. Avšak jak velká je ruská společnost, aby změnila zažité zvyky uplatňované v politice? [2]

Populace

Ruská společnost zahrnuje 143,7 milionů obyvatel k počátku roku 2014 dle ruských statistik. Ruská federace je po započítání Evropské Unie desátou nejlidnatější zemí světa podle odhadů americké CIA z roku 2014. Převážná většina obyvatel je ruské národnosti, ale vyskytují se zde menšiny jako Tataři, ke kterým se hlásí téměř 4 % obyvatel a dále pak menšina Ukrajinců, Baškirů, Arménů či Čečenců, jejichž zastoupení však není tak velké. Většina obyvatel žije v evropské části Ruska a převážně ve městech. Poměr lidí žijících ve městě ku venkovskému obyvatelstvu je dlouhodobě 74:26 %, přičemž hustota zalidnění je 8,4 obyvatele na km². [54] [74]

Od 90.tých let byl v Rusku přirozený přírůstek dlouhodobě záporný, ale v roce 2013 byl poprvé po dlouhých letech zaznamenán kladný přirozený přírůstek, kdy počet narozených byl vyšší než úmrtnost.¹ V rámci úmrtnosti převažují příčiny jako nemoci oběhového systému, nádory či úmrtí způsobená jinými faktory než zdravotními. Očekávaný věk dožití se však zvýšil na průměrných 70,2 roků, přičemž samozřejmě vyšší průměrný věk dožití mají ženy s 75,9 roky. U mužů je průměrný očekávaný věk dožití 64,6 roků. Tento poměr je dán

¹ Zdroje na tematiku obyvatelstva jsou odlišné, přičemž ruské statistiky uvádějí jiná data než například americká, proto v následujícím výkladu se budu opírat o ruské statistiky.

i věkovou strukturou, kdy v pozdějším věku převládají ženy, přestože do přibližně 30 let věku je mírně vyšší počet mužů.

Přírůstek obyvatelstva je způsoben kromě přirozeného přírůstku obyvatelstva také migrací. V migračních tocích převažuje dlouhodobě migrace do Ruské federace. V roce 2013 byl celkový počet imigrantů 482,2 tisíc lidí. Nejvíce imigrantů přišlo z Uzbekistánu (25 %), Ukrajiny (11,4 %), Kazachstánu (10,8 %) a Tádžikistánu (10,6 %). Ruských emigrantů bylo ve stejném roce ani ne polovina imigrantů, tedy 186 382 lidí, přičemž cílovými destinacemi byl Uzbekistán, Ukrajina nebo Tádžikistán. [62]

Úředním jazykem v Rusku je samozřejmě ruština, ale v rámci jednotlivých územních celků se také často používají také národní jazyky daných celků. Dalšími jazyky kromě ruštiny je tatarština a ukrajinština, což vzhledem k migraci a národnostnímu složení obyvatelstva není překvapením. Převažující náboženskou vírou je pravoslavné křesťanství, ke kterému se hlásí téměř 74 % obyvatel. Menšinou jsou pak zastoupeni muslimové, ateisté a pak kolem 1% zastoupení protestanti, katolíci, buddhisté či starověrci. [74]

Pro porovnání životní úrovně a jisté představy se často pro porovnání životní úrovně v dané zemi posuzuje pomocí umístění v žebříčku dle indexu HDI.² Pozice Ruské federace v žebříčku zemí není nijak špatná, dle posledního hodnocení z roku 2013 si udržela 57. místo a řadí se mezi země s vysokým lidským rozvojem. Zajímavé jsou některé ukazatele jako například počet obézního obyvatelstva nad 20 let věku, kdy Rusko má 24,9 % populace obézních. Oproti tomu Česká republika³, která se umístila na 28. místě má 28,7 % celkové populace nad 20 let obézních. Další zajímavostí je index genderové nerovnosti, který je u Ruska 0,314, což je oproti České republice s 0,087 daleko více. Podobně je to s ukazatelem uživatelů Internetu, kde v ruské společnosti běžně používá internet 53,27 %, v České republice je to 75 %. Součástí indexu HDI je i kritérium výdajů zdravotnictví na HDP, které se u Ruska a České republiky liší pouze přibližně o jeden procentní bod, což je však otázkou k poměru českého a ruského HDP. [20]

² Index HDI je index, kterým se hodnotí míra lidského rozvoje v jednotlivých zemích. Žebříček je každoročně sestavován týmem United Nations Development Programme pod záštitou Organizace spojených národů. V rámci žebříčku dochází k neustálému doplňování kritérií, které by lépe odpovídala skutečnému stavu v zemi a odpovídá na vysvětlení, proč země se stejným příjmem na obyvatele mají jinou úroveň života. [20]

³ Odkaz na Českou republiku a komparaci s ní je pouze pro představu a v návaznosti na téma práce.

1.2 Ekonomika Ruské federace

Ruská ekonomika podobně jako mnoho zemí bývalého sovětského svazu muselo projít procesem transformace spojených s přechodem z centrálně-plánované ekonomiky na ekonomiku řízenou trhem. Pro přechod bylo nutné mnoho reforem a také otevření se světu. Stejně tak bylo nutné přilákat kapitál do většiny odvětví, v roce 1990 začala vlna privatizace, která se vyhnula pouze energetickému odvětví a zbrojařskému průmyslu. Co se ruské ekonomice často vyčítá asi nejvíce je síla byrokracie a silná orientace na vývoz nerostných surovin, převážně ropy, zemního plynu či oceli. [54]

U některých autorů se můžeme dočíst o transformaci ruské ekonomiky jako přechod z extrému do extrému. Kdy snaha o naprostou liberalizaci způsobila ztrátu hodnot a posílila vliv jednotlivce, což však pouze podpořilo zaostávání ruského průmyslu, který není na světových trzích konkurenceschopný. Procesu transformace je také zazlívána neustálá síla úřednického aparátu, který korupcí způsobuje často nerovnováhu a jen posiluje neefektivnost. Výčitkou se neminulo ani snaha post-transformační vlády o eliminaci státních zásahů a výdajů na vědu, kulturu a zdravotnictví, které autoři vidí jako omezování lidského potenciálu. Podpora dle nich totiž by mohla vést ke konkurenceschopnosti a vyvážení silné závislosti ekonomiky na exportu surovin a jejich cen. Tato závislost pak představuje bezpečnostní riziko pro Rusko. Ruští představitelé si snad uvědomují rizikovost situace, přesto je otázkou, jakým směrem se bude ruská ekonomika ubírat. Zda se ruští představitelé budou orientovat na levicově liberální přístup, který navrhnou autoři, se zaměřením na rozvoj. Nebo zůstane Rusko stále jen a pouze vývozcem nerostných surovin ukáže až budoucnost. [2]

Budoucnost Ruska je tedy na jiných, avšak pojďme si představit ruskou ekonomiku 21.století. Vývoj ruské ekonomiky do velké míry byl a je determinován transformačním procesem, který podobně jako v ostatních zemích bývalého SSSR probíhal v různých podmínkách a různými přístupy, stále však není úplně dokončen. Transformace zavedla ruskou ekonomiku v druhé polovině 90.tých let k hyperinflaci a také první velké krizi v roce 1998, která dostala označení Default. [18]

Asi největším milníkem světového finančnictví, ale i světové ekonomiky sedá považovat rok 2008. Pád Lehman Brothers v září 2008 odstartoval krizi nejdříve americké ekonomice, která se však postupně šířila do Evropy a ostatních zemí světa. Dnes je těžké posoudit, kdo je zodpovědný a zda přísnější politikou amerického FED by se podařilo krizi zastavit už v počátku. Současné názory se liší, avšak výsledek je stejný. A možná tato krize nejlépe

ukázala vzájemnou propojenost světové ekonomiky jako celku. Krize vzniklá na americkém území prasknutím hypotéční bubliny, kdy americké domácnost si vzali hypotéční úvěry s nízkými úroky, se šířila do Evropy kde vyvolala krizi eurozóny, ale také do dalších zemí světa.

Zajímavostí je právě odůvodnění nízkých úroků hypoték, kdy jsou vysvětlovány přílivem převážně asijského kapitálu. Přičemž tento přísun kapitálu byl vcelku logický, protože snahou investorů bylo investovat do vcelku bezpečných dluhopisů s přiměřeným výnosem, protože v tehdejší době ratingové agentury hodnotily USA, ale i některé společnosti velmi příznivě. Novým bankovním trendem od 90.tých bylo bohužel i poskytování půjček bez dostatečného zajištění, a právě nedostatečné zajištění způsobilo mnoha velkým mezinárodně působícím bankám problémy. [19]

Rusko však bylo jednou z nejvíce postižených zemí, protože vzhledem ke svému zařazení mezi země BRIC/S⁴ bylo snížení tempa růstu vysoké (-7,8 v roce 2009). Navíc rok 2008 kromě finanční krize přinesl i neúrodu v mnoha zemích světa a Rusko bylo mezi nimi, což odstartovalo potravinovou krizi a růst cen potravin. Další problém přišel s komoditní bublinou, která praskla v roce 2009. Cena ropy se do té doby vyšplhala na 130-150 USD za barel, poté však rapidně klesla, což se projevilo i na poklesu HDP. Podobně jako pokles ceny rud. Ale v kombinaci ještě se specifickými podmínkami ruského trhu došlo k silnému propadu HDP. Těmito charakteristickými vlastnostmi byla a stále ještě je vysoká závislost na exportu nerostných surovin, závislost na PZI jako nositeli modernizace, nízká konkurenceschopnost ruských výrobků s vyšší přidanou hodnotou, ale také slabý bankovní sektor a dalších problematických oblastí, které detailněji popisuje ve své práci pan I. Bolotov ve své práci na téma Světová finanční krize a její dopad na ekonomiku Ruské federace.

Důležitým faktorem pro příliv finanční krize z Ameriky lze spatřovat právě malý bankovní trh v Rusku, který nedostačoval požadavkům ruských podniků. Ruské subjekty proto využívaly zahraničních úvěrů a půjček, které byly nabízeny za nižší úrok než v domácí ekonomice. Proto pak byla tolik zasažena ruská ekonomika krizí vzhledem k vysoké zadluženosti a také odlivu PZI. V rámci obchodu se zbožím byl velký problém v tehdejší celní politice Ruska, která na dovoz i vývoz aplikovala cla v průměrné výši 10 %. [18]

⁴ BRIC/S je zkratka zemí jimž v roce 2001 Goldman Sachs přisoudila, že budou vedoucími zeměmi v rozvoji, světového produktu a zdrojem vysokého růstu HDP do roku 2050. Tyto země patří prozatím mezi rozvojové země s velkým potenciálem, kdy součet jejich populací představuje 40 % světové populace. Mezi země BRIC jsou řazeny Brazílie, Ruská federace, Indie a Čína. V roce 2011 byla připojena oficiálně do BRICS i Jižní Afrika, i když se očekávalo připojení spíše Turecka. [52] [69]

Dalším problémem roku 2008 pak byl válečný konflikt s Gruzii v oblasti Jižní Osetie, který zastavil pohyb ropy přes gruzínské území, zvýšil tak uměle cenu ropy. Propadly se ceny ruských akcií, které se ocitly na nejnižší hodnotě od roku 2006 a index MICEX⁵ se ocitl na hodnotě 1282,38, a stejně tak oslabil i kurz rublu. Na to reagovala ruská centrální banka intervencí na podporu rublu. A další konflikt kvůli vyhlášení nezávislosti Kosova na Srbsku, které Rusko podporovalo a odmítalo a odmítá stále uznat suverenitu Kosova. [66] [67] [68] [78]

Konflikt s Běloruskem začal eskalovat již v roce 2007, kdy ruská strana zvýšila ceny ropy a plynu. Běloruský prezident na to reagoval snahou o sblížení se Západem. Což vyvolalo reakci Ruska ve formě vyjmutí Běloruska na stavbě ropovodu do Evropy a také zmrazilo finanční pomoc Bělorusku ve výši 500 milionů USD. Další rána Bělorusku přišla se zákazem dovozu mléčných výrobků do Ruska v červnu 2009, což znamená výraznou ztrátu odbytiště pro Bělorusko, vzhledem k tomu, že převážná část výroby mléčných výrobků končila právě na ruském trhu. [59]

Dalším důležitým krokem v ruské ekonomice byl vstup do WTO 22.8.2012. Rusko se tedy stalo 156. členem světové obchodní organizace. Dohoda byla podepsána s Ruskem již v roce 2011, ale problémem byly nevyřešené vztahy s Gruzii, která vetovala vstup Ruské federace. Avšak po dohodě s Ruskem ohledně informací o přepravě nákladů v oblastech Abcházie a Jižní Osetie, Gruzie veto stáhla. Dohodou bylo také stanoveno, že nezávislá společnost bude monitorovat a poskytovat informace o nákladech převážených v těchto dvou oblastech a kontrolovat také tři původně problematické hraniční přechody mezi Gruzii a právě spornými územími Abcházie a Jižní Osetie. Od vstupu do WTO si mnoho zemí slibovalo přístup na ruský trh, podobně jako ruskému obyvatelstvu zlevnil dovoz ze zahraničí. [59] [55]

V současnosti je situace panujících v rámci světové ekonomiky pro Ruskou federaci značně nevýhodná. Vlivem světového snižování cen ropy a potravin, zapříčiněných převážením nabídky nad poptávkou omezilo například cenu ruské ropy z průměrných 87,3 USD za barel mezi říjnem a listopadem 2014 na 55,1 USD za barel mezi prosincem 2014 a únorem 2015. Cena ropy spadla vlivem nízkých cen energie, také zvýšenou produkcí nečlenských států OPEC, ale také poskytování slev některých členských států OPEC, navíc členské státy OPEC odmítli snížit produkci ropy. Očekávaný nárůst se projevil až v únoru 2015, avšak výraznější

⁵ Index MICEX (Moscow International Currency Exchange) se používá od 22. 9. 1979 jako vážený kapitalizovaný index vypočítaný na základě 50 největších ruských emitentů emitujících na Moskevské burze a představuje tak soubor hlavních odvětví ruského hospodářství. [75]

zvýšení se očekává až v druhé polovině roku 2015. Některé mezinárodní organizace očekávají letos také snížení ceny zemního plynu. Ani další nerostné suroviny, které Rusko vyváží nebyly ušetřeny poklesu – uhlí a kovy, kde příčinou byla snížená poptávka z Číny.

Světovou ekonomiku kromě nízkých cen potravin a ropy, také negativně ovlivňuje růst inflace ve většině zemí světa, konflikt na Ukrajině, samozřejmě také krize v eurozóně. Přestože mnoho obchodních partnerů Ruska zažívá zvýšený nárůst inflace, obzvláště z méně rozvinutých zemí, mnoho evropských zemí zažívá deflaci. V důsledku inflace proto také Mezinárodní měnový fond snížil odhady růstu HDP pro rok 2015. Očekávané snížení ratingu Ruska rozhodnutím mezinárodních ratingových společností, také konflikt na Ukrajině a vysoká volatilita kurzu snížila zájem zahraničních investorů o ruské dluhopisy, přestože tak výrazný pokles, jak se očekávalo, se neprojevil. Situace se relativně stabilizovala po podepsání Minské dohody.⁶ [21]

Vývoj HDP

Není tedy překvapující, že dle zprávy Centrální banky Ruska, ale i dalších zdrojů se ekonomika vyskytuje ve fázi stagnace. Tato stagnace se projevuje zpomalením tempem růstu HDP, které pro rok 2013 činilo 1,3 %, avšak pro rok 2014 se očekávalo pouhých 0,8 %. Přestože tempo růstu se snižuje celkové HDP v domácích cenách se za posledních 5 let zvyšuje. V roce 2013 ruská ekonomika vytvořila HDP ve výši 66 689 mld. rublů.⁷ Procentuální podíl na tvorbě HDP kopíruje tradiční rozdělení vyspělých ekonomik. Tradičně převažuje sektor služeb, který tvoří 63,2 %. Průmyslová výroba tvoří 34,9 % a zemědělství pouhé 1,9 %.

Detailnějším pozorováním zjistíme, že průmyslové výrobě v roce 2013 došlo k celkovému snížení výkonu odvětví, růst byl oproti roku 2012 pouze 1,5 %. Výraznější nárůst můžeme oproti roku 2012 můžeme pozorovat pouze v oblasti výroby dopravních prostředků. Slabší nárůst zaznamenalo také odvětví výroby textilu, gumárenských výrobků, kožedělných výrobků a v potravinářství. Naopak jiná odvětví zaznamenala pokles, příkladem může být dřevozpracující průmysl nebo výroba elektrických a optických strojů. Stagnace se projevila také v oblasti stavebnictví, kde sice byl zaznamenán 10,3% růst v bytové výstavbě.

⁶ Minská dohoda je v pořadí již druhá dohoda tohoto jména, která byla podepsána 12. 2. 2015. Dohodou se Ukrajina, Rusko, Francie a Německo dohodnuly na příměří na Krymu, které bylo platné od 15. 2. 2015. Dohoda také stanovila okamžité stažení těžkých zbraní, stažení zahraničních vojsk, zajištění obnovení sociálních dávek a humanitární pomoci, ale také podmínky pro zajištění voleb na Krymu. Dohoda byla podepsána členy kontaktní skupiny, kteří se rovněž domluvili na další spolupráci pro vyřešení konfliktu. [64]

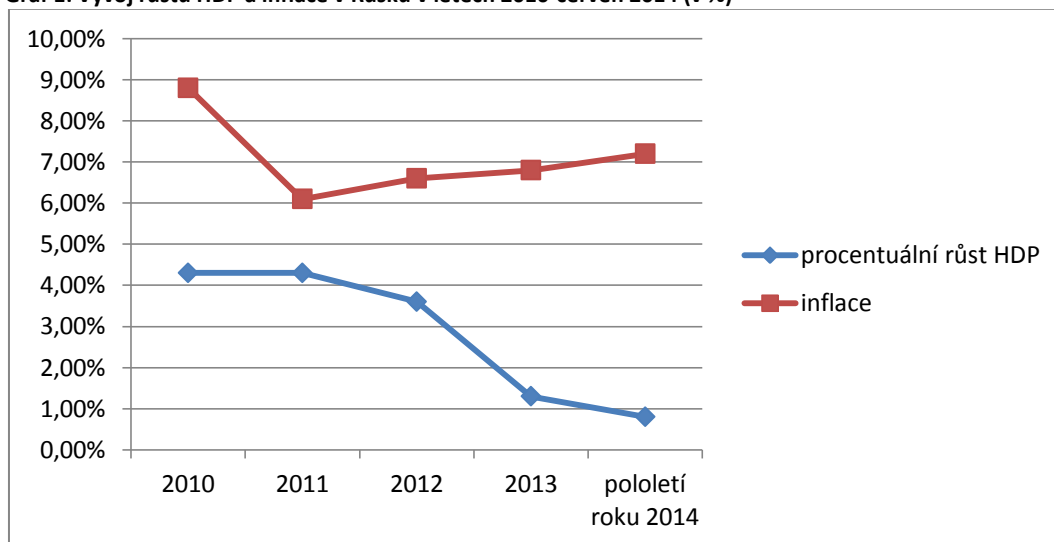
⁷ Při psaní této části nebyly známy údaje za rok 2014.

Zemědělství v roce 2013 zažilo také nárůst, především díky rozšíření osevní plochy a růst sklizně. Nárůst sklizně se projevil v sklizni pšenice, kdy oproti roku 2012 bylo sklizeno o 14,7 milionů tun více. Nárůst u ječmenu, slunečnic a kukuřice nebyl tak významný. Některé plodiny jako brambory nebo cukrová řepa dokonce zaznamenaly úbytek. Živočišná výroba zaznamenala sice mírný pokles, avšak nijak velký.

Pokud se podíváme na HDP z pohledu, kde je využit, tak zjistíme, že roste podíl finální spotřeby na HDP. Finální spotřeba tvořila v roce 2013 71,5 % HDP - z čehož 51,6 % tvořila spotřeba domácností a tvorba hrubého kapitálu 21,5 %.

HDP ovlivňuje také fiskální politiku státu, přičemž vzhledem ke stagnaci ruské ekonomiky byl pro období 2014 -2016 schválen deficitní rozpočet. V roce 2013 byl deficit veřejného rozpočtu 310 mld. rublů, přičemž příjmy státního rozpočtu byly v celkové výši 13 020 mld. a výdaje 13 330 mld. Oproti těmto sumám se v prvním pololetí roku 2014 očekává dokonce přebytek, avšak částky příjmů a výdajů budou poloviční. [73] [63]

Graf 1: Vývoj růstu HDP a inflace v Rusku v letech 2010-červen 2014 (v %)

Zdroj: [73], vlastní zpracování

Vývoj Inflace

Od roku 2010 se snížila průměrná míra inflace z 8,8 % na 6,8 % za rok 2013. Pro rok 2014 se očekávala inflace ve výši 7,5 %, avšak v prosinci se meziroční inflace prudce zvýšila na 11,4 %. Nárůst v lednu 2015 však jen potvrdil rostoucí tendenci meziroční inflace a vyšplhala se tak na úroveň 16,7 %. Důvodem pro tento neočekávaný nárůst, jak vysvětluje Centrální banka Ruska, je důsledek přímých a nepřímých vlivů poklesu měnového kurzu

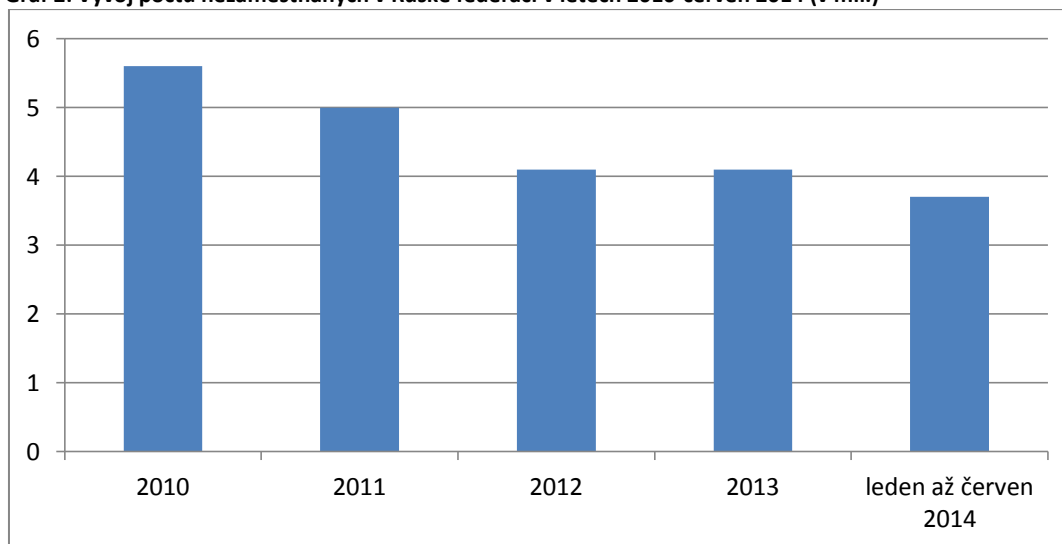
rublu na konci roku 2014. Samozřejmě se také projevily důsledky sankcí uvalených na Rusko, které již během roku 2014 nejvíce zvýšily ceny importovaných potravin, avšak nebyly ušetřeny ani komponenty pro další výrobu či finální produkty.

Dalším nepřímým vlivem sankcí byla také snaha ruské vlády podpořit domácí výrobu a tím se vyhnout vlivu evropských sankcí, což však sice podpořilo domácí výrobu, ale na druhou stranu zvýšilo náklady na výrobu. Nepřímým vlivem, který jen podpořil růst cen byla právě negativní očekávání obyvatel a také podpora domácí produkce, pro vyhnutí se vlivu sankcí. Očekáváním neustále se zvyšujících se cen, se snažili tomu obyvatelé vyhnout a před ztrátou hodnoty peněz se snažili zvýšit svou spotřebu, čímž jen pomohli opět zvýšit ceny. [21]

Nezaměstnanost a pracovní síla

Do roku 2012 včetně se počet nezaměstnaných obyvatel snižoval, ale s rokem 2013 došlo k mírnému zvýšení. Dle odhadů pro rok 2014 měla ruská ekonomika osmou největší pracovní sílu na světě. Počet ekonomicky aktivního obyvatelstva dle dostupných údajů za rok 2013 byl 75,529 mil. obyvatel, z čehož nezaměstnaných byl pouze 4,137 mil. obyvatel, což je v přepočtu kolem 5,5%. Na přelomu roku 2014/2015 po zhoršení finančních ukazatelů se očekával nárůst nezaměstnanosti, avšak firmy neřešily současnou situaci propouštěním. Přes zvyšující se náklady na produkci snížily firmy reálné mzdy o 8 % na začátku roku 2015 dle odhadů. Právě pokles reálných mezd bude pokračovat v první polovině roku 2015, avšak vzhledem k prognózám na stabilizaci ekonomiky se neočekává výrazný růst míry nezaměstnanosti. [73] [21]

Graf 2: Vývoj počtu nezaměstnaných v Ruské federaci v letech 2010-červen 2014 (v mil.)

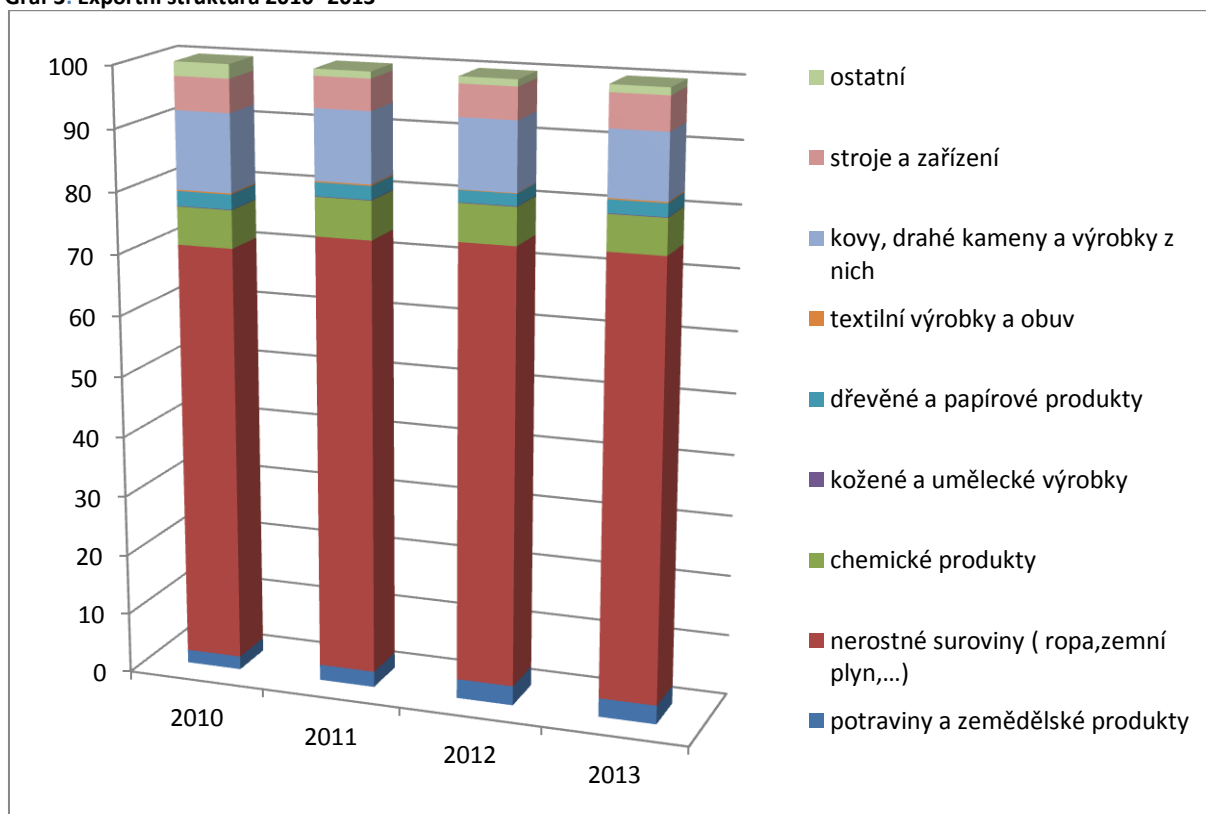

Zdroj: [73], vlastní zpracování

Vývoj exportu a importu

Vývoj obchodní bilance se zbožím dlouhodobě vykazuje přebytek, který v roce 2013 dosahoval výše 179 mld. USD. V roce 2013 byl poprvé zaznamenán pokles exportu na hodnotu 523,3 mld. USD, zapříčiněný stagnací ruské ekonomiky. Naopak růst zaznamenal import, hodnota importu se zvýšila na 344,3 mld. USD. Co se týče komoditní struktury vývozu, s naprostou většinou převažuje vývoz nerostných surovin, zejména ropy a zemního plynu, které tvoří 71,6 % celkového exportu. Zajímavostí je, že vzhledem k statistikám a výkyvům cen nerostných surovin z předchozích let, by se země měla snažit o co největší diverzifikaci exportu. Protože právě to se stalo v roce 2009 s prasknutím komoditní bubliny, kdy ceny komodit prudce klesly. Avšak u Ruské federace je trend postupného posilování závislosti na vývozu nerostných surovin. Druhou důležitou skupinou vývozu jsou kovy, vzácné kameny a výrobky z nich. Tato skupina však dlouhodobě ustupuje do pozadí a představovala v roce 2013 pouhých 10,5 %.

Graf 3: Exportní struktura 2010 -2013

Zdroj: [63], vlastní zpracování

V rámci importu dlouhodobě převažuje s téměř polovinou skupina strojů a zařízení, která od roku 2010 vzrostla o 4,2 procentního bodu. Chemické produkty dlouhodobě klesly na současné 15,8 % celkových importů. Podobně jsou na tom potraviny, jako třetí největší importní skupina zboží, představuje pouhých 13,6 %, což je sice nárůst oproti roku 2012, avšak dlouhodobě klesá podíl.

Z teritoriálního rozdělení stále velké procento představuje Evropská unie jako celek s téměř 50% podílem na obratu. Jmenovitě však je nejdůležitějším partnerem Čína, která zaujímá téměř 11 % dle obratu, následována Nizozemím, Německem a Itálií. Z pohledu čistě exportu převažuje Nizozemí, Čína a Německo. V rámci importů naprosto dominuje Čína téměř 17 %, potom 12% se podílí na importu Německo a třetí je Ukrajina s 5 %. Statistiky jsou z roku 2013 a tudíž například u Ukrajiny už nemusí být tento údaj pravdivý, data za rok 2014 a 2015 ještě nejsou k dispozici. [73] [63]

Vývoj měnového kurzu

Jak bylo výše zmíněno velký vliv na makroekonomické ukazatele měl vývoj měnového kurzu. Depreciace od počátku roku 2014 stále snižovala důvěru ekonomiky a zdražovala importy. Již v říjnu 2014 bylo zveřejněno, že ruská centrální banka vložila do záchrany 24 mld. USD. Někteří v té době již spekulovali zda se plánovaný přechod na volný floating a řízení inflace neuskuteční dříve než v roce 2015. Dluhopisy v ruské měně ztratili během října 7,8 %. V médiích se také diskutovala záchrana z ruských fondů, které po krizi z roku 2008 do října 2014 klesly o 40 %. [76]

V polovině prosince pak média informovala o výrazném propadu rublu, přestože Ruská centrální banka podnikla kroky k zastavení depreciace a to právě zvýšením úrokových sazeb na 17 %. Bohužel hned druhý den ráno rubl deprecioval až na více než 80 rublů za 1 USD. V souvislosti s neudržitelností se začalo polemizovat, zda nedojde ke krizi jako v roce 1998 a zda by nebylo vhodnější přejít na řízený floating měnového kurzu. [79]

V rámci snahy bojovat s prudkým poklesem měny dokonce začalo o pár dní později ruské ministerstvo financí, principem byl prodej deviz. Současná situace je vážná, protože s prudkým poklesem měnového kurzu dochází k odlivu zahraničního kapitálu. Někteří krok prezidenta Vladimíra Putina dokonce nazvali voláním o pomoc oligarchy přijetím tzv. amnestie na peníze“. Již v listopadu se však odhadoval odliv zahraničního kapitálu ve výši 130 mld. USD. [57]

V březnu 2015 se objevilo v médiích, že rubl konečně začal posilovat vůči USD na 56,78 rublů za 1 USD. Avšak radost z aprece kazil fakt, že se jedná o posílení pouze na základě růstu cen ropy. Ruská centrální banka tudíž snížila úrokovou sazbu na 14 %. Někteří analytici však varují před přílišným optimismem, protože ruská ekonomika se stále potýká s vážnými problémy a lze tudíž očekávat další výkyvy. [56]

Vývoj přímých zahraničních investic

S vysokou volatilitou kurzy rublu se mluvilo ve spojitosti s odlivem zahraničního kapitálu. V roce 2013 byl celkový příliv zahraničních investic ve výši 170 180 milionů USD, přičemž největší podíl investic mířil tradičně do zpracovatelského průmyslu surové ropy (31,7 % veškerých investic). V roce 2014 však jak bylo očekáváno, došlo k odlivu zahraničního kapitálu z Evropy a USA, na jejich pozici však přišli investoři z Číny. Přestože počet nových investičních projektů klesl na 139 v roce 2004, investice čínských investorů dosáhly hodnoty 7 mld. USD, což je nejvíce po investicích do USA. Čínské investice jdou převážně do zpracovatelského průmyslu, čínští investoři by totiž chtěli uspět na ruském trhu se svými automobily. Jmenovitě Hawtai Motor Group, která se chystá postavit výrobní linku pro výrobu automobilů, a společnost Chongqing Lifan Industry, která plánuje postavit továrnu na výrobu motorů. Z amerických projektů se udrželo pouze 15. Centrální banka oznámila, že v roce 2014 byl odliv zahraničního kapitálu 151 mld. USD. [63] [61]

A požadavek na příliv zahraničního kapitálu projevil Vladimír Putin na svém projevu na ekonomickém fóru. Ve svém projevu projevil zájem o otevřenější ekonomiku a svůj úmysl podpořit vědu a výzkum, aby Rusko mohlo být více konkurenceschopné ve vývozu hi-tech technologií. Ve svém plánu na přilákání zahraničních investorů uvedl možnost fixace daní či možnost o daňové úlevy. Situace v zemi sice prochází krizí, avšak ne tak velkou jakou předpovídal Rusku svět. Dle Putina se situace pomalu stabilizuje, inflace již dále neroste. Součástí prohlášení bylo také vyzvání aby se evropské země nevměšovali do ukrajinského konfliktu. Zajímavostí bylo tvrzení, že sankce vůči Rusku prospívají a pomáhají v rozvoji a otevřenosti země. [70]

V médiích se objevila zpráva, která potvrzuje krizi ruského hospodářství a to zejména v průmyslu. Pokles průmyslové výroby byl totiž nejrychlejší za posledních šest let v květnu. Nejvíce postiženými odvětvími jsou strojírenství, výroba spotřebního zboží a automobilů, důvodem tohoto snížení je pokles domácí poptávky. Nicméně některá odvětví zažívají rozvoj, především je to zemědělství, které se rozvíjí díky sankcím. Dobrou zprávou je také pokles

úrokové sazby na 11,5 %. Avšak optimismus prezidenta zástupci centrální banky nesdílejí, protože očekávají, že ruská ekonomika se ještě nedostala z recese. [71]

Ruská ekonomika dle slov svého prezidenta není v tak špatném stavu a z nejhoršího je venku. Přesto se nabízí otázka, zda je správný optimismus? Prezident V. Putin naznačil, že se bude snažit přilákat do země zahraniční kapitál a bude podporovat vědu a výzkum pro orientaci na hi-tech výrobky. Do jaké míry je však zářivá budoucnost reálná, pokud se ekonomika stále bude orientovat při vývozu výlučně na nerostné suroviny? Cena těchto surovin kolísá nepravidelně, dokázala to už v roce 2009 po prasknutí komoditní bubliny. Rusko přesto dále spoléhá na dolary z ropy. [70]

Pro podporu ekonomiky je potřeba se zapojit do vyřešení dlouhodobých problémů ekonomiky, které limitují možnosti hospodářství. Z mého pohledu je to převážně byrokracie, která často odrazuje podnikatele a také vysoká míra korupce. Dle organizace Transparency International bylo Rusko v roce 2014 vnímáno jako země s vysokou mírou korupce, v rámci žebříčku zemí se umístila na 136. místě ze 175⁸, což není moc přívětivý výsledek. [80]

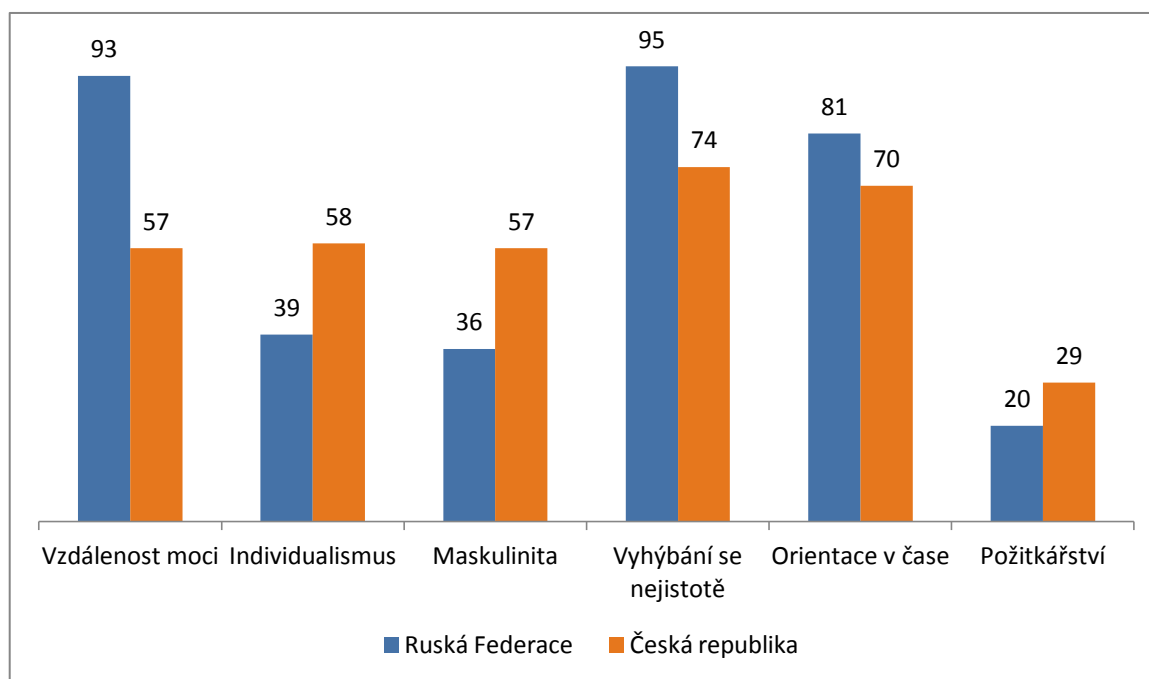
1.3 Jednání s ruskými partnery

Pro každé jednání se zahraničním obchodním partnerem je často klíčové porozumět zvykům a tradicím zažitých v dané zemi, a tak se vyhnout možným kulturním střetům, které by mohly přivést obchodního partnera do rozpaků. Takovým příkladem by bylo například zcela nevhodné nabídnutí pokrmu z vepřového masa obchodnímu partnerovi z muslimské země nebo pochopení mírně rezervovaného chování japonského partnera jako urážku. I pro jednání s ruskými partnery platí jistá specifika, přestože kulturně oba národy patří mezi slovanské národy.

⁸ Transparency International je organizace, která vznikla v roce 1993 za cílem snahy o snížení korupce ve světě. V současnosti je přítomná ve více než 100 zemích světa. Součástí její činnosti je nejen upozorňovat na nepovolené praktiky v různých sférách, vytváření legislativy pro boj s korupcí, ale také hodnocení zemí dle vnímané míry korupce. Pro srovnání Česká republika v tomto žebříčku v roce 2014 skončila na 53. místě. [80]
[81]

Základní specifika ruské kultury můžeme posoudit a porovnat například na základě dimenzí profesora Geerta Hofstedeho⁹. Na stránkách Hofstedeho centra můžeme vidět srovnání české a ruské kultury na základě šesti dimenzí. Z výsledků vyplývá, že v ruské kultuře je daleko větší rozpětí moci, velmi tedy záleží na postavení ve společnosti a management řízení jde tzv. top-down. Naopak v české kultuře není takový důraz na společenský status a řízení v rámci společnosti je více decentralizováno. V rámci dalších dvou dimenzí je ruská společnost více femininní a kolektivistická oproti české, což se projevuje větším důrazem na vztahy, důvěru a skupinu než na podávání nejlepšího výkonu a samostatnosti jedince. Z hlediska vyhýbání se riziku jsou obě kultury relativně podobné. I když ruská kultura více preferuje jistotu a snaží se jí dosáhnout připraveností nebo pevně danými postupy, což dle Hofstedeho centra vysvětluje proč je Rusko jednou z nejvíce byrokratických zemí světa. Dle časové orientace obě kultury patří mezi kultury s dlouhodobou orientací, které se vyznačují jistou pragmatičností a přizpůsobivostí k změnám. Změny pro ně nejsou ničím špatným čemu by se vyhýbali, naopak se snaží propojit minulost s budoucností. Posledním kritériem je hledisko, zda kultura národa tíhne k naplňování svých snů, nebo si spíše odpírá a

Graf 4: Porovnání ruské a české kultury dle Hofstedeho

Zdroj: [17], vlastní zpracování

⁹ Geert Hofstede mezi lety 1967 a 1971 vedl výzkum mezi zaměstnanci společnosti IBM o vlivu kultury na pracovní prostředí, který dále rozvíjel na výzkum kultur na základě několika dimenzí. V současnosti se každá kultura hodnotí dle šesti dimenzí, přičemž původními jsou vzdálenost moci, individualismus (kolektivismus), maskulinita (femininita), vyhýbání se nejistotě. V roce 1991 Michael Harris Bond přidal páté kritérium, orientace v čase, a v roce 2010 bylo přidáno prozatím poslední kritérium, které je požítkařství (střídmost). Všechny dimenze jsou indexovány a jsou jim přiděleny hodnoty z intervalu 0-100. [16]

chápe užívání si volného času jako něco špatného. Z tohoto hlediska obě kultury patří mezi národy, které si spíše odpírají a vyznačují se jistou mírou pesimismu či cynismu. [17]

Z výše uvedeného vyplývá, že v ruské společnosti je kladen velký důraz na osobní vztahy. Je proto klíčové pro českého podnikatele najít si důvěryhodného a spolehlivého obchodního partnera. Důvodem je nejen usnadnění přístupu, snížení nákladů při vstupu na ruský trh či při veřejných tendrech, ale také možnost zjednodušeného a vstřícnějšího jednání s místními úřady. Další výhodou plynoucí z takového vztahu je i jistá míra ochrany před vydíráním. Pro přihlášení se do výběrového řízení veřejné zakázky je taková spolupráce dokonce nezbytností, avšak často se stává, že vítěz tendru je vybrán předem. [53]

Před jednáním je potřeba se dohodnout v jakém jazyce se bude jednat a kdy bude termín jednání. U mladé generace a managementu velkých firem je zcela běžné, že mluví plynně anglicky, avšak nelze to brát jako samozřejmost. U starší generace, středních či malých firem je ruština naopak stále nezbytností a pokud český podnikatel rusky umí je to pro něj do jisté míry i výhoda, které si ruští partneři váží. Samozřejmostí je pak využití tlumočníka při vyjednání o technické specifikaci výrobku. Při jednání o termínu jednání není vhodné stanovit datum na konec roku či polovinu ledna, protože Rusové si často berou v tomto období dovolenou, podobně jako na začátku května a pak v období červenec až srpen. [53] [82]

Po stanovení konkrétního termínu by měl český podnikatel zvážit kolik času bude potřebovat pro dostavení se na místo schůzky a také u velkých měst zvážit dopravní situaci, protože se od evropských kultur očekává dochvilnost. Dochvilnost však není u ruských partnerů tak typická, protože mají benevolentnější přístup. Tato benevolentnost se projevuje nejen osobním zpožděním, ale také pozdějším začátkem pracovní doby nebo úředních hodin, proto by neměl být český podnikatel překvapen či rozhořčen. A v rámci omluvy se Rusové odkazují na dopravní situaci, pod kterou zahrnují různé příčiny zpoždění. [53]

Před obchodním jednáním by se měl český podnikatel řádně připravit a získat veškeré informace, která by mohl při jednání potřebovat. Ruský partner totiž bude zpravidla velmi dobře připraven, proto není vhodné partnera ani jednání podcenit. Ruští partneři jsou často velmi dobře obeznámeni s trhem, světovým děním a při zvažování možností používají převážně logický a koncepční přístup. Ruský partner bude jednat v týmu svých kolegů, často však nebude přítomen odborník z právního oddělení. Je proto vhodné pokud se zahraniční partner obrátí na odborníka znalého ruského práva. Ruské právo se neskládá

pouze z federálních předpisů, ale i místních a také se vcelku rychle právní předpisy mohou změnit. [1] [82] [83]

Získat informace o ruském protějšku může být často obtížné. Z obchodního rejstříku podobně jako v České republice můžeme získat základní údaje o partnerovi. Avšak pokud si chceme ověřit solventnost partnera, tak je vhodné kontaktovat české firmy, které mají dlouhodobé zkušenosti na trhu, popřípadě banky. Možností je využití i mezinárodních ratingových agentur, pokud se jedná o větší podnik, který podniká na burze, ale takové služby bývají placené. Pokud český podnikatel chce například založit firmu v Rusku je vždy vhodnější si najmout odborníka, který ruskému prostředí rozumí. [1] [82]

Na začátku jednání jsou běžné často dlouhé úvodní projevy, neformální zdvořilostní konverzace a ceremoniály, na které si ruská kultura potrpí. Může se tak stát, že vlastní jednání začne mnohem později. Při samotném jednání s ruským partnerem je důležité se obracet na vedoucí osobu, která pak následně může vyzvat členy svého týmu. Proč tomu tak je? V ruské kultuře je totiž kladen velký důraz na hierarchii, jak bylo zmíněno již výše. Je tedy zcela nepatřičné při obchodním jednání přehlížet osobu, která je vedoucím daného týmu a obracet se na ostatní z týmu. Jednání by mohlo být mylně chápáno jako neúcta a nerespektování pověřené osoby ruského partnera, i když v České republice by komunikace se všemi členy týmu byla běžná. Stejně tak je vhodné pověřit prvním setkáním s ruskou stranou z českého podniku nejvýše postaveného zástupce. [1] [83]

Ruský partner se zahraničním partnerem se oslovují příjmením, ale často preferují požívání křestního jména a tzv. otčestva.¹⁰ Často však ruské protějšky uznávají oslovení se pan/ paní a příjmení. Při jednání Rusové trpělivi, zdvořilí i srdeční. V rozhovoru se snaží chválit, zveličovat a to samé očekávají i od obchodního partnera. Avšak lichotky nejsou zárukou úspěšného uzavření smlouvy a u manažerů velkých ruských společností je preferována jistá míra konkrétnosti a věcnosti. [53] [83]

Ale jakmile se ruskému partnerovi něco nelíbí, dá to otevřeně najevo a nijak se nevyhýbá sporům. Často se pak stane, že ruský partner zvýší hlas, odejde s prásknutím dveří nebo praští pěstí do stolu. Jednou z využívaných taktik je snaha vytvořit dojem, že jsou využíváni a

¹⁰ Otčestvo je v ruské společnosti běžné oslovení, které se používá na úřadech, školách i v běžném kontaktu. V evropském kontextu by to bylo podobné oslovení příjmením, ale méně formální avšak nikoli familiární. Příkladem takového oslovení je pro muže Ivan Pavlovič nebo pro ženu Jekatěrina Ivanovna. Použitím otčestva vyjadřuje zahraniční partner úctu nejen k osobě samotného ruského partnera, ale také snahu o dobré vztahy a respekt k ruské kultuře. [72]

okrádání, aby znejistili obchodního partnera, a není nijak neobvyklé pak arogantní a naštvané chování. Je také typické, že jsou velmi tvrdí ve vyjednávání a kompromis není pro ně přijatelný. Další z taktik je zastrašení zahraničního partnera chladným, neslušným chováním, které hraničí až s urážkou. [1] [83]

Ruští obchodníci často se snaží o taktiku „vítězství-prohra“, proto není překvapením při začátku jednání, když ruský partner přijde s nereálnými požadavky. V rámci ústupků je to obtížnější, protože ustupují velmi neradi a snaží se ústupky použít co nejpozději. Dalším specifikem je navrhnouti dodatečného návrhu či požadavku při téměř ukončeném jednání, kdy zahraniční partner už si myslí, že je vše dohodnuto. Běžně je to například delší doba splatnosti či jiná výhoda. [1]

U jednání je časté, že se smlouva nedohodne po prvním jednání. Také je nutné si ujasnit kompetence ruského protějšku, protože se může stát, že daný protějšek vůbec nemá kompetence uzavřít smlouvu. Což může uvést českého podnikatele do povědomí, že vše je dohodnuto, ale nakonec smlouva není uzavřena. Také není neobvyklé, když se ruský partner rozhoduje způsobem, kdy věcem nechá volný průběh. Pokud však dojde k uzavření smlouvy, měla by mít vždy písemnou formu. V Rusku totiž ústně smluvená smlouva nemá právní váhu. Doporučuje se také napsat veškeré požadavky stručně, aby nedošlo k jejich dvojímu výkladu, kterého by mohla ruská strana využít. Pokud by však došlo ke sporům s obchodním partnerem je vhodné se odkázat při řešení na právo jiného státu než ruského. Často se totiž stává, že nestrannost není zaručena a soud přisoudí pravdu ruské straně. Ruští podnikatelé uznávají při případných sporech právo Švédska jako nestranného státu. [1] [82] [83]

Obchodním jednáním jsou často pracovní obědy nebo večeře. Pohostinnost je pro ruskou společnost typická, často jsou partneři zváni do drahých restaurací. Běžně se v restauraci setkáme s dlouhým stolem a pokud se jedná o menší skupinu, je nutné si rezervovat menší stůl. Při jídle se běžně kouří a pije alkohol. Český podnikatel by měl si alespoň připít s hostiteli, protože odmítání alkoholu je považováno za projev neupřímnosti a jistá povýšenosti. Typické jsou přípitky. Pro takové události je vhodné si připravit předem několik přípitků nejen na úspěšnost obchodu, ale také na charakter partnera a na přítomné dámy. Při přípitcích je potřeba počítat, že přípitků je mnoho a také nejsou tak stručné, jak jsme zvyklí v České republice. Je běžné, že dámám se vyjadřuje úcta při přípitku, proto pánové připijí ve stoje a dámy sedí. Je zažito v české kultuře, že Rusové se opíjejí. To však není vůbec účelem takového popíjení, naopak se snaží o navázání osobního kontaktu.

Vzhledem k cenám v restauracích a typičtější s ohledem na větší důraz ruské společnosti na rodinu je typické pozvání domů. Na takovou večeři je vhodné donést menší dárek hostitelům, o tom však níže. Rusové ctí své hosty a často se jim snaží zavděčit. Jak bylo zmíněno výše, ruská společnost je velmi pohostinná, proto je vždy dostatek jídla i pití. Český podnikatel by měl od každého pokrmu ochutnat a vyjádřit se pochvalně o ruské gastronomii a kuchařským schopnostem hostitelky. Po ukončení obědu či večeře by český podnikatel neměl zapomenout poděkovat ruskému hostiteli za výborné jídlo. Pokud se koná schůzka u české strany, tak se nesmí zapomenout na dostatek nealkoholických nápojů a dostatečné občerstvení pro ruskou stranu. Nesmí být však toto občerstvení podáváno na plastovém nádobí, protože by na ruskou stranu neudělalo dobrý dojem. [1] [53] [83]

Ať se jedná o obchodní jednání v typickém formálním duchu nebo ve formě pracovního oběda, český podnikatel se nevyhne i rozhovorům na jiná témata než je účelem schůzky. Rusové jsou hrdí na svoji kulturu a národ, je tedy vhodné vědět o jejich kulturních památkách, divadle, baletu nebo muzea. Jako v každé zemi je i téma sport vždy vhodné. V Rusku se nejvíce zajímají tradičně o hokej, šachy, fotbal, běh na lyžích nebo tenis. Stejně tak témata zaměřená na světový vývoj nebo rodinu. Téma změn v Rusku je ošemetné, je potřeba být opatrný. Rusové jsou hrdý národ, proto je pro ně nepříjemné, pokud cizinec začne kritizovat jejich zemi, i když si oni na ni stěžují. Podobně je tomu když se ruský partner zajímá o zemi zahraničního partnera. Je v pořádku povyprávět o své zemi, o jejich kulturních skvostech, ale mohlo by být špatně pochopeno vychloubání vlastní země či kritika Ruska. Český podnikatel by při rozhovoru s ruským partnerem neměl zavést řeč na problém alkoholismu či sociálních rozdílů. Podobně není vhodné zmiňovat a kritizovat jistá období historie Ruska, například stalinismus. [1] [83]

Součástí obchodních jednání a schůzek je také výměna vizitek a dárků. Vizitky by měl mít český podnikatel u sebe a vždy dostatek. V Rusku je vhodné požádat o vizitku partnera. Může se ale stát, že ji nebude mít, obzvláště pokud obchodní partner sídlí mimo velká města a běžně nejedná se zahraničím. Vizitky jsou natištěny na kvalitní papír a jsou v ruštině nebo dvojjazyčné, kdy je použita kromě ruštiny i angličtina. V České republice je běžné, že obsahují kontakt na partnera, jeho akademické tituly a jeho pozice ve firmě. Ruské vizitky uvádějí téměř vše jako české vizitky, ale marně bychom tam hledali akademické tituly. Tituly se používají až od titulu doktora věd. V poslední době se často obchodníci setkávají s určitými extrémami, kdy ruský partner má například vizitku velmi výrazných barev či výrazného písma.

Není to sice zcela obvyklé, avšak někteří nově zbohatlí podnikatelé se tím snaží dát najevo svou prosperitu a společenský status. [1]

Jak bylo zmíněno výše součástí kontaktu je i předávání dárků, které pomáhá při tvorbě vztahů s ruskými partnery. Proto by český podnikatel měl přivést obchodnímu partnerovi nějaký dárek. Zcela nevhodné jsou maličkosti jako firemní propiska nebo další menší předměty. Pro ruského partnera dárek znamená snahu a zájem o navázání kontaktu. Vhodnými dárky jsou například pověstné české sklo nebo další významné výrobky z České republiky. Dárky je slušností donést když je podnikatel pozván k ruskému partnerovi domů. Slušností je donést květiny paní domu, také dárek hostitelskému páru. Pokud z rozhovorů od partnera víme, že má děti či vnoučata, je vhodné nějakou maličkost donést i jim. [1] [53]

2 Spolupráce mezi Českou republikou a Ruskem

V následující kapitole představím obecný rámec evropsko-ruské spolupráce a následně česko-ruský rámec se zaměřením na obchodní vztahy. Obchodní vztahy však nejsou určovány pouze smluvní základnou, ale také politickými vztahy mezi zeměmi, které jsou s přihlédnutím k ukrajinské krizi velmi důležité. Důležitou formou spolupráce jsou také společně vytvořené instituce, které pomáhají udržet a zlepšovat vzájemné vztahy, proto by byla chyba je opomenout.

2.1 Obecný rámec spolupráce

Spolupráce mezi Českou republikou a Ruskou federací není nijak překvapivá vzhledem k historickému vývoji. Avšak vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004 v rámci tzv. východního rozšíření¹¹ se změnila základna spolupráce mezi oběma zeměmi. [28] V rámci přístupu do Evropské unie je totiž Česká republika vázána společnou zahraniční politikou Evropské unie vůči nečlenským zemím, veškeré smlouvy tedy musejí být v souladu s legislativou Evropské unie a směřováním její politiky. V rámci stanovení obecného rámce je tedy potřeba rozlišit rámec vztahů Evropské unie a Ruské federace a následně česko-ruský rámec, protože na základě vývoje Společné zahraniční politiky Evropské unie se odvíjejí částečně i vztahy česko-ruské. [14] [133]

Obecný rámec spolupráce mezi Evropskou unií a Ruskou federací

Základním právním dokumentem spolupráce mezi Evropskou unií a Ruskou federací je primárně Smlouva o partnerství a vzájemné spolupráci z června 1994. Zajímavostí je, že to není první smlouva o partnerství mezi těmito dvěma subjekty. První smlouva byla uzavřena již mezi předchůdci obou výše zmíněných stran, Svazu sovětských socialistických republik a Evropských společenství, a to již v roce 1989. Dohoda však měla spíše formální příslib vzájemné spolupráce, která však reálně začala až s přijetím Smlouvy o partnerství a vzájemné spolupráci. Tato smlouva však vešla v platnost až v prosinci 1997, jedním z důvodů dlouhého ratifikačního procesu byla rusko-čečenská válka mezi roky 1994-1996¹². Proto v mezioddobí, konkrétně v roce 1995, byla přijata tzv. Prozatímní dohoda. [22] [84]

¹¹ Tzv. Východní rozšíření Evropské unie je v rozšíření evropské unie z roku 2004, kdy k Evropské unii přistoupilo deset států- Česká republika, Estonsko, Maďarsko, Polsko, Slovinsko, Kypr, Slovensko, Lotyšsko, Litva a Malta. Následně pak v roce 2007 přistoupilo Bulharsko a Rumunsko. [28]

¹² Na Kavkaze propukla v roce 1994 první rusko-čečenská válka, která byla ukončena 31. srpna 1996 podpisem Chasavjurtské dohody mezi ruským generálem Lebeděm a pozdějším prezidentem čečenské republiky Ičkeria

Dohoda o partnerství a spolupráci¹³ se skládá ze 112 článků, které jsou pak upřesňovány 10 přílohami, 2 protokoly a také společnou deklarací. Za cíle se v dohodě ustanovuje spolupráce v rámci politického dialogu mezi stranami, ale také posílení spolupráce v oblasti obchodu a investic na základě principů tržní ekonomiky a také liberalizace na základě principů GATT¹⁴ (již v té době se počítalo s přístupem Ruské federace ke GATT, potažmo k WTO). V rámci dohody si strany poskytly vzájemně doložku nejvyšších výhod. Dalším z cílů je podpora ruského státu v rámci dokončení přechodu na tržní ekonomiku a podporu demokracie. Avšak spolupráce se primárně neomezuje pouze na spolupráci v oblasti diplomacie a obchodu, ale také v oblastech kulturních, vědeckých a také sociálních otázkách. V rámci této dohody je však z pohledu obchodu velmi důležitý cíl a tím je příprava podmínek na fungování zóny volného obchodu mezi oběma stranami. Důležité je také zmínit ustanovení, kde smluvní strany stanovily všeobecné principy v nichž se odkazují na respektování demokratických principů a lidských práv. Vztahy mezi stranami vyplývající z dohody mají být také podpořeny Radou spolupráce¹⁵ a také pravidelnými summity na ministerské úrovni. Tato smlouva byla podepsána na deset let do roku 2007, avšak následně je každý rok obnovována, pokud by jedna ze stran od smlouvy neodstoupila nebo nebyla vytvořena nová smlouva. [22] [24] [88] [127]

Další spolupráce pak byla podpořena dlouhodobým konceptem „Čtyř společných prostorů“ (Four Common Spaces), který byl přijat na summitu v Petrohradě v roce 2003. V rámci této koncepce byly vymezeny tyto čtyři prostory: Společný hospodářský prostor; Společný prostor svobody, bezpečnosti a spravedlnosti; Společný prostor vnější bezpečnosti; Společný prostor vědy a výzkumu, včetně kulturních aspektů. Tyto oblasti mají být klíčové pro další rozvoj

Aslanem Maschadovem. Oficiálně pak byla podepsána Maschadovem a jeho ruským protějškem Borisem Jelcinem v květnu 1997. V roce 1999 však propukl opět válečný konflikt, který byl ukončen a s ním i válečný režim v Čečensku až v roce 2009 prezidentem Dmitrijem Medveděvem. Přestože válka byla ukončena, konflikty mezi ruskými jednotkami a povstalci stále pokračovaly ještě v roce 2014 dle oficiálních údajů. Detailnější rozebrání konfliktu mezi Ruskem a Čečenskou republikou rozebírá ve své práci Ozbrojené konflikty po skončení studené války na Kavkaze Artem Soghomonyan. [23] [85] [86] [87]

¹³ Po tzv. Východním rozšíření EU byl podepsán Protokol k Dohodě o partnerství a spolupráci mezi EU a Ruskou federací, který potvrzoval rozšíření dohody na nově přistoupivší země, mezi nimiž byla i Česká republika. [97]

¹⁴ GATT neboli General Agreement on Tariff and Trade je všeobecná dohoda o clech a obchodě, která byla ustanovena v roce 1994 a měla za cíl snížení celního zatížení mezi zeměmi, které podepsali tuto dohodu. V roce 1995 pak vznikla organizace WTO (World Trade Organization) neboli v českém překladu Světová obchodní organizace. Pro zajímavost Československo patřilo mezi zakládající členy GATT. Po rozpadu pak samostatná Česká republika přistoupila ke GATT v roce 1993 a od roku 1995 je členem WTO. Ruská federace naproti tomu přistoupila až v srpnu 2012 jako 156.tý člen WTO. [89] [90] [91] [126]

¹⁵ Rada spolupráce byla založena jako institucionální dohled na implementaci spolupráce obsažené v Dohodě o partnerství a spolupráci v článku 90. Přičemž se jedná o ministerské setkání, které se pořádá jednou ročně a to pokud to situace vyžaduje. Účastníci se členy jsou pak členové Rady EU a Komise evropských společenství a členové vlády Ruské federace, kteří se střídají ve funkci předsedajícího Rady spolupráce. [24]

spolupráce v dlouhodobém horizontu, avšak součástí Společného prohlášení ze summitu bylo také ustanovení Rady spolupráce jako Stálé rady partnerství. Tato instituce by se měla scházet častěji, než tomu bylo u Rady společenství, a na různých úrovních, kdy by měla působit jako prostředník, který bude řešit problematické oblasti spolupráce. V prohlášení bylo také zmíněna spolupráce v oblasti životního prostředí, dokončující úpravy v rámci spolupráce Europolu a ruského Ministerstva vnitra, ale i pokračující spolupráce na přístup Ruské federace k WTO. Ve stejném roce byla také přijata iniciativa Evropské unie Širší Evropa, na níž pak navazuje politika sousedství s východními a jižními středomořskými státy. V rámci této iniciativy projevila Evropská unie snahu o zapojení států, mezi nimi i Ruská federace, které se nově staly sousedními státy po tzv. východním rozšíření. Evropská unie také deklarovala, že další rozšiřování má být v přátelském duchu a nijak neznamenají nové rozdělení Evropy. [22] [92] [25] [26]

Další konkretizace společné spolupráce pak byla přijata na summitu v Moskvě v květnu 2005. Evropská unie a Ruská federace upřesnily nejen cíle, které si stanovily v rámci přijetí tzv. Čtyř společných prostorů v roce 2003, ale také stanovily tzv. „Road Maps“. Road maps je upřesnění, jak daných cílů chtějí obě strany dosáhnout v jednotlivých oblastech. V rámci společného ekonomického prostoru je to například zahájení jednání v oblasti regulace průmyslových výrobků, vytvoření regulačních standardů v oblastech telekomunikačních technologií, dopravy a energetiky. Z oblasti Společného prostoru svobody, bezpečnosti a spravedlnosti je zajímavým prostředkem k dosažení tohoto prostoru snaha o zjednodušení vízové povinnosti.¹⁶ Současně v roce 2005 na londýnském summitu byla předložena otázka vztahů po ukončení stávající Dohody o partnerství a spolupráci, její neaktuálnosti a možné nové právní úpravě vzájemných vztahů. Avšak reálná vyjednávání začala být řešena až o tři roky později na summitu v Chanty-Mansijsku v roce 2008, kde se začalo jednat o nové smlouvě, jež by měla nahradit původní Dohodu o partnerství a spolupráci. [92] [93] [125] [128]

V roce 2009 však dlouhodobě nedošlo k významnějšímu posunu vzhledem k nestabilní situaci mezi Ruskem a Gruzíí, která vyvrcholila¹⁷ v daném roce a také problémům s dodávkami

¹⁶ Dohoda o zjednodušení vízových povinností vstoupila v platnost v roce 2007, strany se dohodly na stanovení základních požadavků pro získání víza, zjednodušení došlo u víz do 90 dní, avšak víza nad 90 dní zůstala v působnosti národních úprav. Dohoda se netýká Velké Británie, Irska, Dánska, Norska a Islandu. U těchto zemí bylo stanoveno navázání bilaterálních dohod. [30] [99]

¹⁷ Situace mezi Ruskem a Gruzíí byla v roce 2009 značně nestabilní, protože v srpnu 2008 propukla v Jižní Osetii válka, kterou vy eskalovalo dlouhodobé napětí mezi Gruzíí a jejími separatistickými regiony - Jižní Osetií a Abcházií. Zmíněná válka začala gruzínským útokem na území Jižní Osetie, nakonec se však válka odehrávala

ruského plynu do Evropy¹⁸. Nevyřešené sporné body při vyjednávání mezi Evropskou unií a Ruskou federací v oblasti dodržování lidských práv, bezvívazové povinnosti či energetiky také nijak nepřispěly k posunu vztahů. Avšak na summitu v Rostovu na Donu v roce 2010 došlo ke snaze o užší ekonomickou spolupráci, která byla negativně ovlivněna světovou finanční krizí z roku 2008. Obě strany proto zveřejnily prohlášení o Partnerství pro modernizaci, ve kterém nastínily kroky potřebné pro dosažení již dříve stanovených cílů, tyto kroky jsou však pravidelně upravovány. V rámci konkrétních kroků bylo určena i doba, kdy by jednotlivé kroky se měly odehrát. Například jedním z kroků bylo přístup Ruska do organizace OECD k roku 2011-2012¹⁹, započetí dialogu v oblasti dopravy kvůli přístrojům, které by lépe kontrolovaly pracovní dobu a dobu odpočinku řidičů. Další jednání o nové Dohodě o partnerství a spolupráci však byla pozastavena ze strany Evropské unie v roce 2014 vzhledem k Ukrajinské krizi a jejímu vývoji. [92] [94] [95] [96] [29]

Smluvní rámec mezi Českou republikou a Ruskou federací

Česká republika má s Ruskou federací v současnosti více než 80 platných mezinárodních smluv včetně protokolů a dodatků k některým smlouvám. Většina smluv je především z období Česko-slovenské federativní republiky a také z období vzniku samostatné České republiky. Působnost těchto smluv je vcelku široká od spolupráce hospodářské, zemědělské, vědecko-technické až k odsunu sovětských vojsk, vypořádání závazků a statutu vojenských hrobů. [103] Přístupem České republiky k Evropské unii pak smlouvy s Ruskou federací musely být v souladu s evropskými smlouvami a Společnou obchodní politikou, jak již bylo zmíněno výše. Smluvní spolupráce se však rozšířila i po této události. [14]

mezi Ruskem a Gruzii, protože Rusko oba separatistické regiony hájilo a nakonec po vyhlášení míru i uznalo samostatnost těchto regionů, Západem však nezávislost uznána nebyla. V rámci vyšetřování byla za viníka uznána Gruzie, avšak Rusko bylo obviněno z dlouhodobého podporování eskalace konfliktu a neoprávněným vniknutím na gruzijské území. Počátek konfliktu a vzájemné intolerance mezi Gruzii a separatistickými regiony však můžeme vidět již na počátku 19. století jako původně etnický konflikt, jak uvádí a dále rozvíjí Vakhtang Darchiashvili ve své práci Gruzínsko-abchazský konflikt (minulost, současnost, budoucnost). Konfliktu a jeho vyřešení neprospěly ani neuvážené kroky Ruska, Gruzie a Abcházie (udělování ruského občanství Abcházcům, nacionalistická hnutí v Gruzii a Abcházii). [100] [101] [36]

¹⁸ Spor eskaloval již v listopadu roku 2008, kdy byla Ukrajina obviněna za nezaplacení dodávek plynu. Problémem však bylo také nedohodnutí se na ceně zemního plynu pro Ukrajinu a ceně tranzitu přes území Ukrajiny. V lednu 2009 došlo k přerušení dodávek zemního plynu do zemí EU kvůli konfliktům Ukrajiny a Ruska. Avšak spor se po dvou týdnech uklidnil, bohužel v březnu ruská strana opět pohrozila a požadovala zaplacení zemního plynu za únor. Pod tlakem z ruské, ale i evropské strany Ukrajina nakonec dluh zaplatila. Avšak spory mezi Ukrajinou a Ruskem jsou dlouhodobé, již v roce 2006 došlo ke sporům o zvýšení ceny ruského zemního plynu. [102] [130] [131]

¹⁹ Ruská federace není v současnosti členem OECD, ale je uváděna jako kandidátská země. Přístupová jednání byla zahájena již v roce 2007, avšak s vypuknutím Ukrajinské krize byla jednání odložena. [98] [129]

Z pozice České republiky je velmi důležitý Protokol k Dohodě o partnerství a spolupráci z roku 2004, kdy byla potvrzena doložka nejvyšších výhod i pro nově přistoupivší země Evropské unie. Novými bilaterálními smlouvami souvisejícími s ekonomikou po vstupu v roce 2004 jsou pak Smlouva mezi Ministerstvem pro místní rozvoj České republiky a Federální agenturou pro cestovní ruch a spolupráci v oblasti cestovního ruchu²⁰ podepsaná v říjnu 2005 v Praze a také Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o hospodářské, průmyslové a vědecko-technické spolupráci²¹ podepsaná v Moskvě v květnu stejného roku. Další pak významnou úpravou vzájemných vztahů je Protokol ke Smlouvě mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a majetku podepsaný v dubnu 2007 v Moskvě, jako dodatek ke smlouvě z roku 1995. Protokol upravuje některé sporné body například, co je to dividendy a jak bude zdaněna, ale také co je to mezinárodní přeprava, stálá provozovna, ale také připomínají princip nediskriminace. V roce 2014 pak byla podepsána Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o zjednodušení pravidel pro vstup, pobyt a vycestování z území jejich států členů posádek leteckých společností České republiky a Ruské federace sjednána výměnnou kvótou. [103] [31] [34]

2.2 Vzájemné vztahy mezi Českou republikou a Ruskou federací

Česko-ruské vztahy poznamenal především rozpad SSSR a vznik samostatných států. Pro vzájemný přerod vztahů, je potřeba se zmínit o situaci v roce 1990, tedy ještě v období Československé federativní republiky. V rámci zahraniční politiky vůči Východu sílily názory a snahy o přeorientování na Západ. Československo se proto snažilo již před rozpadem SSSR dosáhnout samostatnosti a zbavit se tudíž sovětské nadvlády ve smyslu, politické i hospodářské. Proto bylo důležité si vymoci a určit vzájemné vztahy. Největší překážky pro tehdejší Československo představovalo stálé rozmístění sovětských vojsk na našem území, také existence Varšavské smlouvy a Rady vzájemné hospodářské pomoci.

²⁰ Ve smlouvě se strany dohodly prohloubit vzájemnou spolupráci v oblasti cestovního ruchu, sdílením statistických údajů, poskytovat informace svým občanům o zemi druhé, ale také vznik projektů a seminářů a vzdělávání pracovníků cestovního ruchu, ale také ustanovila Společný výbor pro cestovní ruch, jako orgán dohlížející a zajišťující tuto spolupráci. Platnost smlouvy je pět let, kdy po tomto termínu je pak automaticky obnovována, pokud jedna ze stran neprojeví nesouhlas s obnovením. [32]

²¹ Smlouva vyjadřuje snahu obou stran o další prohloubení vzájemné spolupráce, její platnost je na dobu neurčitou. V rámci smlouvy jsou stanoveny obory, ve kterých chtějí strany dlouhodobě spolupracovat, mezi nimiž například důlní, farmaceutický průmysl nebo doprava. Ve smlouvě se také ustanovuje společný orgán, který by měl vyhodnocovat, pomáhat implementovat a také řešit problematiku oblastí, Mezivládní komise pro hospodářskou, průmyslovou a vědecko-technickou spolupráci. [33]

V únoru 1990 byly podepsány mezi tehdejšími ještě ČSSR a SSSR dvě dohody, první z nich byla Deklarace o dvoustranných vztazích mezi ČSSR a SSSR, druhou pak byla Dohoda mezi vládou ČSSR a SSSR o odchodu sovětských vojsk. Následná léta pro obě strany, které se transformovaly nejen v nové státy, ale také v rámci vnitřní struktury, znamenala značné ochlazení. Jak uvádí literatura, tak Rusko, se v rámci jeho mezinárodního působení, snažilo o udržení si svého statutu velmoci, kdežto Česká republika se zaměřila na reformaci v oblasti politiky, ale i ekonomiky a přistoupení k NATO a EU. Tyto snahy pak znamenaly konflikt zájmů mezi oběma zeměmi, protože Rusko se nechtělo vzdát států svého bývalého vlivu. Snažilo se tedy zabránit vstupu České republiky, Maďarska a Polska do NATO, což se mu dařilo do roku 1998 vlivem toho, že západní státy se snažily o klidné vztahy s Ruskem a dalo by se říci tolerovaly postoj Ruska, které tento krok považovalo za ohrožení své bezpečnosti²². Následující roky pak země projednávaly zejména dohody týkající se dodávek ropy a ruského dluhu. Období do konce 90.ých let lze považovat z hlediska politického dialogu i ekonomické spolupráce jako období jistého chladného působení. Česká republika z logického hlediska zcela podporovala orientaci na Západ, nejen z hlediska stabilnějších trhů, ale i obav z rizikového vývoje Ruska. Přesto se v oblasti české zahraniční politiky vůči Rusku došlo k ekonomizaci vztahů, které požadovali podnikatelé snažící se prosadit na ruském trhu. Problematickou byla i otázka konkurenceschopnosti zboží na obou stranách. V roce 1998 pak Rusko vyhlásilo, že není schopné uhradit svůj dluh vůči držitelům krátkodobých pokladničních poukázek, což pro českou republiku znamenala začátek jednání o rizicích souvisejících se splacením dluhu. Tato jednání pak vyústila v odprodání části dluhu soukromému subjektu, společnosti Falcon Capital²³.

S příchodem nového prezidenta, Vladimíra Putina, pak souvisí i změna zahraniční politiky Ruska. Putin se zaměřil na využití potenciálu Ruska a snažil se o prohloubení vztahů se zeměmi střední Evropy. Příznivější politické dialogy se však neprojevovaly výrazným zlepšením vzájemných obchodních vztahů. České zboží bylo až do roku 2004 nekonkurenceschopné. Výraznější zlepšení konkurenceschopnosti českého zboží přišlo až s přístupem k Evropské unii a zveřejněním Protokolu k Dohodě o partnerství a spolupráci, který byl zmíněn již výše.

²² Tento postoj Ruska se dá vcelku pochopit vzhledem ke ztrátám sfér svého bývalého vlivu, ale také problémům se vznikem nových států a válkami v dnes již bývalé Jugoslávii a Čečensku, nemluvě o vnitrostátních problémech. [3]

²³ Z odprodání ruského dluhu společnosti Falcon Capital se však stala mediální kauza v roce 2001, kvůli údajnému napojení firmy na ruskou stranu a dokonce i mafii. Firma také dostala podstoupení dluhu velmi levně a bez výběrového řízení. Poslední splátku pak splatila firma české vládě v roce 2012. V roce 2013 pak bylo dohodou mezi českou a ruskou stranou splacení zbytku ruského dluhu, který byl ke konci roku 2013 i splacen. [104] [105] [106]

Celkově byl rok 2004 velmi úspěšný ve zlepšení vzájemných vztahů. Česká republika působila a podporovala iniciativy pro bližší spolupráci mezi Evropskou unií (příprava Four Spaces), ale i NATO (Akční plán boje s terorismem) s Ruskou federací. Také obchodní výměna se značně zvýšila, i když celkově zůstala záporná kvůli vysoké ceně ropy a dalších primárních surovin. Zájem českých podnikatelů o ruské území byl značný a zaměřený spíše na bohatší ruské regiony. Tento zájem byl podporován i českými úřady řadou výstav, veletrhů, ale i kulturních akcí. [31] [3] [4]

Následující rok pokračovaly některé trendy, jako zaměření vzájemné spolupráce v rámci obchodu na silné oblasti Ruské federace, také přetrvávající zájem českých podnikatelů o ruský trh, podpora spolupráce mezi EU a RF, stejně tak NATO-RF. Česká republika také podporovala přístup RF do Světové obchodní organizace. Důležitý byl podpis v předchozí části zmíněné Dohody o hospodářské, průmyslové a vědecko-technické spolupráci mezi vládami obou zemí a její dopad na podporu spolupráce ve formě vytvoření Mezivládní komise pro hospodářskou, průmyslovou a vědecko-technickou spolupráci. Vývoj vzájemného obchodu potvrzoval trend v dynamičnosti a zvýšení české exportu, přestože vzájemná bilance byla a je dlouhodobě záporná. V rámci vztahů se přímo nedotýkají i jiné události a to podpis smlouvy mezi NATO a RF v oblasti vojenské spolupráce (Status of Forces Agreement) a také přijetí Kjótského protokolu ruskou stranou. [5]

Rok 2006 nebyl nijakou výjimkou v dlouhodobém trendu dobrých vztahů s RF. Velký význam přinesla návštěva prezidenta Vladimíra Putina v České republice, kdy spolu se svým českým protějškem projednávali další možnosti posílení vzájemné obchodní výměny a také prohloubení vzájemné spolupráce. V souvislosti s návštěvou ruského prezidenta bylo vydáno Memorandum mezi Ministerstvem RF pro civilní ochranu, mimořádné situace a likvidaci následků přírodních katastrof a MV ČR o spolupráci v oblasti předcházení a likvidaci mimořádných událostí a požární ochrany, a také Memorandum o výměně informací a spolupráci v oblasti zakládání a fungování průmyslových zón v ČR a zvláštních ekonomických zón v RF. Nato pak navázalo zasedání Mezivládní komise pro hospodářskou, průmyslovou a vědecko-technickou spolupráci, která prohloubila oblast spolupráce i v oblasti vojensko-technické spolupráce. Tématem jednání však bylo i zajištění dodávek ropy

vzhledem ke krizi mezi RF, Ukrajinou a Moldavskem²⁴, která odstartovala otázku energetické bezpečnosti na půdě Evropské unie, ale i NATO. [6]

S rokem 2007 došlo k narušení stávajícího trendu posilování politických vztahů, které byly poznamenány jednáními o vzniku americké protiraketové základny v České republice. Rusko zcela nesouhlasilo, a to i po několika jednáních na úrovni NATO i při jednáních užších skupin. Na oficiální návštěvě v Rusku se tehdejší prezident České republiky, Václav Klaus, snažil zamezit negativním důsledkům politického dialogu kvůli základně, avšak vztahy na politické úrovni ochladly. Naopak ekonomické vztahy se dále rozvíjely a byl přijat Protokol ke Smlouvě o zamezení dvojího zdanění, který byl zmíněn výše. S rokem 2008 pak pokračovala sice úspěšná obchodní výměna, avšak politické dialogy byly stále na úrovni předchozího roku. K rozkolu mezi stranami a celkově vztahu mezi EU, respektive NATO a Ruskou federací přispěl rusko-gruzijský konflikt, ale také počínající strach z finanční krize, která se však neprojevila na statistikách vzájemného obchodu České republiky a Ruska. [7] [8]

Důsledky finanční krize se nejvíce projevíly v roce 2009, kdy vzájemná obchodní výměna klesla o více než 40 % v rámci dolarového vyjádření. [9] Avšak politický dialog byl obnoven a podpořen právě českým předsednictvím, které muselo vyřešit plynovou krizi. Na podporu vztahů byl přijat Akční plán pro Rusko, ale Ministerstvo průmyslu a obchodu také připravilo soubor perspektivních oborů pro české exportéry, pro zvýšení atraktivity Ruska. [31] [9]

Následující rok přinesl oživení, díky němuž se zvýšila vzájemná obchodní výměna, přestože opatření zavedená ruskou stranou nebyla po oživení ekonomiky zcela odstraněna. Podíl na zvýšení má i připravovaná smlouva Partnerství pro modernizaci mezi Evropskou unií a Ruskem. K této snaze se hlásila veřejně i Česká republika a podporovala české podnikatele při realizaci projektů modernizace v Rusku, například první část modernizace Magnitogorského metalurgického kombinátu nebo projekt paroplynové elektrárny v Krasavinu. Česká republika dlouhodobě vystupovala jako prostředník pro urovnání a zapojení Ruska do NATO i EU. Avšak vztahy narušilo několik zpráv o činnosti ruských bezpečnostních složek na našem území. Rusko však tyto zprávy naprosto vetovalo.

²⁴ Na počátku roku 2006 Rusko dočasně přerušilo dodávky zemního plynu přes Ukrajinu, protože na konci roku 2005 Rusko požadovalo zvýšení ceny za zemní plyn. Rusko oznámilo zájem na zvýšení ceny také u Turecka, Bulharska a Moldávie. Právě u Moldávie byly také zastaveny dodávky zemního plynu v lednu. Ale u Ukrajiny po pár dnech došlo k obnovení dodávek a také podepsání dohody. U Moldávie pak došlo k obnovení dodávek po třech dnech, kdy se obě strany dohodly na zvýšení ceny na 110 USD za 1000 m³ do března 2006. Ve sporu však šlo také o podíl Gazpromu na transportu plynu v Moldávii, který byl v té době 55 %. [130] [131] [132]

Avšak jisté obavy se na české politické scéně objevovaly, například v souvislosti s dostavbou jaderné elektrárny Temelín a dalšími snahami ruské strany o proniknutí do průmyslových odvětví strategického významu. [10] [11]

V roce 2011 se v Ruské federaci konaly volby do Státní dumy, které upoutaly pozornost světa údajným porušováním lidských práv. Volby vyhrála strana Jednotné Rusko, jejímž představitelem byl Vladimir Putin, avšak proti volbám se konaly demonstrace kvůli manipulaci s hlasy a také vládním dle většiny neoprávněným zakročením vůči demonstrantům. Pro Rusko to byl rok teroristického útoku na moskevské sídliště, ale zároveň rok konečného schválení přístupu k WTO. V České republice naopak zemřela významná osoba české politiky, bývalý prezident a kritik poměrů v Rusku, Václav Havel. V rámci politického dialogu mezi zeměmi panovala snaha o prohlubování další ekonomické spolupráce (velký zájem vyjadřovala ruská strana o zakázku dostavby jaderné elektrárny Temelín). Avšak otázky lidských práv byly tabu, rozdílný pohled měly strany také na Libyi. Další rozvoj ekonomických vztahů byl podpořen při návštěvě prezidenta Medveděva v Praze přijetím Společné deklarace o partnerství pro modernizaci. Další spolupráce pak byla podpořena Dohodou o spolupráci mezi Hospodářskou komorou České republiky a Obchodně průmyslovou komorou Ruské federace, dále pak byly podepsány dohody v rámci železniční dopravy a energetiky. Celý rok se byl podpořen zájmem ruských investorů o projekty a spoluúčast v českých podnicích, ale také spoluprací s Tatarstánem. [12]

Rok 2012 byl rokem změn. V prezidentských volbách v Rusku vyhrál Vladimir Putin, kterému po změně ústavy začal šestiletý mandát. Rusko vstoupilo do WTO a také celní unie mezi Ruskem, Běloruskem a Kazachstánem se přetvořila v jednotný ekonomický prostor. Česká republika se připravovala na přímé prezidentské volby a jednotliví kandidáti se různě stavili k otázce rusko-českých vztahů a také otázce dostavění jaderné elektrárny Temelín. Důvodem nejednotného názoru byla aféra s dívčí skupinou Pussy Riot a také nově přijatý zákon o nevládních organizacích, které se zabývají otázkou lidských práv. Vzájemné dialogy vyústily ve vytvoření Rusko-české obchodní komory, ale také další diskuzi nejen v rámci EU o bezvízovém styku mezi zeměmi, protože podnikatelé obou stran si na složitost získání víz do ČR stěžovali. V rámci exportní strategie pro období 2012-2020 Rusko figuruje mezi prioritními zeměmi, se kterými chce Česká republika více spolupracovat a posílit ekonomické vztahy. Což se v průběhu roku projevilo na uzavření mnoha dohod regionálního charakteru mezi regiony obou zemí a úspěšné projekty českých subjektů, například výstavba

železniční tratě na Urale. [13] Další spolupráce se potvrdila uzavřením smluv v oblasti sociálního zabezpečení a boje proti organizovanému zločinu. [13]

Rok 2013 znamenal mírný pokles v rámci obchodní výměny, avšak prognózy předvídaly s růstem ruské ekonomiky také rozvoj těchto vztahů. Avšak Ukrajinský konflikt v roce 2014 tyto vzájemné vztahy oslabil, a to i přes značnou snahu prezidenta Zemana, který se snažil o jejich udržení. Bohužel se vzájemným vztahům nevyhnuly sankce ze strany EU vůči Rusku, ale také pak zpětné sankce Ruska vůči zemím, které přijaly sankce. Sankce byly kritizovány v rámci české politiky i ekonomiky, největší kritiku sankcí trvale pronášel prezident Zeman, který tvrdil, že nejsou účinné, ale navíc ani nepomáhají uklidnit situaci na Ukrajině. Rok 2015 však byl ve znamení snahy o posílení vzájemných vztahů. Například na schůzce prezidenta Zemana s ruským protějškem v Pekingu při výročí konce druhé světové války. Prezident Putin se nechal slyšet, že doufá v obnovení vzájemných vztahů a dynamiky vzájemných obchodních vztahů, které jsou právě sankcemi dotčeny. Stejně tak byla zmíněna snaha o zapojení Ruska do boje proti Islámskému státu. [107] [108] [109]

2.3 Podpora vzájemné spolupráce

V rámci závazků a snahy o prohloubení vzájemné spolupráce s Ruskou federací se český exportér může obrátit o pomoc na několik institucí, z nichž asi nejznámější jsou Česká exportní banka, agentura Czech Trade či Exportní garanční a pojišťovací společnost (spíše známou pod označením EGAP). Samozřejmě ruský protějšek má podobné možnosti ve formě Vněšekonombank, Roseksimbank nebo EXIAR.

Česká exportní banka

Česká exportní banka neboli ČEB je státem vlastněná instituce, která vznikla v roce 1995 na podporu exportu a exportní strategie státu. Úkolem této bankovní instituce je poskytovat bankovní úvěry pro vývoz investičních celků do zahraničí, ale také poskytuje různé typy úvěrů i středním a malým podnikům. Ve svém portfoliu služeb nabízí ČEB nejen bankovní úvěry českým exportérům, ale může také poskytnout odběratelský úvěr zahraničnímu odběrateli nebo poskytnout bankovní záruky. Součástí portfolia je také poskytování bankovních záruk a financování zejména dlouhodobých projektů. ČEB má také zastoupení v zahraničí, v Ruské federaci je to zastoupení v Moskvě, kde poskytuje informace o svých službách. ČEB také navazuje spolupráci s ruskými bankami, například v roce 2006 navázala spolupráci s Vněšekonombankou nebo Rosselchozbank, v roce 2013 pak s komerčními

bankami jako je OAO Alfa Bank nebo Sberbank Rossia. V březnu 2015 ČEB musela řešit nesplacené úvěry za více než 7 miliard korun, kdy dlužníci nespláceli své závazky. Mezi dlužníky byli Rusko, Ukrajina, ale také Slovensko, Mongolsko i Česká republika. V současnosti však byly úvěry překlasifikovány a ČEB vyjádřila snahu o odprodání některých pohledávek. [110] [111] [112] [113] [114] [115]

Exportní garanční a pojišťovací společnost

Exportní garanční a pojišťovací společnost je státem vlastněná pojišťovna, která vznikla v roce 1992. V rámci své činnosti se zaměřuje na rizika, které nejsou komerční pojišťovny pokryt vzhledem k riziku, a to jsou především rizika spojená s politickou situací, ale také některá komerční. Většinou se jedná o pojištění dlouhodobých úvěrů, kdy v rámci pojištění existuje několik druhů. Snaha o podporu malých a středních podniků také zaznamenala rozvoj, kdy EGAP těmto podnikatelům nabízí 8 typů pojištění, které mají zjednodušit postup získání pojištění, ale také nabízí od roku 2013 i školení na toto téma.

Co se týče Ruské federace, tak podíl na pojištění nabízeného EGAP se snížil na 26,3 % oproti roku 2010, což není překvapivé vzhledem ke sporu na Ukrajině či vývoji ruské ekonomiky. Avšak je potřeba zmínit spolupráci EGAP s ruskými partnery jako je od roku 2011 EXIAR a od 2012 Sberbank Russia. Svou podporu poskytuje nejen českým vývozcům, ale také bankám jako je například i ČEB. Jak bylo již zmíněno tak EGAP se specializuje na dlouhodobé úvěry, naopak dalo by se říci dceřiná společnost KUPEG se zaměřuje na krátkodobé úvěry. EGAP totiž v současnosti vlastní již jen 34 % akcií, většinu pak vlastní skupina CREDENCO GROUP.²⁵ [31] [116] [117] [118] [119]

²⁵ CREDENDO GROUP je seskupení vytvořené belgickou pojišťovnou Ducroire, která byla vytvořena belgickou státní úvěrovou pojišťovnou Delcredere Ducroire. V současnosti CREDENDO GROUP zahrnuje i partnery jako KUPEG, GARANT či Ingo-ONDD. [119]

CzechTrade

Agentura CzechTrade vznikla jako příspěvková organizace v roce 1997 na podporu českého exportu, základající institucí bylo Ministerstvo průmyslu a obchodu. Cílem této organizace je podpora českých exportérů nabízením komplexních služeb či asistence při vstupu na zahraniční trh. Vzhledem ke svému charakteru příspěvkové organizace jsou některé služby bezplatně poskytovány, některé více specifické jsou pak zpoplatněny jako například průzkum konkurentů a jejich pozice na trhu, ale i pořádání a zajištění obchodního jednání. Tyto placené služby jsou od roku 2013 nabízeny v tzv. balíčcích.

Mezi bezplatné služby patří například informační systém Businessinfo.cz, který byl spuštěn v roce 2002. Součástí tohoto portálu jsou nejen základní informace o teritoriu, ale také nabízené tendry v dané zemi. Nově pod tímto portálem funguje Zpravodajství pro export od roku 2013, kde by exportéři nacházely nejnovější informace z teritorií, ale i analýzy Ministerstva průmyslu a obchodu. V rámci agentury působí také zahraniční kanceláře, které poskytují přímo podporu exportérům v teritoriu. V současnosti jsou tyto kanceláře přítomny v různých státech světa, jejichž seznam můžeme najít na stránkách CzechTradu. Další možností pro exportéry je členství v Exportním klubu nebo telefonní linka Zelená pro export.²⁶ [120] [121] [122] [123]

Vněšekonombank

Vněšekonombank je vlastně obdoba české ČEB. Tato banka je vlastně v doslovném překladu Bankou pro rozvoj a zahraniční ekonomické záležitosti. Banka vznikla v roce 1924, avšak pod současným názvem působí od roku 1988. V rámci své činnosti se zabývá financováním úvěrů a jejich poskytováním, ale také podporou malých a středních podniků stejně jako investičními projekty a podporou investičního prostředí v Ruské federaci. Pod názvem Vněšekombank Group se pak soustřeďuje skupina 13 společností, kterými Vněšekonombank podporuje export. Součástí je právě i EXIAR a Roseksimbank. Jak bylo naznačeno výše tak EXIAR neboli Ruská agentura pro pojištění exportních úvěrů a investic je obdoba českého EGAPu. EXIAR je vcelku nově založená instituce, jejíž vznik byl ustanoven v roce 2011.

²⁶ V Ruské federaci působí tři zahraniční kanceláře, jmenovitě v Jekatěrinburgu, Moskvě a Petrohradě. [120]

Roseksimbank vznikla v roce 1994 a nabízí ucelený systém úvěrů ruským podnikům za výhodnější ceny.²⁷ [35] [124]

²⁷ Více v bakalářské práci Komparace nástrojů státní podpory vývozu v ČR a v Ruské federaci od Kateřiny Ruzové.

3 Vzájemný obchod

Z předchozích kapitol lze usoudit, že vývoj vzájemného obchodu a služeb má pozitivní tendenci, avšak v této kapitole si tuto domněnku ověříme na statistikách vzájemného obchodu se zbožím. Jak bylo v minulé kapitole zmíněno velmi okrajově dění na Ukrajině, tak v této kapitole se více zaměříme na vliv této události na vzájemný obchod. Po vypuknutí tohoto konfliktu se v českých médiích nezdávka objevovaly zprávy o téměř devastujícím vlivu této události na české podniky a ekonomiku, tuto hypotézu se v této kapitole pokusíme potvrdit nebo vyvrátit na základě dat. Avšak současně v této kapitole upozorníme na problémy českých vývozců, ale také pozitiva ve formě zón volného obchodu v Rusku. Okrajově také zmíním bilanci služeb a investic.

3.2 Podmínky pro úspěch českého zboží na ruském trhu

Jako u každého vstupu na zahraniční trh je potřeba zvážit, zda se vstup opravdu vyplatí a u Ruska to platí obzvláště. Rusko a zejména velká města začínají být podobně saturované jako západní Evropa. Přestože je možnost uplatnit se v regionech, kde není taková saturace, ani toto řešení není bez rizik, protože ruská infrastruktura není v některých oblastech velmi rozvinuta. Problémem jsou také typicky zdoluhavé byrokratické a administrativní jednání. Exportér si musí promyslet, zda bude obchodovat přímo nebo zda založí pobočku či jinou právní formu v Rusku. Stejně tak zda zboží bude konkurenceschopné po započítání všech nákladů a nesmíme zapomínat ani na celní řízení, vzhledem k tomu, že Rusko není součástí Evropské unie. V této části bych proto chtěla upozornit na některé z mnoha podmínek a také problematických oblastí, které mohou českého exportéra potkat. [49] [15]

Specifická je také příprava marketingu pro vstup na ruský trh. V rámci průzkumu trhu je možné zkusit ruské společnosti, které však nemusí být kvalitní, nebo zahraniční společnosti či agenturu Czech Trade. Zárukou kvality je všeobecně pak členství v ESOMAR.²⁸ V Rusku jsou efektivní formou komunikace s potenciálními zákazníky veletržní akce, podnikatelské mise či přítomnost v určitých publikacích či na akcích. Čeští exportéři často neumí využít plný potenciál veletrhů, protože podcení připravenost, ať již chybějící materiály v ruštině, tlumočník, reálný vzorek zboží či alespoň jeho model. Naopak nevyužívanou komunikací jsou

²⁸ ESOMAR je mezinárodní organizace, která se zabývá a snaží podporovat, prosazovat a povznést průzkum trhu na celém světě. Organizace působí od roku 1948 a v současnosti má 4 900 členů. [177]

pak ruská média, jejichž cena je velmi vysoká. Dalším specifikem, na které by měl český exportér myslet, je také odlišné chování ruských zákazníků. Například větší důraz na slovní doporučení či recenze, velmi dobře funguje poskytnutí vzorků produktu k vyzkoušení. Jednou z oblastí, která je často uváděna je doprava zboží do Ruska a také celní řízení. Při dopravě zboží do Ruska je možnost využít několik druhů dopravy – lodní, leteckou, železniční a silniční. Avšak každá z těchto možností má svá rizika, ale i výhody, jak je možné vidět níže v tabulce číslo 1. Také s tím spojené dopravné se může prodražit, pokud destinací bude vzdálenější část Ruska. V ceně se také promítne tedy nejen vzdálenost, ale také stav komunikace, objem zboží, pravidelnost dodávek, ale také typ zboží, roční období či bezpečnostní rizika spojená s některými regiony. [49]

Tabulka 1: Výhody a rizika jednotlivých druhů dopravy

Druh přepravy	lodní	letecká	železniční	kamionová, automobilová
výhody	nízká cena, velké objemy – využitelné zejména do vzdálených ruských regionů na Dálném východě apod.	rychlost, vzhledem k počtu leteckých linek i vysoká operativnost	nižší cena, větší objemy, při dodržení stanovených postupů nižší riziko průtahů při celním odbavení	rychlost a operativita, díky níž je tento druh dopravy pro evropskou část Ruska využíván nejčastěji
nevýhody	dlouhá dodací doba, riziko poškození/ztráty zboží při překládání	vysoká cena, prostorově limitovaná	riziko poškození/ztráty zboží, které musí být na hranicích s Ukrajinou nebo Běloruskem překládáno	možné průtahy při celním odbavení, rychlost a operativitu může výrazně snížit nepříliš dobrý stav silniční sítě a dopravní zácpy ve velkých městech
doba dodání	cca 2 měsíce	1-2 dny	1-2 týdny, mimo evropskou část RF se doba výrazně prodlužuje	v ideálním případě 2-4 dny, při komplikacích na hranicích a při průjezdu na území zemí SNS se může výrazně prodloužit

Zdroj: [49]

Na dopravu navazuje i problematika celního řízení, která již neodpovídá pouze ruské legislativě, ale také od 1.7.2010²⁹ společnému Celnímu zákoníku. Tento jednotný Celní zákoník stanovuje a definuje postupy, stanovení celní hodnoty a další pravomoci a povinnosti pro deklarujícího i celní orgány. Také stanovuje právo podat stížnost, pokud si deklarant myslí, že celní instituce porušili své povinnosti a také proti rozhodnutím celních orgánů. Současně je stanoven společný celní sazebník a také společná netarifní opatření vůči zemím, které jsou nečleny Celní unie. Avšak se vznikem Euroasijské hospodářské unie od 1.1.2015 se připravuje nový Celní zákoník společný pro země unie, který by měl vejít v platnost až po ratifikačních procesech v členských státech v průběhu roku 2016. Pokud však v celníku nejsou některé body stanoveny, tak je aplikován národní Celní zákon. V Rusku je to pak Federální zákon číslo 331 a normativní akty vydané Federální celní službou. Pro zahájení celního jednání je nutné kromě dodacího listu a faktury dodat i další dokumenty jako jsou obchodní smlouva, průvodní list, ale také certifikáty kvality, fytosanitární, hygienické a další certifikáty a osvědčení. Přestože v roce 2014 byla snaha harmonizovat certifikáty s mezinárodními předpisy, ruské orgány uznávají pouze ruské certifikáty. Tyto certifikáty vydává Gosstandart RF a exportéři si ho mohou vyřídít u orgánů majících akreditaci GOST R. Na základě celní hodnoty je pak vypočteno clo, průměrně se však v roce 2013 clo pohybovalo mezi 5-18 %. Avšak vstupem do WTO se Ruská federace zavázala snížit cla po transformační fázi, která by měla trvat do roku 2018, a otevřít se zahraničním pojišťovnám. Exportér také musí počítat s nutnými výdaji za poplatky, například v roce 2013 se pohyboval poplatek za celní řízení mezi 13-750 EUR. Ruská vláda pak na přelomu období 2013/2014 v rámci reformy celní oblasti zavedla možnost podat elektronickou celní deklaraci, přičemž pokud exportér využil této možnosti, tak získal slevu na správním poplatku ve výši 25 %. Ruská vláda se snížila zkrátit délku trvání celního jednání a zkrátit tak i čekací lhůty. Je také potřeba zmínit problém s karnetem TIR, který sice právně je v Rusku uznatelný a Federální celní služba prozatím nerozvázála dohodu s ASMAP, avšak v praxi jsou aplikovány restrikce vůči těmto karnetům mimo oblasti sousedící s Finskem a EU. Restrikcemi jsou požadavky o složení záruky za celní a daňový dluh při vstupu na ruské území, protože ASMAP údajně neuhradilo Federální celní správě závazky na zajištění. [49] [167] [50] [51] [180]

²⁹ V roce 2007 podepsalo Rusko, Kazachstán a Bělorusko smlouvu, kterou se zavázaly vytvořit celní unii, fakticky však začala celní unie fungovat od roku 2010. V roce 2011 deklarovaly tyto státy snahu prohloubit integraci na úroveň jednotného hospodářského prostoru, který na základě smluv vznikl v roce 2012. Během roku 2014 byly podepsány přístupové smlouvy s Arménií a Kyrgyzstánem. Následně od 1. 1. 2015 fakticky vznikla Euroasijská hospodářská unie. [178] [179]

Další náročnější oblastí může být založení firmy v Rusku, které má svá specifika. V ruské legislativě je totiž rozlišeno mezi pobočkami, obchodním zastoupením a vlastními obchodními společnostmi. U poboček a obchodních zastoupeních je potřeba získat tzv. akreditaci, jedná se o úřední povolení, které od 1.1.2015 vydává Federální daňová služba (Federal Tax Service). Výjimkou jsou zastoupení či pobočky zahraničních bank či leteckých společností, které se pak registrují buď u Centrální banky RF v případě bank nebo u Federální letecké služby. Zajímavostí je, že při založení těchto dvou typů se smlouva uzavírá na dobu určitou a nemají právní subjektivitu. Přičemž rozdílem mezi těmito dvěma entitami je, že obchodní zastoupení pouze reprezentuje a hájí zájmy, avšak pobočka vykonává i část nebo všechny činnosti společnosti. Avšak v rámci založení nového podniku v Rusku má podnikatel několik možností a to založení společnosti s ručením omezeným (tzv. OOO), otevřená akciová společnost (tzv. OAO) nebo uzavřená akciová společnost (tzv. ZAO). Všechny tyto formy musejí být registrovány na finančním úřadě, statistickém úřadě a také být registrované ve třech pojišťovnách. U akciových společností je také nutné se registrovat u Federálního úřadu pro cenné papíry. Přičemž rozdíl mezi otevřenou a uzavřenou akciovou společností je v tom, že u otevřené je neomezené množství akcionářů, ale u uzavřené je to omezeno na pouze 50 akcionářů. Celkem novou právní formou je tzv. Ekonomické partnerství, což je forma určená pro podniky, jejichž činnost se dotýká inovací. Pro založení této právní formy je potřeba mít dva a více zakladatelů, avšak nejvýše 50. Pokud počet účastníků přesáhne 50, tak se musí podnik přetransformovat v Joint Venture. Zajímavostí je, že i zahraniční subjekt se může v Rusku stát živnostníkem. Dalším specifíkem je například registrace sídla firmy, protože pokud si český exportér chce nechat zapsat sídlo firmy v pronajaté nemovitosti, tak musí mít souhlas majitele. Podobně jako v české legislativě je povinné mít ve společnosti určité statutární orgány, v Rusku je důležité mít dvě povinné funkce – generálního ředitele a hlavní účetní. Hlavní účetní odpovídá před státem za správně vedené účetnictví a odvod daní. Zajímavostí je i kontrola finančního úřadu, která začíná zmrazením účtu bez předchozího ohlášení. Avšak zmíněné oblasti nejsou jediné problematické, dalšími jsou pak například řešení obchodních sporů či ochrana duševního vlastnictví či platební podmínky. [49] [178] [50] [15]

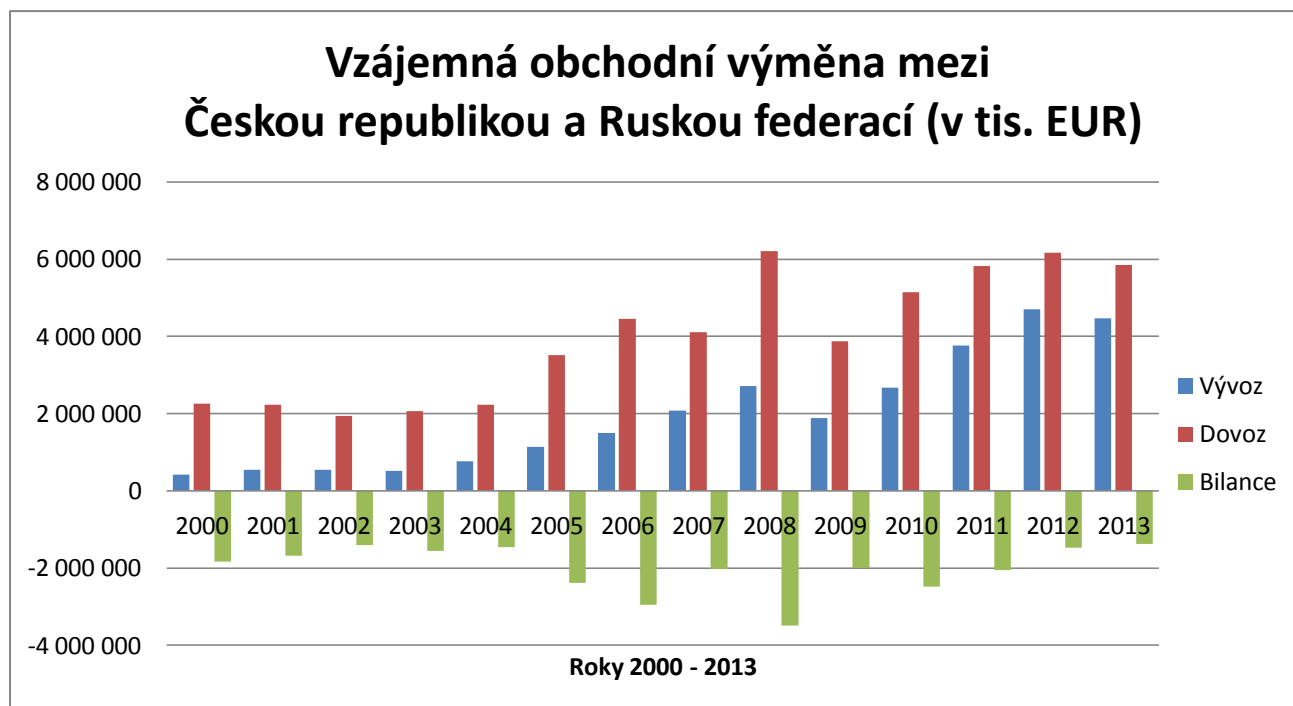
Pro zahraniční i ruské podniky ruská vláda vytvořila program pro podporu podnikání a investic tzv. Speciální ekonomické zóny. Speciální ekonomické zóny jsou čtyř typů dle oblasti zaměření - průmyslové, inovační, turistické a logistické. Celkově v Ruské federaci existuje 17 zón, které byly založeny na 49 let. V období 2006-2012 se předpokládá, že tyto

zóny využilo přes 300 investorů. V zónách stát nabízí investorům zvýhodněné prostředí s daňovými benefity, ale i zvýhodnění v rámci celní oblasti a další benefity. V zónách se využívají státem postavené budovy a infrastruktura, přičemž se odhaduje, že projekty realizované v těchto zónách jsou v průměru o 30-40 % levnější než při běžné realizaci v Rusku. [50] [51] [181]

3.2 Vzájemná obchodní výměna se zbožím za období 2000-2013

Jak ukazuje graf 1, vzájemná bilance mezi Českou republikou a Ruskou federací je dlouhodobě deficitní, přestože v posledních letech se tento deficit snižuje. Do vstupu České republiky do Evropské unie byl vývoj vzájemných vztahů i deficitní bilance relativně stabilní. V rámci vývoje vzájemné bilance je přelomem zejména rok 2005, protože se vstupem České republiky do Evropské unie bylo Protokolem k Dohodě o partnerství a spolupráci rozšířena doložka nejvyšších výhod na nově přistoupivší země, jak bylo zmíněno v předchozí kapitole. Tento krok znamenal výrazné zvýšení objemu exportu v roce 2005 o téměř 49 % oproti roku 2004, u importu to bylo navýšení o 58 %. Avšak největší deficit byl zaznamenán u roku 2008, kdy dovoz z Ruska přesáhl 6 miliard EUR. Rok 2009 byl pak významným propadem ve výši

Graf 5: Vzájemná obchodní výměna zboží mezi Českou republikou a Ruskou federací mezi lety 2000 - 2013 (v tis. EUR)

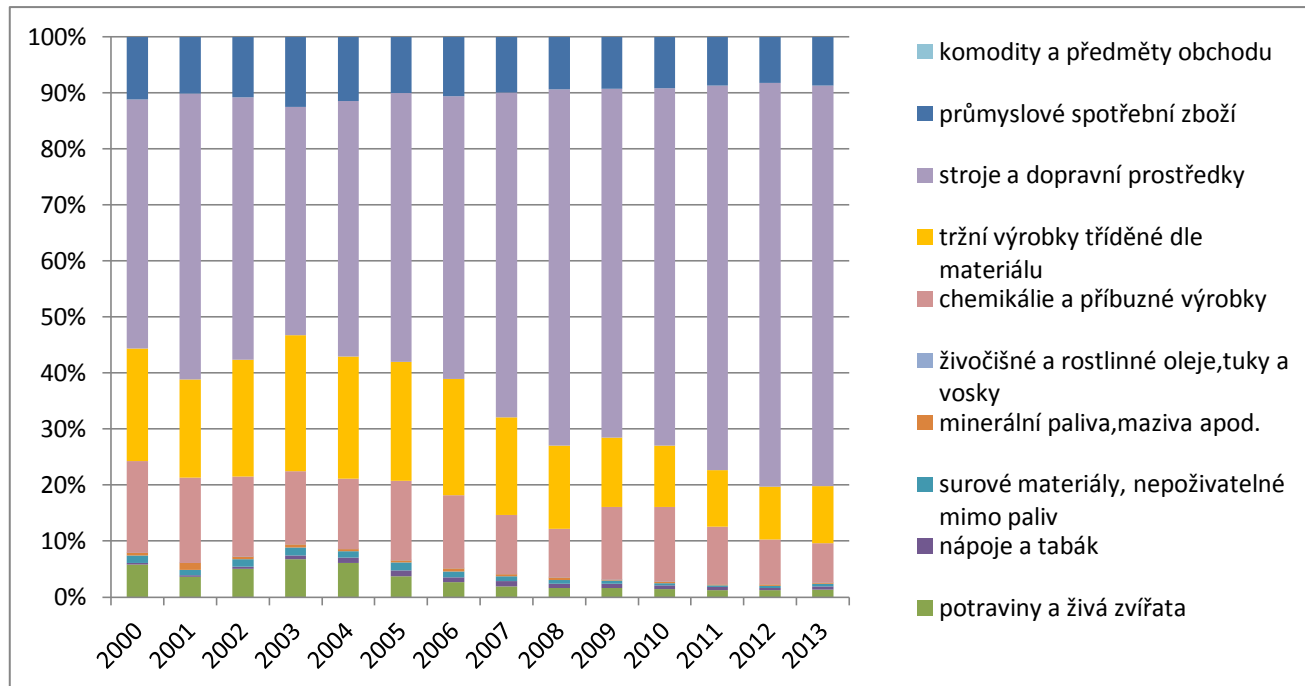
Zdroj: [171], vlastní zpracování

vzájemných vztahů a to zejména prasknutím komoditní bubliny, a tudíž pádem ceny ropy a nerostných surovin. Ale již od roku 2010 vzájemné obchody mají rostoucí tempo až do roku 2013, kdy se mírně snížil import i export. Rok 2014 a údaje do září 2015 budou představeny níže v souvislosti s Ukrajinským konfliktem.

3.2.1 Export do Ruska

Ve statistikách je použito rozdělení zboží dle SITC³⁰ a v příloze je tabulka s konkrétními hodnotami z Českého statistického úřadu. Český export do Ruska se od roku 2004 znásobil a v roce 2013 představoval téměř jedenácti násobek hodnoty exportu z roku 2000. Ve vývoji exportu lze vidět, jak do roku 2004 se export stabilně pohyboval kolem 500 000 tisíc EUR, avšak po vstupu do EU se zvýšil skokově o 47,6 % oproti roku 2003. A právě od vstupu do EU má export rostoucí tendenci, výjimkou je pak rok 2009 kvůli doznívající krizi v Evropě a Rusku. Následně i rok 2013 se vyznačoval mírným snížením, přesto export činil 4 474 242 tisíc EUR. Jak lze vidět na Graf 6, ve složení českého vývozu dlouhodobě naprosto převažuje skupina strojů a dopravních prostředků, což potvrzuje dlouhodobý trend českého exportu jako průmyslové země.

Graf 6: Struktura exportu zboží do Ruska v období 2000-2013 (v % vyjádření)

Zdroj: [171], vlastní zpracování

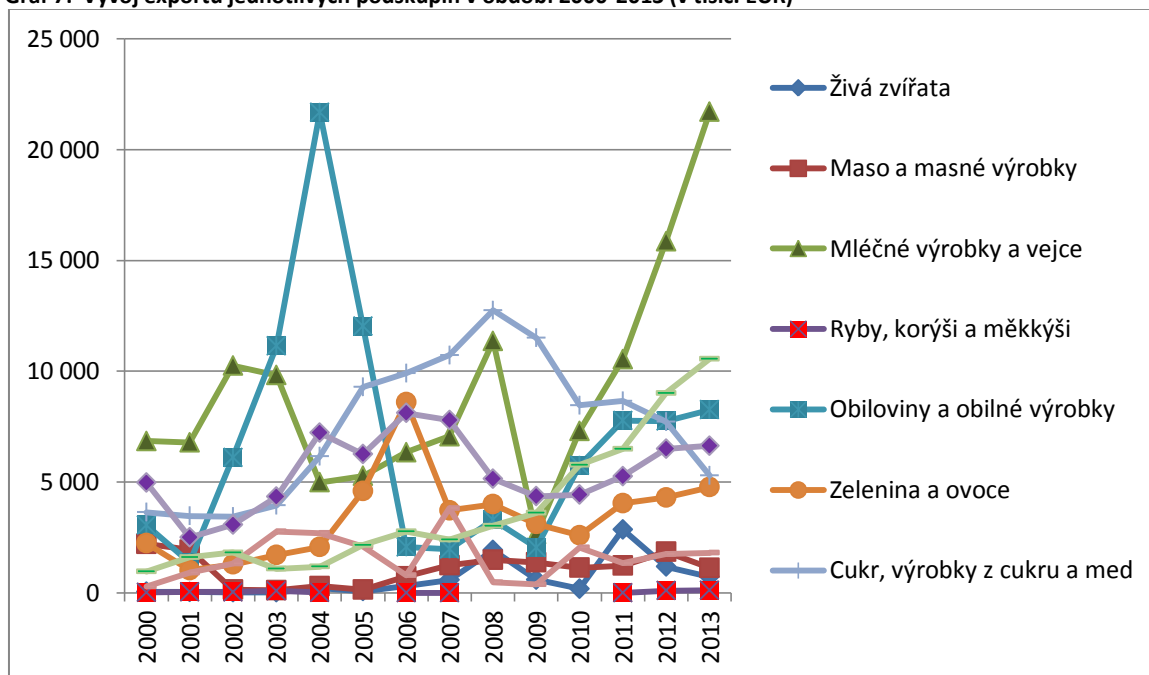
³⁰ SITC nebo-li Standart International Trade Classification (Mezinárodní obchodní standardy členění zboží) jsou statistické standardy, které člení zboží v rámci mezinárodního obchodu do celkem 10 tříd od 0 do 9. Toto členění pomáhá k ekonomické analýze, ale také k mezinárodnímu srovnání. [207]

skupina Potraviny a živá zvířata

Ve složení českého exportu do Ruska tato skupina dlouhodobě ztrácí na důležitosti. Její podíl v roce 2000 tvořil 5,78 % celého exportu, avšak v roce 2013 už tvořil pouze 1,37 %. Největší podíly skupina tvořila do roku 2004 včetně, poté se však dlouhodobě snižuje podíl. Hodnota exportu potravin se dlouhodobě zvyšuje kromě poklesů v období 2005-2007 a pak v roce 2010, který znamenal největší meziroční propad o 31,83 % oproti roku 2009. Naopak největší přírůstek exportu znamenal rok 2002, kdy nárůst byl o 39,76 %. V roce 2013 se pak exportovalo zboží ze skupiny potravin a živých zvířat do Ruské federace v hodnotě 61 001 tisíc EUR, což byl oproti roku 2012 přírůstek o 8,88 %.

Největší podskupinou je 02 Mléčné výrobky a vejce, která za celé období tvoří průměrně 23,25% podíl. V rámci vývoje podílu se cyklicky střídají období poklesu a růstu, přičemž od roku 2009 do roku 2013 podíl vzrostl z 8,93 % na 35,58 %. Co se týče hodnoty exportu mléčných výrobků a vajec, tak od roku 2009 výrazně vzrostl z hodnoty 2 646 tisíc EUR

Graf 7: Vývoj exportu jednotlivých podskupin v období 2000-2013 (v tisíc. EUR)

Zdroj: [171], vlastní zpracování

v roce 2009 na 21 706 tisíc EUR, což je nárůst ve stovkách procent. Ve složení exportu mléčných výrobků a vajec do roku 2006 dominovala položka 023 Máslo a ostatní tuky, přestože v roce 2004 prudce poklesla hodnota exportovaného másla. V období 2007-2008 pak převážil export položky 022 Mléko, smetana a mléčné výrobky, avšak od roku 2009-2013 naprosto převažuje vývoz položky 025 Vejce a žloutky čerstvé, sušené ajn., jejichž hodnota přesáhla v roce 2012 a 2013 hodnotu 10 000 tisíc EUR.

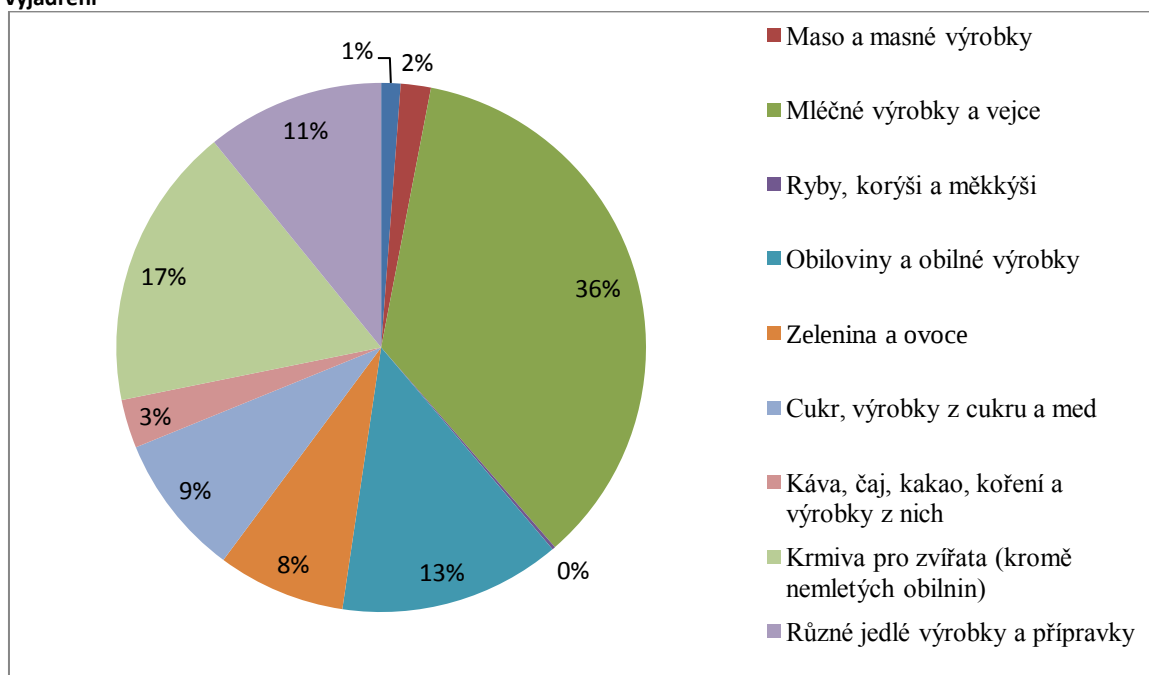
Druhou dle průměrného podílu za celé období je podskupina 06 Cukr, výrobky z cukru a medu, přestože její podíl od roku 2009, kdy export podskupiny tvořil 38,58 %, klesá. V roce 2013 se podskupina 06 podílela na exportu skupiny pouze 8,68% podílem. V hodnotovém vyjádření export Cukru dosáhl svého maxima v roce 2008, kdy bylo vyvezeno zboží v hodnotě 12 746 tis. EUR, od tohoto roku pak hodnota zboží klesá (v roce 2013 na hodnotu 5 295 tisíc EUR). Představitelem podskupiny je pak položka 0622 Cukrovinky neobsahující kakao, která se podílí na exportu Cukru, výrobků z cukru a medu více než 98,87 % v roce 2013.

Třetí významnou podskupinou s průměrným podílem 16,59 % za sledované období je pak 04 Obiloviny a obilné výrobky, které však ke konci sledovaného období klesá podíl. Hodnotově export obilnin za rok 2013 činil 8 263 tisíc EUR, maximální hodnota exportu obilnin byla zjištěna v roce 2004, kdy skokově se zvýšil export na 21 675 tisíc EUR, avšak stejně skokově se snížil v roce 2005 na hodnotu 11 141 tisíc EUR. Převažujícím artiklem však není nezpracovaná obilovina, ale naopak převažuje 048 Výrobky z obilnin, z mouky, ze škrobu z ovoce a zeleniny. Co si pod tímto označením představit? Převážně se exportuje slad, zpracované zrní či pečivo. S více než 10% průměrným podílem je třeba zmínit podskupinu 09 Různé jedlé výrobky a přípravky, které však ztrácejí podíl. V roce 2013 totiž podíl tvořil pouze 10,87 % exportu potravin, přestože hodnota exportu tohoto zboží se ve stejném roce mírně zvýšila na 6 632 tisíc EUR. Za zástupce této podskupiny lze považovat položku 0989 Hotové pokrmy, která dlouhodobě převažuje. Za zmínění stojí také podskupina 08 Krmiva pro zvířata, která sice s průměrným podílem 8,86 % není největší, avšak její podíl se od roku 2007 zvyšuje. V roce 2013 tato podskupina byla druhá největší dle podílu a její export přesáhl 10 000 tisíc EUR, zejména se exportuje položka 08195 Potrava pro psy a kočky v balení pro maloobchod.

S menšími než 10% průměrnými podíly pak je exportováno zboží z podskupin 00 Živá zvířata (1,40 %), 01 Maso a masné výrobky (3,19 %), 03 Ryby, korýši a měkkýši (0,08 %),

05 Zelenina a ovoce (8,64 %) a 07 Káva, čaj, koření a výrobky z nich (4,12 %). Podskupina Zelenina a ovoce dlouhodobě ztrácí svůj podíl, který v roce 2013 tvořil 7,82 %, přestože se hodnotově export mírně zvýšil, podobně tomu tak je i u nejmenší podskupiny, a tou jsou ryby. Naopak pokles na hodnotovém vyjádření, ale i procentuálním podílu je zaznamenán u podskupin živých zvířat a masa. Zajímavý vývoj má podskupina kávy, které se sice oproti roku 2012 snížil podíl o 0,15 procentního bodu, přesto největší podíl, ale i hodnotově největší export byl v roce 2007. Přičemž rok 2006 a následné období 2008-2009 byly ve znamení silného propadu. Z živých zvířat se exportují zejména čistokrevní vepři, v roce 2008 a 2009 byl největší zájem o čistokrevný hovězí dobytek. Nejvíce exportovanou položkou z podskupiny Ryby, korýši a měkkýši je 03713 Tuňák, palamidy a makrelovité ryby. Z masa se pak nejvíce vyváží od roku 2012 položky pod označením 017 Maso a vnitřnosti připravené nebo konzervované, které se střídají během celého sledovaného období s položkou 012 Maso ostatní(ne hovězí) a vnitřnosti požitelné. V rámci zeleniny a ovoce nejvíce čeští exportéři vyvážejí položky pod označením 054 Zelenina čerstvá, chlazená, zmrazená; které dlouhodobě dominují z podskupiny, zejména pak 05484 Chmelové šišky a lupulín. Z podskupiny 07 pak od roku 2011 převažuje export čokolády.

Graf 8: Procentuální zastoupení podskupin na exportu skupiny Potraviny a živá zvířata v roce 2013, v procentuálním vyjádření

Zdroj: [171], vlastní zpracování

Z mého pohledu se jedná o vcelku diverzifikovanou skupinu exportu, která není závislá pouze na vývozu jedné položky, ikdyž význam skupiny se značně snižuje. Důvodem může být i konkurence z Polska či Francie, které si chrání své zemědělství. Přesto je tato podskupina zajímavá i tím, že převažujícími položkami nejsou typické položky, které by si člověk představil jako maso či mléčné výrobky, když by se řekl český vývoz potravin. A proto asi nejvíce překvapujícími položkami jsou právě vývoz vajec, který mě opravdu velmi překvapil, ale také krmiva pro kočky a psy.

skupina Nápoje a tabák

Export této skupiny má rostoucí tendenci s meziročním tempem růstu v řádu desítek procent. Pokles byl zaznamenán za celé období pouze v letech 2009 a 2011, přičemž v roce 2011 byl meziroční pokles pouze o 1,04 % hodnoty exportu roku 2010. Mnohem závažnější pokles byl právě rok 2009 a s ním krize, která snížila odbyt po českém exportu této skupiny o 35,01 %. Naopak nejvyšší meziroční přírůstek byl v procentuálním vyjádření zaznamenán v roce 2004, kdy z hodnoty 3 407 tisíc EUR se během jednoho roku zvýšil na 7 211 tisíc EUR. Přestože v roce 2011 došlo k mírnému snížení hodnoty, rok 2012 znamenal nárůst o 3 287 tisíc EUR, v procentech to byl nárůst o 17,41 %. Rok 2013 ale přinesl zpomalení tempa růstu exportu, přičemž nárůst exportu byl pouze o 314 tisíc EUR, tedy 1,42 %.

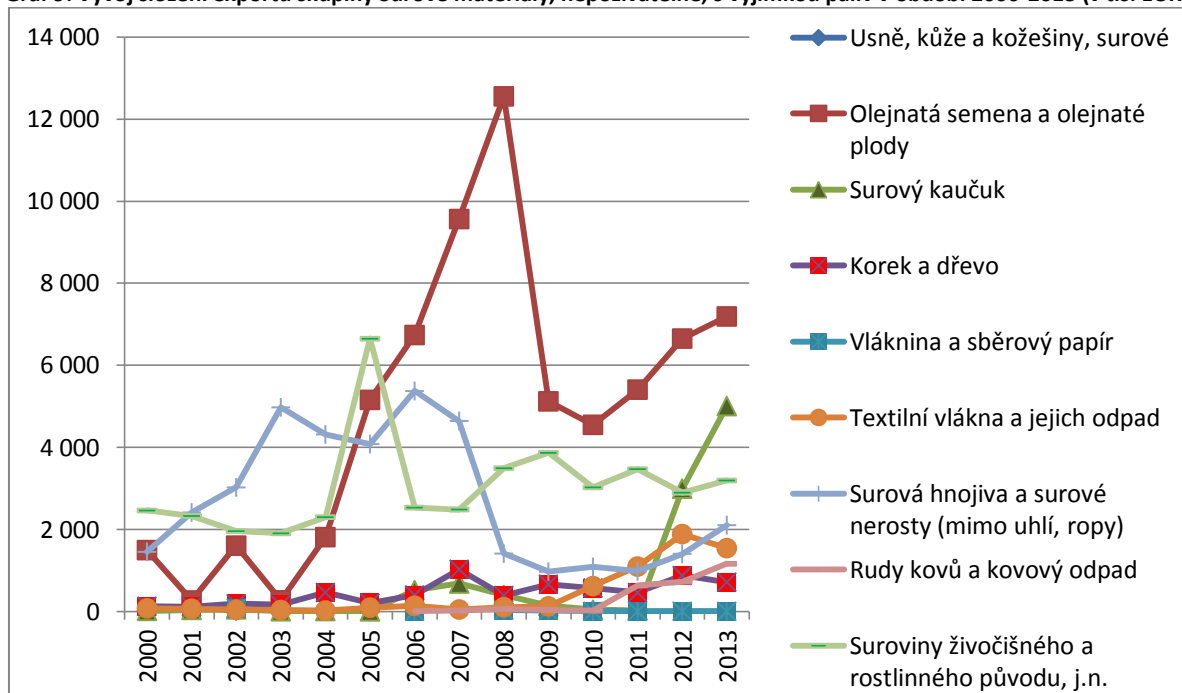
Ve složení exportu dlouhodobě převažují nápoje s průměrně 99% podílem, oproti tomu tabák a výrobky z něj dlouhodobě nepředstavují v průměru ani 1 %. Výjimkou u tabáku pak byly roky 2004, 2005, 2007 a 2011, kdy podíl byl vyšší než 1 %. V rámci celé skupiny ale i podskupiny nápoje dominuje položka 112 Nápoje alkoholické, které se v roce 2013 zvýšily o 3,61 %. Co se týče tabáku, zde od roku převažuje položka 1223 Ostatní tabákové výrobky, přestože v roce 2013 export položky poklesl o 51 % hodnoty roku 2012. Překvapivě se mezi vývozními položkami zřídka objevuje položka cigaret.

U této skupiny není překvapující, že převažují alkoholické nápoje oproti tabákovým výrobkům. Česká republika je známá svým pivem, proto se domnívám, že se zejména jedná o export piva. Možností je také zájem o tradiční český tvrdý alkohol, Becherovku či slivovici. Toto tvrzení je však spíše odhad, který jsem ze statistik nemohla ani vyvrátit a bohužel ani potvrdit, protože bližší přiblížení nebylo možné vzhledem k rozsahu statistik.

skupina Surové materiály, nepoživatelné, s výjimkou paliv

Surové materiály jsou jednou z menších položek českého exportu do Ruské federace, průměrný podíl je 0,88 %. Dlouhodobě se však podíl snižuje, kdy na počátku daného období byl podíl 1,34 %, v roce 2013 pouhých 0,47 %, a to i přestože v roce 2013 došlo k mírnému zvýšení podílu. V rámci hodnoty exportu dochází k postupnému navýšení, přičemž v roce 2013 byla hodnota nejvyšší za celé období. Naopak nejnižší hodnotou exportu se vyznačoval rok 2001, přesto za nejhorší rok je považován rok 2009. V daném roce totiž poklesl meziročně export skupiny o 40,76 % podobně vysoký propad je pak u většiny skupin exportu vzhledem ke krizi v Rusku. Z pohledu nejvyššího meziročního nárůstu byl významný rok 2005, kdy export naopak vzrostl o 80,18 %.

Graf 9: Vývoj složení exportu skupiny Surové materiály, nepoživatelné, s výjimkou paliv v období 2000-2013 (v tis. EUR)

Zdroj: [171], vlastní zpracování

Ve složení struktury této skupiny je překvapivá diverzifikace podílů v roce 2013. Ve skupině mají více než 10% podíl čtyři podskupiny, mezi 1 až 10% podílem pak 3 podskupiny a pouze dvě podskupiny mají méně než 1% podíl. Struktura se s časem měnila a v některých letech převažovala dominance jedné z podskupin jak je vcelku tradiční. Od roku 2006 má nejvyšší podíl podskupina Olejnatá semena a olejnaté plody, jejichž podíl od 2008 (68,10 %) značně klesá a v roce 2013 představoval už pouze 34,39 % exportu celé skupiny. V roce 2008 byl export této podskupiny také nejvyšší za období 2000-2013 a překročil hranici 10 000 tisíc

EUR. Přestože v roce 2009 bylo zboží z podskupiny olejnatých semen exportováno ve výši 5 121 tisíc EUR, v hodnotovém vyjádření export podskupiny roste. Zajímavostí je také největší představitel této podskupiny - položka 223 Kopra, palmové ořechy a jádra, semeno lnu, skočce apod, která naprosto převažuje.

Druhou největší položkou je pak podskupina Surový kaučuk. Export této podskupiny představoval v období 2000-2005 a 2010-2011 ani ne 1% podíl, avšak v roce 2013 již představuje 23,94 %. Ve stejném roce je také nejvyšší hodnota exportu a to ve výši 5 006 tisíc EUR, pro zajímavost na začátku období exportovaný surový kaučuk měl hodnotu pouhých 13 tisíc EUR. Z exportovaného kaučuku převažuje naprosto syntetický kaučuk pod označením 232. V pořadí třetí největší podíl má podskupina Suroviny živočišného a rostlinného původu, která na počátku období naprosto převažovala s podílem 43,64 %. Dlouhodobě však podíl klesá kromě roku 2009 a 2005, ve kterém byl zaznamenána nejvyšší hodnota exportu ve výši 6 648 tisíc EUR. Z této podskupiny se převážně exportuje položka 292 Suroviny rostlinného původu, pod kterými si můžeme představit zejména 29295 Pektinové látky, pektináty a pektáty, v roce 2013 však převážil export položky 29294 Rostlinné mízy a výtažky.

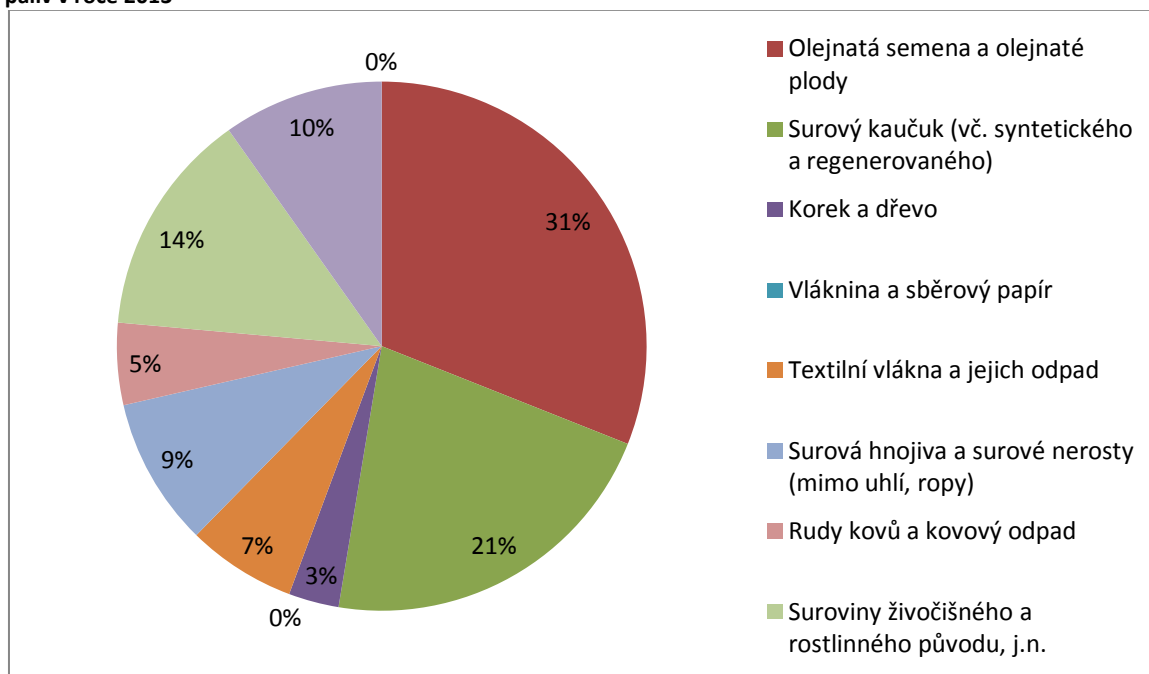
K větším skupinám s podílem nad 10 % v roce 2013 patří podskupina 27 Surová hnojiva a surové nerosty. Tato podskupina dlouhodobě ztrácí podíl na exportu Surových materiálů, přestože v roce 2013 se podíl zvýšil oproti roku 2012 o 2 procentní body. Současně hodnota exportu se pohybuje nad 1 000 tisícem EUR kromě let 2009 a 2011. V roce 2013 byla hodnota 2 103 tisíc EUR, což je nárůst oproti 2012 téměř o 50 %. Nejvíce se z této podskupiny exportuje dlouhodobě položka 278 Minerály surové ostatní, zejména 2782 Jíl a ostatní žáruvzdorné materiály.

Z menších podskupin v roce 2013 podílově podskupina Rudy kovů a kovový odpad tvořila 5,55 %, Textilní vlákna a jejich odpad 7,38 % a Korek a dřevo 3,41 %. Těmito podskupinám se v druhé polovině období zvýšil podíl, avšak rok 2013 znamenal navýšení podílu jen pro Rudy kovů, které jsou zajímavé celým vývojem svého podílu. Na počátku období totiž tvořily 0 % exportu skupiny, z České republiky se začaly exportovat až s rokem 2006 a to hlavně s exportem železné rudy, do té doby se s tímto zbožím téměř neobchodovalo. Nejmenší podskupiny jsou pak 21 Ušně, kůže a kožešiny a 25 Vlákna a sběrový papír, jejichž hodnoty jsou velmi malé. Podskupina 21 se pak dlouhodobě prakticky nevyváží,

od vstupu do EU čeští exportéři vyvezli toto zboží pouze v roce 2011 a to v hodnotě 8 tisíc EUR.

Vývoz skupiny je vcelku diverzifikovaný, kdy převažují tedy Olejnatá semena a plody. U surových hnojiv a surových nerostů však převažuje export uranu, přičemž předpokládám, že je v Rusku obohacen a následně přeprodáván do jaderných elektráren.

Graf 10: Procentuální zastoupení jednotlivých podskupin na exportu skupiny Surové materiály, nepoživatelné, s výjimkou paliv v roce 2013

Zdroj: [171], vlastní zpracování

skupina Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály

Tato skupina je z pohledu českého exportu jedna z menších skupin, která dlouhodobě představuje méně než 1 % českého exportu do Ruska. Navíc s ohledem na složení ruského importu by se mohla zdát mírně překvapivá. Důvodem může být nejen vývoj, který je rostoucí, přestože roky 2002, 2007, 2009 a také 2013 vykazovaly pokles. Největší pokles znamenal rok 2009, což vzhledem ke krizi v Rusku není tak překvapivé, jako podobně velký meziroční propad v roce 2002. Zajímavý je také rok 2001, kdy naopak byl vykázán neobvykle vysoký nárůst, téměř o 239 %. Tento nárůst byl zejména způsoben velkým zájmem o položku 3353 Smola, smolný koks z uhelného a dalších nerostných dehtů a také o 3342 Petrolej a ostatní střední oleje. Export smoly se v roce 2001 zvýšil oproti roku 2000 o 261,35 % a u petroleje o 225,4 %. Stejně položky pak rok nato zaznamenaly prudký propad.

V rámci složení převládá export ropy a produktů z ní, který sice klesl v roce 2012 podíl na 42,5 %. A přestože rok 2013 znamenal pokles, přesto podíl ropy vzrostl na 63,13 %. Nejvýznamnější položky pak jsou od 2003 položky pod označením 334 Oleje ropné, oleje z nerostů živočišných, které převážily export položek pod označením 335 Produktů zbytkových z ropy. Zajímavé je také změna struktury v podskupině 334, kdy od roku 2007 se vyváží položka 3346 Oleje ropné a naprosto ustoupil vývoz petroleje či mazacích olejů. Od roku 2006 se také významným podílem podílí Uhlí, koks a brikety, jejichž podíl se prudce zvýšil na 45,79 % v 2006, rok 2013 znamenal propad podílu na 36,80 %. Převážně se však export soustředil na vývoz koksu, polokoksu a rašeliny pod označením 325. Oproti těmto položkám je topný plyn dlouhodobě spíše výjimečnou exportní položkou, jejíž podíl za období 2000-2013 činí v průměru pouze 0,54 %. Dlouhodobě se však nedomnívám, vzhledem ke všeobecnému zaměření ruského exportu na vývoz této skupiny, že by došlo k významnějšímu zvýšení exportu této skupiny.

skupina Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky

Další z menších skupin, která by se mohla zdát vcelku nezajímavá vzhledem k jejímu nízkému podílu na celkové hodnotě exportu je skupina Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky. Dlouhodobě skupina nepředstavuje ani 0,1 %, přesto v roce 2012 tato skupina zaznamenala neobvyklý nárůst poptávky, která se dlouhodobě pohybovala pod 100 tisíc EUR. Vývoj skupiny je značně rozkolísaný, pokud se díváme na procentuální přírůstky, které se v některých letech pohybují až ve stovkách procent. Nejvyšší přírůstek byl, jak bylo zmíněno, v roce 2012 a to ve výši 844,44 % (z hodnotového hlediska se jedná o nárůst z 36 tisíc EUR

na 340 tisíc EUR). Nejnižší hodnota exportu pak je spojena s rokem 2009, kdy meziroční pokles činil 85 %.

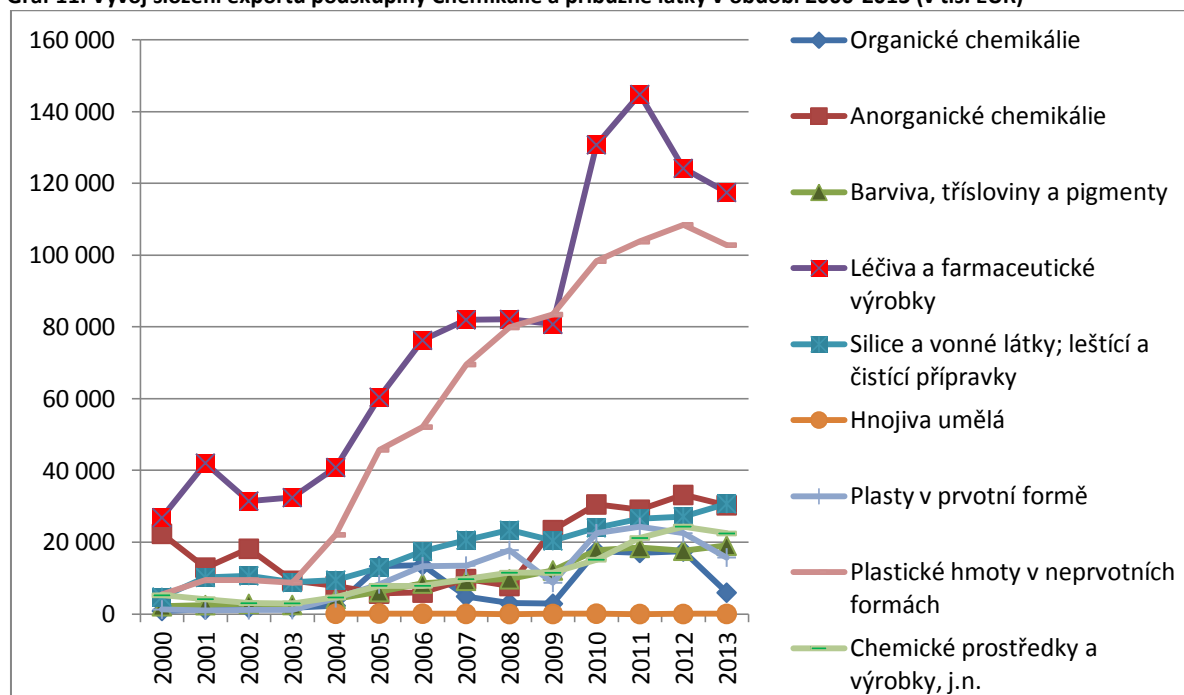
Zajímavý je také vývoj podskupin. U většiny skupin dlouhodobě dominuje jedna podskupina, avšak u této skupiny se vedoucí pozice střídá vcelku cyklicky, jak dokazují statistiky. Asi nejméně exportovanou podskupinou jsou 41 Živočišné oleje a tuky, které dlouhodobě tvoří méně než 1 %. Avšak v roce 2008 překvapivě představovala 71,67 % exportu a pak ještě v roce 2011 a 2013, kdy podíl převyšoval 5 % na podílu celé skupiny. Značný pokles exportu zažívá podskupina Tuký a oleje zušlechtěné od roku 2010, kdy podíl poklesl z 68,18 % na 0 % v roce 2013. Naopak v od roku 2011 dominuje skupina Nevysychavé rostlinné tuky a oleje, které v letech 2012 a 2013 tvořily více než 90 % celé skupiny. Překvapivé je, že od roku 2011 se nejvíce vyvíjí vcelku netradiční položka českého vývozu, a to položka 4214, což je označení pro olivový olej.

Pro zhodnocení exportu této skupiny se jedná o velmi těžký úkol, protože právě značná proměnlivost struktury exportu této skupiny i co se týče hodnoty exportu skupiny je značně nahodilá. U struktury podskupiny Nevysychavé rostlinné tuky a oleje a celkově i skupiny bych odhadovala trendy ve změně struktury životního stylu a stravování, což by vysvětlovalo nahrazení exportu živočišných tuků a olejů, právě tuky rostlinného původu a zejména pak tedy export olivového oleje. Ovšem olivy jsou značně netradiční surovina pro Českou republiku, proto se domnívám, že se u nás olivy zpracují nebo se reexportuje olivový olej z jiných zemí.

skupina Chemikálie a příbuzné výrobky, j.n.

Vývoz Chemikálií a příbuzných látek do Ruska se za období 2000-2013 podílí průměrně 12,11 %, avšak dlouhodobě tato skupina ztrácí podíl. V roce 2000 podíl tvořil 16,39 %, avšak v roce 2013 to bylo pouze 7,01 %. Ve finančním vyjádření export roste kromě období 2003-2004 a pak 2012-2013, kdy hodnota poklesla. Největším propadem je pak rok 2013, kdy hodnota poklesla o 16,91 % oproti roku 2012. Naopak největším nárůstem byl rok 2010, kdy nárůst byl o 46,65 % na hodnotu 356 622 tisíc EUR. Avšak nejvyšší hodnotou exportu byl 385 083 tisíc EUR v roce 2011, nejmenší přišla s rokem 2003 a to ve výši 67 572 tisíc EUR. Zajímavostí je, že hodnota exportu se v krizových letech 2007-2009 této skupiny nedotkla, naopak hodnota rostla.

Graf 11: Vývoj složení exportu podskupiny Chemikálie a příbuzné látky v období 2000-2013 (v tis. EUR)

Zdroj: [171], vlastní zpracování

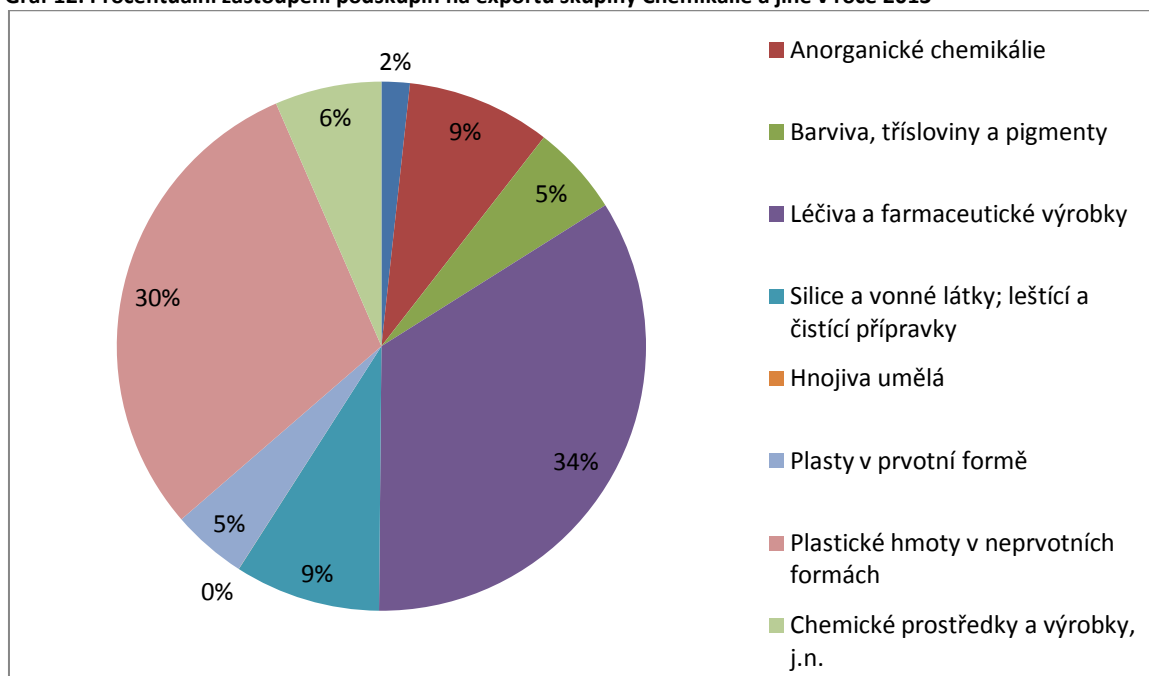
Největší podskupinou je podskupina 54 Léčiva a farmaceutické výrobky, která se za celé období podílí průměrně 39,11 %. Celkově se jejich podíl dlouhodobě drží nad více než 33 %, největší podíl však představoval rok 2001, kdy export léčiv tvořil více než polovinu exportu chemikálií. V období 2000-2009 se hodnota exportovaných farmaceutických výrobků zvýšila s menšími výkyvy téměř čtyřnásobně. Od roku 2010 se pak vyvezlo zboží za více než 110 000 tisíc EUR, přičemž nejvyšší hodnotu dosáhlo vyvezené zboží v roce 2011 a to v hodnotě 144 769 tisíc EUR. Od toho roku mírně klesá export a v roce 2013 činil 117,462 mil. EUR. Z této podskupiny s více než $\frac{3}{4}$ podílem dominuje položka 5429 Léčiva, j.n.; konkrétně 54293 Léčiva, j.n. v dávkách pro maloobchod.

Druhou podskupinou, která průměrně za období tvoří 24,20 % exportu chemikálií, je podskupina 58 Plastické hmoty a výrobky, j.n.. Podíl se za celé období zvýšil z původních 7,89 % na 33 % v roce 2013. Tento podíl však není maximálně dosaženým, tím je podíl v roce 2009 a to ve výši 34,31 %. Hodnota exportu roste, přestože tam byly jednorázové poklesy a to v letech 2003 a 2013. Od roku 2011 se pak exportují zpracované plastické hmoty ve výši přes 100 mil. EUR. Nejvíce exportovanou položkou z této podskupiny je pak 581 Trubky, potrubí a hadice z hmot plastických, zejména pak představované 5811 Umělá střeva.

Třetí významnou podskupinou je pak 52 Anorganické chemikálie, které v průměru za období tvoří 10,83 %. Tato skupina od roku 2000 ztrácela na podílu až do roku 2009, kdy se podíl skokově zvýšil na 9,61 % a do konce období se udržuje kolem 8,5 %. Největší podíl podskupina vytvořila v roce 2000 (32,45 %), nejmenší pak v roce 2008 (3,32 %). Z hodnotového vyjádření pak shrnout export do tří období. V období 2000-2002, kdy exportované zboží přesáhlo hodnotu 10 mil. EUR. Následovalo propadové období 2003-2008, ve kterém export pokles pod 10 mil. EUR a pak období 2009-2013 prudkého navýšení exportu s hodnotami nad 20 mil. EUR. Čeští vývozci zejména vyvážejí položku 52511 Přírodní uran, jeho sloučeniny, slitiny apod. Je nutné podotknout, že export této suroviny vzrostl skokově v roce 2009 a to oproti roku 2007 téměř pětkrát. Porovnání s rokem 2007 je z důvodu, že v roce 2008 nebylo toto zboží vůbec vyvezeno, neefektivní.

Zbylé podskupiny pak netvoří v průměru ani 10 % za celé období. Těmito položkami jsou 55 Silice a vonné látky (9,35 %); 59 Chemické prostředky a výrobky (5,15 %); 57 Plasty v prvotní formě (4,55 %); 53 Barviva, třísloviny a pigmenty (4,29 %); 51 Organické chemikálie (3,27 %) a 56 Hnojiva umělá (0,02 %). Rok 2013 znamenal zvýšení podílu u podskupin barviv, silic, chemických prostředků a hnojiv. Naopak u plastů v prvotní formě byl mírný pokles, avšak výraznější propad byl u organických chemikálií a to ve výši 2,74 procentního bodu. Z podskupiny silic se nejvíce vyváží položka 55352 Osobní deodoranty, antiperspiranty. U podskupiny chemických prostředků je to pak 5989 Chemické výrobky a přípravky, které převažují spolu s 5986 Výrobky organické chemie, které byly do roku 2003 primárně vyváženy. Z plastů se nejvíce exportuje 5743 Polykarbonáty, alkydové pryskyřice a ostatní polyestery, avšak jejich export od roku 2011 klesá. U barviv je pak nejvíce vyváženo pod označením 533 Pigmenty, hmoty, laky nátěrové; které dlouhodobě rostly, avšak v roce 2013 prudce poklesl export. Překvapivě se nejvíce vyváží dlouhodobě položka 5335 Barvicí přípravky v průmyslu skla a keramiky, které v roce 2013 předešla 5334 Nátěrové hmoty a laky. U podskupiny 51 je to obtížnější říci, která položka je nejvíce vyvážena. Z dlouhodobého hlediska by to byla položka 511 Uhlovodíky jn. a jejich deriváty, avšak v posledních letech daného období převažují položky 514 Sloučeniny s dusíkovou funkční skupinou a 513 Kyseliny karbonové, jejich anhydridy, halogenidy apod.

Graf 12: Procentuální zastoupení podskupin na exportu skupiny Chemikálie a jiné v roce 2013

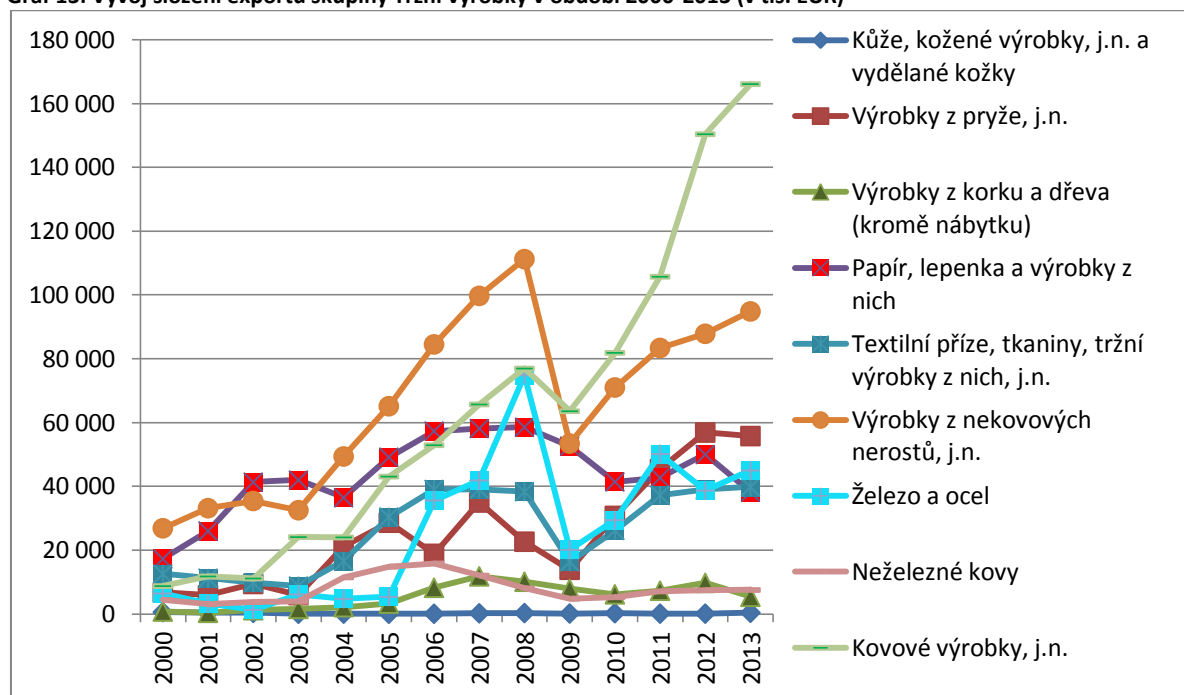
Zdroj: [171], vlastní zpracování

U této skupiny dlouhodobě převažuje vývoz léčiv, což vzhledem k farmaceutickým firmám vyrábějícím v České republice není překvapivé a oproti západním zemím pravděpodobně levnější výroba umožňuje nabízet i levnější ceny pro ruské zákazníky.

skupina Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu

Tato vývozní skupina je druhá největší dle průměrného podílu za dané období. Vývojově však ztrácí svůj podíl proti roku 2000, kdy tvořila téměř čtvrtinu exportu. Zajímavé je, že nejnižší podíl byl zaznamenán v roce 2012, v tom roce totiž vývoz této skupiny tvořil 9,38 %. V roce 2013 se mírně zvýšil o 0,82 procentního bodu na 10,20% podíl. Nejvyšší podíly tvořila skupina v období 2003-2006, kdy se podíl pohyboval nad 20 %. Hodnota exportu se dlouhodobě zvyšuje, přičemž jediným poklesem za sledované období byl rok 2009. V dané roce export tržních výrobků poklesl o 41,97 % oproti roku 2008. Zbýlá období pak znamenala nárůst v rozmezí od 2 % do 45 %. Nejvyšší nárůst znamenal rok 2005, kdy se export navýšil z hodnoty z 166,190 mil. EUR na 240,061 mil. EUR, což je 44,45% nárůst. V posledních letech sledovaného období se tempo růstu zpomaluje a v roce 2013 byl nárůst pouze o 2,92 % na hodnotu 453 148 tisíc EUR.

Graf 13: Vývoj složení exportu skupiny Tržní výrobky v období 2000-2013 (v tis. EUR)

Zdroj: [171], vlastní zpracování

Největší podskupinou je dle průměrného podílu za období položka 66 Výrobky z nekovových nerostů, které dle průměrném podílu jsou největší, ale jejich podíl se však snižuje. Na počátku období jejich podíl činil 31,86 % z celkového exportu tržních výrobků, avšak v roce 2013 se tento podíl snížil na 20,93 %. Významnějšími propady v podílu jsou roky 2003, 2005, 2009, 2011 a 2012. Největšího podílu dosáhly tržní výrobky v roce 2001, naopak nejnižšího podílu nedosáhla podskupina v roce 2009, ale roce 2012 ve výši 19,95 %. Dle hodnoty však nehlubší propad byl v roce 2009 téměř o 52 % a pak pouze v roce 2003, avšak tento hodnotový propad byl pouze o 8,19 %. Naopak poptávka po tomto zboží byla nejvyšší v roce 2008, kdy hodnota poprvé překročila hodnotu 100 mil. EUR a také naposledy. Od roku 2010 však se hodnota exportu zvyšuje a v roce 2013 činila 94,865 mil. EUR. Významným představitelem podskupiny je položka 6652 Skleněné zboží pro domácnost, kanceláře, k výzdobě; o kterou je z dlouhodobého hlediska zájem.

Dle průměrného podílu druhou největší podskupinou je 69 Kovové výrobky, j.n. s průměrným podílem 20,89 %. Vývoj podílu této podskupiny má rostoucí tendenci kromě let 2002, 2004, 2006 a 2011. Ve skupině však od roku 2009 dominuje nad všemi ostatními podskupinami, v roce 2013 dokonce tvořila 36,66% podíl, což proti začátku období je nárůst o 26,28 procentních bodů. Při pohledu na vývoj hodnoty exportu můžeme vidět, že vcelku stabilně roste, kromě roku 2002, 2004 a 2009. V roce 2011 hodnota exportovaného zboží přesáhla

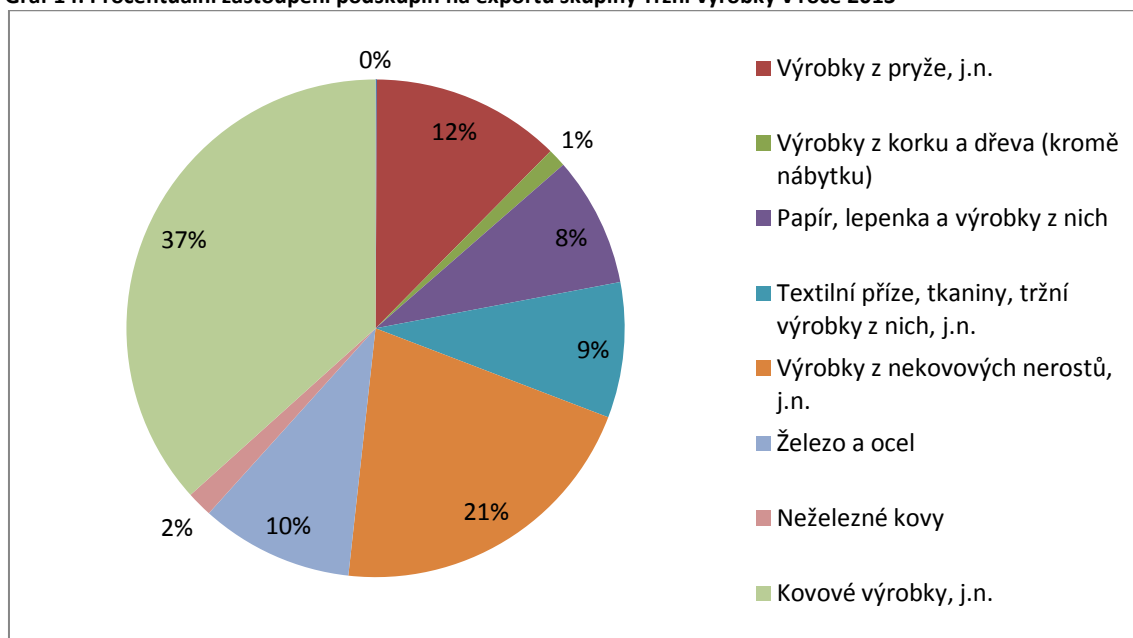
100 mil. EUR, v roce 2013 pak hodnota dosáhla 166,124 mil. EUR. Z této hodnoty pak 70,465 mil. EUR tvoří výrobky pod označením 699 Výrobky z kovů základních, hlavně 6996 Výrobky ze železa nebo oceli.

Třetí největší průměrný podíl má podskupina 64 Papír, lepenka a výrobky z nich, jejíž průměrný podíl je 19,77 %. Reálně však tato podskupina velmi ztrácí na svém podílu, který v roce 2000 činil 20,47 %, v roce 2013 pak činil pouhých 8,43 %. Největší podíl zaznamenala tato podskupina v roce 2002 a to ve výši 36,31 %, nejnižší pak v roce 2013. Nárůst zaznamenala po roce 2003 a v roce 2009. Z hlediska hodnoty exportu nejvyšší hodnotu měl export v roce 2008, od tohoto roku pak export klesá kromě roku 2012 až na hodnotu 38,184 mil. EUR v roce 2013. V tomto roce pak také vybočil trend v nejvíce exportované položce této podskupiny, protože v roce 2013 byla nejvíce exportována položka 6424 Papír, lepenky, řezané na určitý rozměr, tvar, j.n. Dlouhodobě se však nejvíce vyvážela položka 6429 Výrobky z buničiny, papíru, lepenky, buničité vaty z čehož většina je 64295 Zdravotnické ručníky, tampony aj.

S větším než 10 % průměrným podílem je také podskupina 65 Textilní příze, tkaniny, tržní výrobky z nich. Avšak podobně jako předcházející podskupina, také i ona dlouhodobě ztrácí svůj podíl. Mezi rokem 2000 a 2013 totiž podíl poklesl z 14,48 % na 8,79 %, nutno podotknout, že kolem 9 % se drží od roku 2008, přestože rok 2007 byl ve znamení poklesu na 7,01 %. Z hodnotového vyjádření se export těchto výrobků zvýšil na hodnotu 39,823 mil. EUR v roce 2013. Přičemž největší propad exportu byl v roce 2009, naopak největší nárůst pak v roce 2004. Od roku 2009 je nejvíce exportovanou položkou z textilu 6572 Netkaný textil, př. napouštěný, natíraný, potažený.

S menším než 10% průměrným podílem jsou pak podskupiny 62 Výrobky z pryže (9,06 %), 67 Železo a ocel (8,17 %), 68 Neželezné kovy (3,39 %), 63 Výrobky z korku a dřeva (1,83 %) a 61 Kůže, kožené výrobky, j.n. a vydělané kůže (0,16 %). Z dlouhodobého hlediska klesl podíl skupině 61 a 68, naopak pro zbylé skupiny se jedná o nárůst podílu. V posledním roce sledovaného období pak vzrostl podíl pouze podskupině 61 a 67. Z hlediska hodnot lze vidět u všech podskupin proti počátku období nárůst kromě podskupiny 61. Přičemž export v posledním období u podskupin 62 a 63 poklesl vůči roku 2012, u ostatních podskupin byl mírný nárůst exportu.

Graf 14: Procentuální zastoupení podskupin na exportu skupiny Tržní výrobky v roce 2013

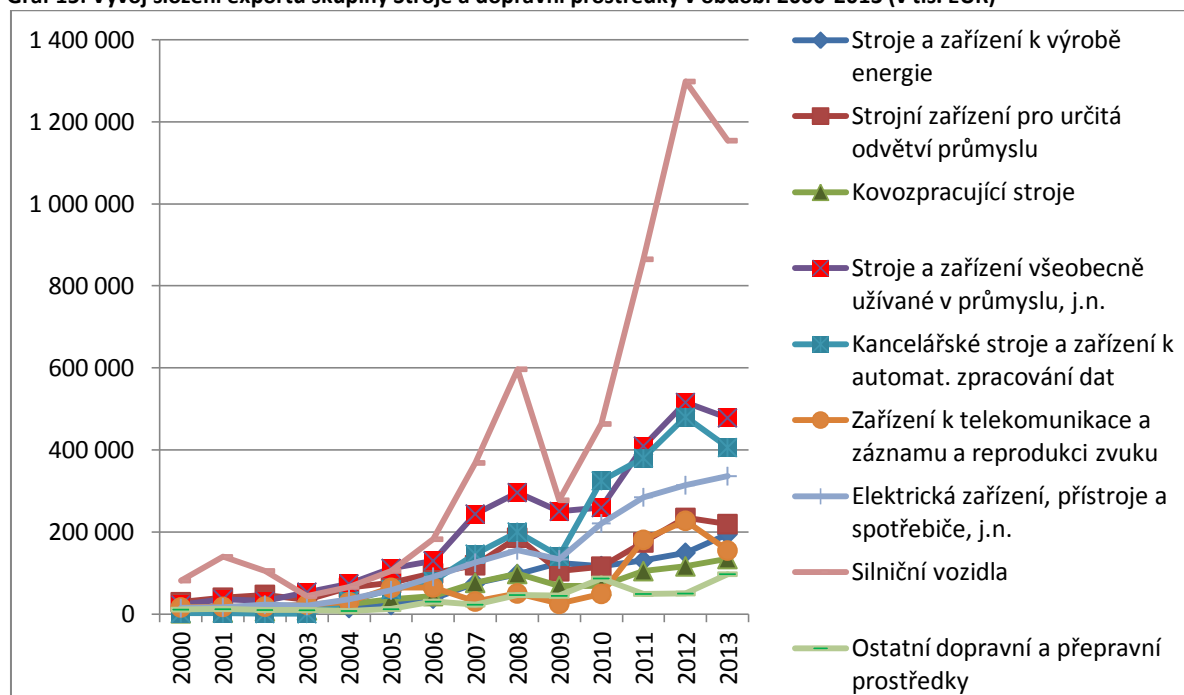
Zdroj: [171], vlastní zpracování

Ze skupiny vyplývá, že je zájem zejména o zpracovanou ocel a železo, což vzhledem k působnosti například holdingu Vítkovice představuje možné vysvětlení. Zajímavé je také složení výrobky z nekovových nerostů, přičemž dominuje vývoz skla do kanceláří. Nabízí se proto domněnka, že české sklo má dlouhodobě dobrou pověst, přestože z českých výrobků jich zbylo pouze pár.

skupina Stroje a dopravní prostředky

Největší vývozní skupina českého exportu, jejíž průměrný podíl je 56,20 %. Avšak podíl dlouhodobě roste a v roce 2013 představoval téměř tři čtvrtiny českého exportu do Ruska (71,48 %). Export této skupiny dlouhodobě roste od roku 2004 kromě let 2009 a 2013. Právě rok 2009 znamenal nejvýznamnější pokles exportu a to ve výši 32,32 % proti roku 2008. Co se týče tempa růstu, tak meziroční nárůsty se pohybují v desítkách procent. Největší množství strojů se vyvezlo v roce 2012 a to 3 385 904 tisíc EUR, přičemž hranici 1 000 000 tisíc EUR export překračuje od roku 2007.

Graf 15: Vývoj složení exportu skupiny Stroje a dopravní prostředky v období 2000-2013 (v tis. EUR)

Zdroj: [171], vlastní zpracování

Největší podskupinou podílející se na exportu strojů dle průměrného podílu je podskupina 78 Silniční vozidla, jejíž podíl činí 31,60 %. Během daného období došlo k poklesu ze 43,76 % na 36,36 %, avšak v průběhu vývoje opakovaně docházelo k poklesu a opětovného nárůstu. Nejvyšší podíl na exportu znamenal rok 2000 s podílem 43,76 %, nejnižší podíl pak rok 2004 s 19,07% podílem. Z poklesů asi nejprudší byl rok 2003, kdy ze 41,09 % se podíl snížil na polovinu (20,88 %). U nárůstů byla změna ve výši do 10 procentních bodů. Z hodnotového hlediska je pak vidět stejný průběh jako u vývoje podílu, přičemž v letech 2003 a 2009 poklesl export pod polovinu roku předchozího. V roce 2012 pak export strojů zaznamenal dosud maximum ve vývozu a to vývoz zboží v hodnotě 1 298 343 tisíc EUR, avšak v roce 2013 se export mírně snížil na 1 154 216 tisíc EUR. Z položek pak čeští exportéři vyvážejí zejména položky pod označeními 781 Automobily osobní aj. vozidla pro dopravu osob a 784 Díly a příslušenství vozidel motorových.

Druhou významnou podskupinou s průměrným podílem 17,26 % je pak 74 Stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu. Během období došlo k mírnému zvýšení z 11,92 % v roce 2000 na 15,06 % v roce 2013. Nejvyšší podíl však měly stroje v roce 2003 a to 25,36, od té doby se to pohybuje a od roku 2010 podíl kulminuje kolem 15 %. Nejnižším podílem se naopak podílely v roce 2000 (11,92 %). Hodnota exportu se v průběhu období zvyšuje kromě roků 2002, 2009 a 2013. Nejvyšší hodnotu měl export v roce 2012 a to ve výši

516 013 tisíc EUR, přičemž pokles v roce 2013 snížil export na hodnotu 478 159 tisíc EUR. V procentuálním meziročním zvýšení pak je významný rok 2003, kdy se meziročně navýšil export o 68,92 %. Nejvíce exportovaným zbožím je zboží pod označením 741 Zařízení k ohřevu a chlazení a jejich díly s hodnotou 176 507 tisíc EUR v roce 2013, která od roku 2010 dominuje. Další významnou položkou v roce 2013 byla 743 Čerpadla (ne na kapaliny), kompresory, ventilátory s hodnotou 89 718 tisíc EUR.

Třetí dle průměrného podílu je podskupina 72 Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu s 11,92 %, avšak tato skupina dlouhodobě ustupuje do pozadí. Od počátku období klesl její podíl z 15,43 % na pouhých 6,91 % v roce 2013. Největšího podílu skupina dosáhla v roce 2004 a to 18,51 %. Nejnižší podíl pak představovaly roky 2010 a 2011, jejichž podíl byl 6,77 %. Hodnota exportu však vcelku stabilně roste mimo roky 2003, 2009 a 2013, kdy export klesl. V roce 2013 pak byla hodnota exportu 219 302 tisíc EUR, avšak proti roku 2012 to byl mírný pokles o 6,42 %. Největší pokles o téměř polovinu byl pak rok 2009. České podniky z této podskupiny vyvážejí převážně pod označením 728 Stroje, zařízení ostatní pro určitá odvětví průmyslu a díly; převážně pak 7284 Stroje speciálně řešené pro určitá průmyslová odvětví.

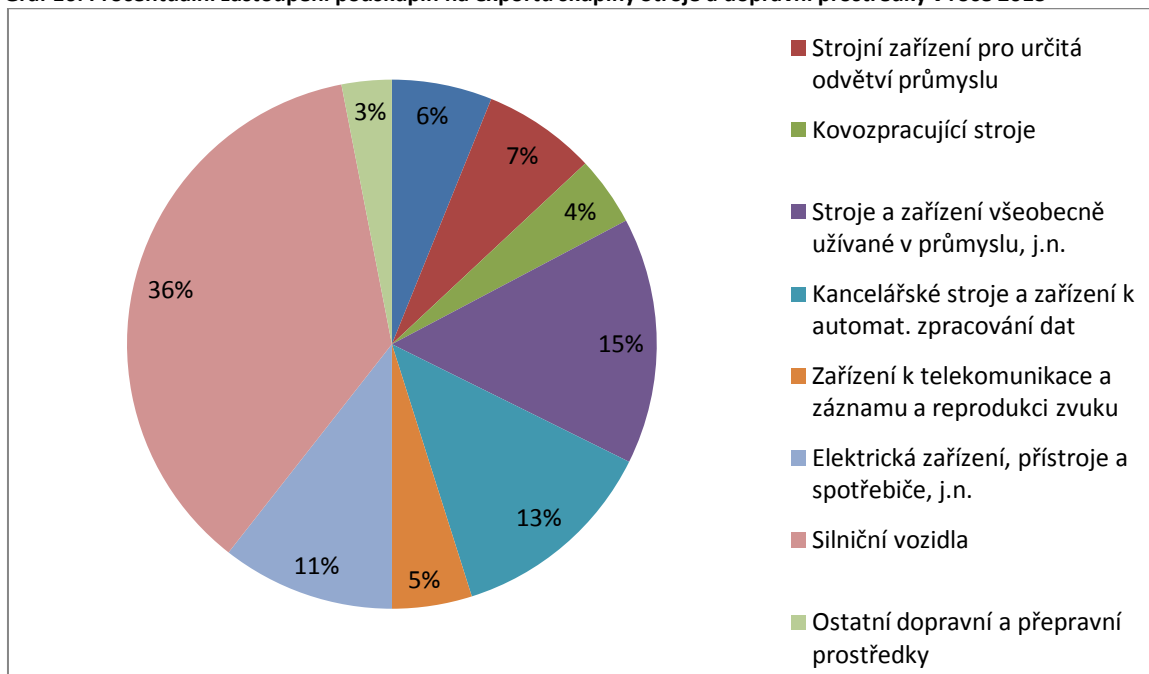
V rozmezí mezi 5% až 10% podílem figurují 4 podskupiny, kterými jsou 77 Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče (9,97 %); 75 Kancelářské stroje a zařízení k automatickému zpracování dat (9,27 %); 76 Zařízení k telekomunikaci a záznamu a reprodukci zvuku (6,48 %); 71 Stroje a zařízení k výrobě energie (5,77%). Skupina 77 od počátku období zvýšila svůj podíl o 2,8 procentních bodů, maximální podíl však držela v roce 2010. Během celého období export těchto výrobků stoupal mimo roky 2003 a 2009. Od roku 2012 pak hodnota exportovaného zboží přesáhla 300 000 tisíc EUR, následně 336 202 tisíc EUR v roce 2013. Avšak mnohem větší nárůst lze sledovat u skupiny 75, jejíž zvýšení podílu je o 11,71 procentních bodů za celé období. Do roku 2004 totiž se tato skupina minimálně podílela na exportu strojů, s daným rokem však se podíl rapidně zvýšil a vcelku si udržuje svou výši podílu přes 10 %. Dokonce v roce 2013 to byla dle podílu třetí největší podskupina. Rok 2004 byl také významným zvýšením exportu v řádu tisíce procent z hodnoty 852 tisíc na 31 739 tisíc EUR. Přestože rok 2013 pak znamenal mírné snížení exportu, jeho hodnota přesto překračuje 400 000 tisíc EUR, konkrétně 405 920 tisíc EUR. Z nejvíce exportovaných položek skupiny 77 převažuje dlouhodobě 778 Přístroje elektrické jn. a 772 Přístroje elektrické ke spínání apod. U podskupiny 75 pak dominuje vývoz 752 Zařízení k automatickému zpracování dat, jednotky periferní.

U telekomunikačního zařízení se pak jedná o pokles z 8,66 % na 4,88 %, kdy období 2007-2010 znamenala nejnižší podíl na exportu v rozmezí 2,13-2,91 %. Až do roku 2007 rostl export telekomunikačního zařízení, avšak s příchodem roků 2007 a 2009 se snížil na méně než polovinu hodnoty předchozího roku. Ale s rokem 2010 se opět export zvyšuje do roku 2013, který s hodnotou 154 927 tisíc EUR, znamenal snížení o téměř 32 %. Export stojů k výrobě energie pak jsou ve znamení mírného nárůstu podílu o 1,57 procentního bodu, avšak největší podíl znamenal rok 2009 a to téměř 11 %. V rámci hodnoty stabilně rostoucí podskupina s mírnými poklesy v letech 2004 a 2010, od roku 2009 je hodnota exportovaného zboží více než 100 000 tisíc EUR. V roce 2013 to pak bylo zboží v hodnotě 194 529 tisíc EUR. Z položek podskupiny 76 pak dominuje 764 Zařízení telekomunikační, příslušných nástrojů pro záznam, reprodukci zvuku, obrazu od roku 2009 převážně 7641 Telefonní přístroje (včetně mobilních); ostatní přístroje k vysílání, přijímání hlasu, dat. U exportu strojů k výrobě elektřiny české podniky vyvážely především zboží pod označením 713 Motorové písty s vnitřním spalováním a díly, výjimkou bylo období 2006-2009 kdy se převážně vyváželo zboží 716 Stroje točivé elektrické a jejich díly.

Nejmenšími skupinami dle průměrného podílu jsou pak podskupiny 73 Kovo zpracující stroje (4,44 %) a 79 Ostatní dopravní a přepravní prostředky (3,31 %). Ve skupině kovo zpracujících strojů pak v daném období došlo k nárůstu podílu z 1 % na 4,23 % na konci období, přesto však největší podíl byl ve výši 7,03 % v roce 2004. V rámci hodnoty pak došlo k nárůstu hodnoty exportu z 1 868 tisíc EUR v 2000 na 134 193 tisíc EUR v roce 2013. U podskupiny 79 však došlo k mírnému poklesu, pokud porovnáváme začátek a konec období, ale v průběhu se vcelku střídají výše podílu. U této podskupiny jsou zajímavé značné skokové změny hodnoty exportu od roku 2005, které platí až do roku 2013. V tom roce například činil export 97 189 tisíc EUR, své maximum, proti roku 2012 a jeho hodnotě exportu 49 949 tisíc EUR. Z podskupiny 73 je z ruské strany zájem o zboží pod označením 731 Stroje kovoobráběcí třískové, které tvoří většinu exportu podskupiny. U podskupiny 79 byl do roku 2005 převažujícím exportním artiklem této podskupiny zboží 791 Vozidla železniční a zařízení související, ale s rokem 2008 je větší zájem o položky 792 Letadla a zařízení související, lodě kosmické, rakety.

U této skupiny se jen potvrdil dlouhodobý trend České republiky, jako vývozce vozidel. Ani pak druhá výrazná položka díly na opravu silničních vozidel nejsou nijak překvapivé vzhledem k tomu, že česká Škoda má v Rusku několik poboček.

Graf 16: Procentuální zastoupení podskupin na exportu skupiny Stroje a dopravní prostředky v roce 2013

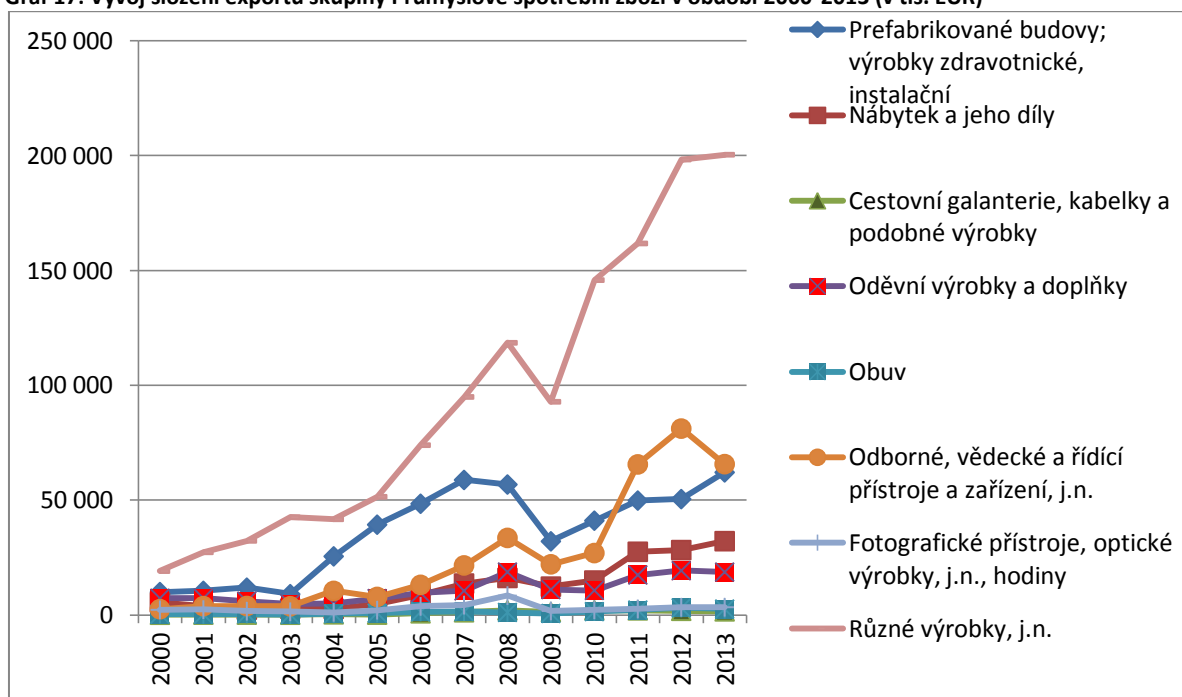

Zdroj: [171], vlastní zpracování

skupina Průmyslové spotřební zboží

Podíl této skupiny na českém exportu do Ruska je v průměrně za období 2000-2013 10,02 %, přičemž tento podíl má klesající tendenci, přestože v roce 2013 došlo k mírnému zvýšení podílu. V rámci hodnoty, kterou export průmyslových výrobků představuje je to naopak, kdy hodnota exportu má ve sledovaném období rostoucí tendenci kromě roku 2009, kdy v Rusku propukla krize a tudíž se snížila i poptávka po tomto zboží. Poptávka po exportu tohoto zboží se snížila meziročně o 31,81 %. V období 2011-2013 hodnota exportu přesahovala 300 milionů EUR, konkrétně v roce 2013 byla hodnota 386,55 milionů EUR.

Graf 17: Vývoj složení exportu skupiny Průmyslové spotřební zboží v období 2000-2013 (v tis. EUR)

Zdroj: [171], vlastní zpracování

Ve složení exportu této skupiny s průměrně 50,52% podílem převažuje export Různých výrobků. Zajímavé je, že největší procentuální podíl právě této podskupiny byl 65,86 % v roce 2003. V roce 2013 přestože znamenal jisté zvýšení podílu, hodnota byla jen 51,84 %. Hodnotově ale mají různé výrobky rostoucí tendenci kromě roku 2009, přestože tempo se obzvláště v letech 2012 a 2013 zpomalilo. Přesto hodnota exportu byla v roce 2013 200,4 milionů EUR. Zajímavé je i které položky dominují. V posledních letech zvoleného období dominují zejména položky 894 Kočárky dětské, hračky, hry a potřeby sportovní, dále pak 892 Tiskoviny a 893 Předměty z plastických hmot. Položka 894 od roku 2010 vystřídala v prvenství položku 892, která dlouhodobě představovala nejvyšší objem.

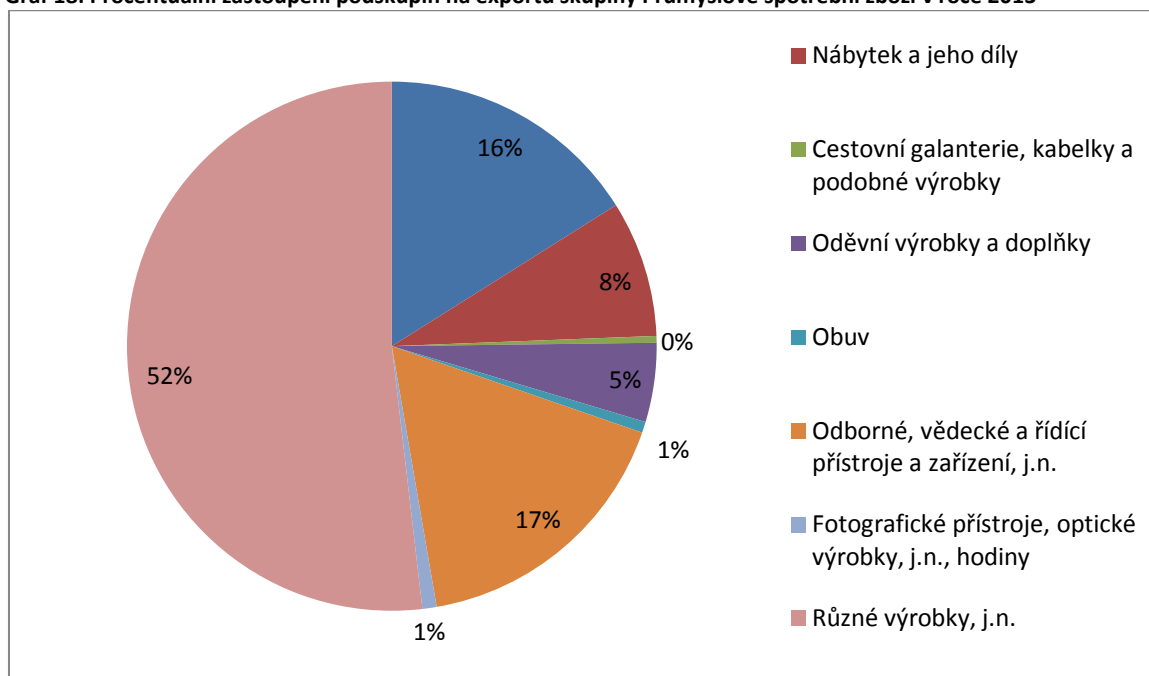
Podle průměrného podílu druhou významnou skupinou jsou Prefabrikované budovy; výrobky zdravotnické, instalační, které představují průměrně 21,33 % exportu průmyslových výrobků. Podíl se přesto od roku 2005 snižuje, v roce 2013 došlo k menšímu zvýšení podílu o téměř 3 procentuální body, přičemž hodnota exportu této podskupiny se zvýšila o 11,634 milionů EUR. Dominující z této skupiny 81 je položka 812 Výrobky techniky zdravotnické, instalační, vytápěcí (konkrétně je to položka pod označením 81217 Kotle ústředního topení, které jsou jiné než pod skupinou 711). V 2011-2013 však druhou největší podskupinou byly Odborné, vědecké a řídicí přístroje a zařízení, které v průměru představují 11,23 % exportu průmyslových výrobků, největším dlouhodobým zástupcem odborných, vědeckých a řídicích přístrojů je pak skupina položek pod označením 874 Přístroje měřicí, kontrolní, analyzační, řídicí.

Menšími položkami exportu skupiny průmyslových výrobků s průměrným podílem nad 1 % jsou pak Nábytek a jeho díly (6,41 %), Oděvní výrobky a doplňky (7,32 %) a Fotografické přístroje, optické výrobky (2,10 %). U všech těchto skupin se od roku 2000 do 2013 výrazně projevila snižující se tendence podílu, přestože hodnota jejich exportu v průběhu období se zvýšila. Rok 2013 pro podskupinu Nábytku, tak i Fotografických přístrojů přinesl zvýšení hodnoty exportu, avšak u Oděvů došlo k 3,18% snížení hodnoty. Při zmínce o fotografických přístrojích je nutno dodat, že právě v krizovém roce 2009 tyto výrobky zažily největší meziroční procentuální propad v rámci celé skupiny Průmyslových výrobků. U podskupiny 84 Oděvní výrobky dlouhodobě nejvíce exportovanou položkou byla 848 Doplňky oděvní z materiálu ne textilního, pokrývky hlavy. Rokem 2008 počínaje se je však větší zájem o jinou položku a to položku 841 Oděvy a prádlo pánské, chlapecké pletené, háčkové.

Zbývající podskupiny 83 Cestovní galanterie, kabelky a podobné výrobky a 85 Obuv pak nepředstavují průměrně za celé období ani 1 %. U obou skupin došlo rokem 2013 ke snížení nejen hodnoty exportovaného zboží, ale také podílu. U obuvi je zajímavostí, že dominujícím zbožím dlouhodobě je 8512 Sportovní obuv, u níž nepřekvapivě dominuje export lyžařských bot. Z cestovní galanterie je zájem zejména o 8312 Kufry, kufříky a podobné a 8319 Pouzdra, cestovní vaky a jiné.

Nízký podíl na exportu podskupiny cestovní galanterie a Obuv je možné vysvětlit, importem luxusního zboží ze západu, které má větší prestiž. Zroveň levně vyráběná obuv z Číny či dalších asijských zemí může být také vysvětlením, ale to by záleželo na spotřebním chování ruského obyvatelstva.

Graf 18: Procentuální zastoupení podskupin na exportu skupiny Průmyslové spotřební zboží v roce 2013

Zdroj: [171], vlastní zpracování

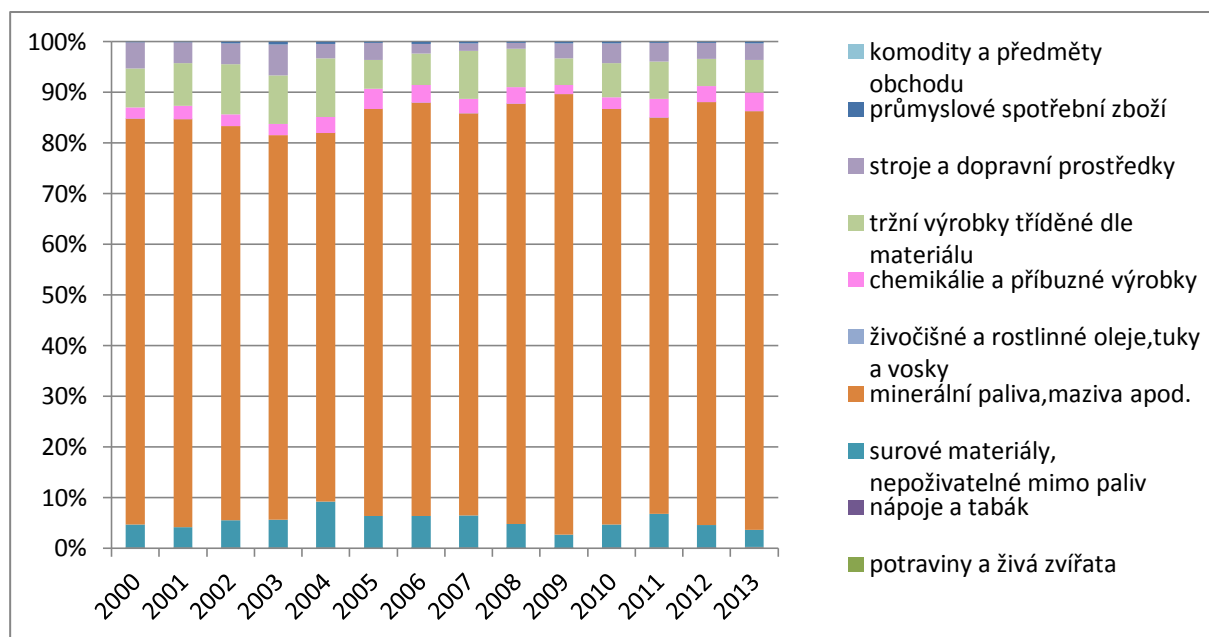
skupina Komodity a předměty obchodu, j.n.

Zboží z této skupiny se ve sledovaném období téměř neobchodovalo. Výjimku tvoří roky 2004, 2007, 2010 a 2013, přičemž v roce 2004 se hodnota exportovaného zboží, kterým bylo nemincovní zlato, nedostala ani k tisíci EUR. Podobně tomu bylo v roce 2010, avšak exportní položkou byly mince pod označením 961. Naopak v roce 2007 a potažmo 2013 se jednalo o hodnotu exportu přes 10 tisíc EUR, jak je možné vidět v tabulce, a opět se jednalo o mince.

3.2.2 Import do České republiky

Struktura importu ruského zboží potvrzuje dlouhodobou strukturu celkového ruského vývozu jak lze vidět na grafu číslo 3, naprosto převažuje skupina minerálních paliv, s daleko menšími procentuálními podíly následují surové materiály a tržní výrobky, jak je možné vidět na grafu 3. V rámci procentuální struktury se právě skupina minerálních paliv pohybuje stabilně kolem 80 %, což znamená pro ruský trh jistou náchylnost k pohybům ceny ropy. Zbylé skupiny mají pak velmi malé podíly v řádech jednotek procent – nerostné suroviny mimo paliv, chemikálie, tržní výrobky a stroje. Zbylé skupiny pak dlouhodobě nepředstavují ani jedno procento. Avšak pro lepší představu si pojďme představit vývoj jednotlivých skupin postupně.

Graf 19: Import zboží z Ruska

Zdroj: [171], vlastní zpracování

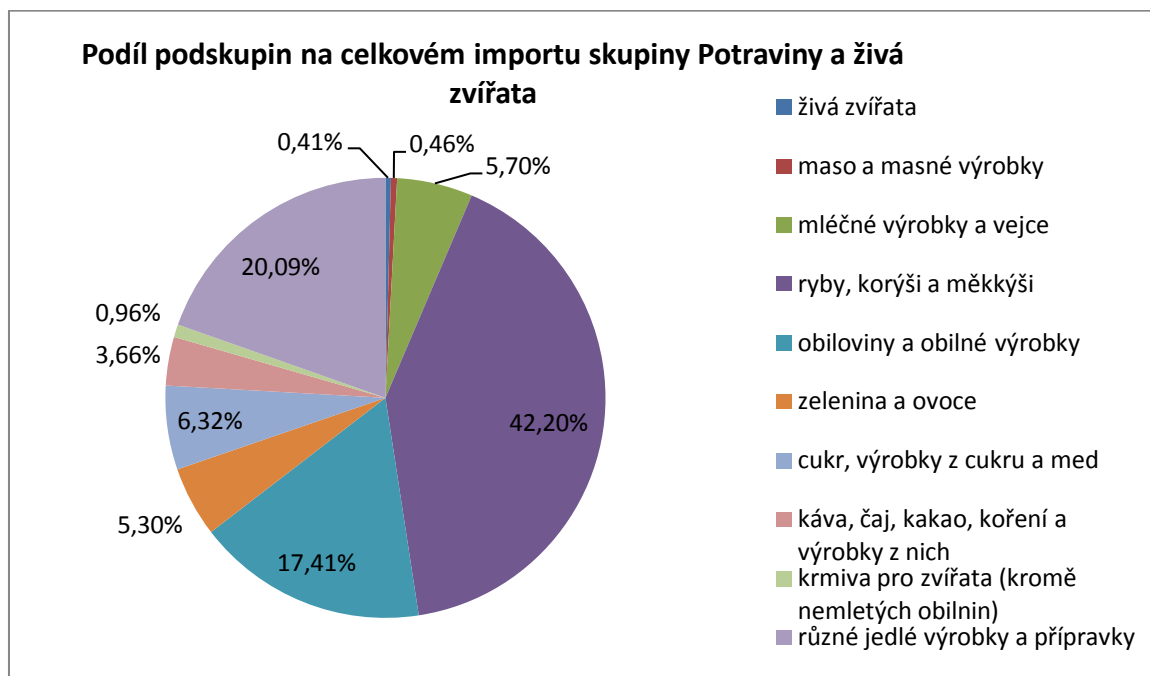
skupina Potraviny a živá zvířata

Potraviny a živá zvířata sice dlouhodobě pohybují pod 1 % celkové hodnoty importu, průměrná hodnota se pohybuje kolem 0,08%. V rámci svého vývoje se celková hodnota této skupiny zvýšila z 1 770 tisíc EUR v roce 2000 na 9 772 tisíc EUR v roce 2013. Největší meziroční nárůst byl zaznamenán v roce 2013, kdy oproti roku 2012 se hodnota importu potravin zvýšila o téměř 266 %, v hodnotovém vyjádření je to pak nárůst o 6 094 tisíc EUR.

Na grafu je ukázán procentuální průměrný podíl jednotlivých podskupin na dovozu skupiny Potraviny a živá zvířata a jejich podskupin v období 2000-2013.³¹

V rámci této skupiny je největší podskupinou položka 03 Ryby, korýši a měkkýši, která je jednou z největších položek a v roce 2013 celková hodnota této podskupiny byla 7150 tisíc EUR. Ani není velkým překvapením k oblibě rybího filé v České republice, že převážnou většinu tvoří skupina 0344 Rybí filé, zmražené. Dle průměrné hodnoty za období 2000-2013 je pak druhou největší skupinou 09 Různé jedlé výrobky a přípravky, kde převažuje dovoz skupiny 0986 Droždí, kvasinky, prášky do pečiva a také 0989 Hotové pokrmy, j.n.. Převaha skupiny 0986 však začala až od roku 2004, přičemž do roku 2003 se z Ruské federace dovážely především výrobky pod skupinou 0985 Polévky a masové vývary a přípravky k nim. A poslední z větších skupin dovoзовého zboží z této skupiny je skupina 04 Obiloviny a obilné výrobky, jejich představitelem je 0485 Směsi, těsta k přípravě pekařských výrobků.

Graf 20: Podíl podskupin na celkovém importu skupiny Potraviny a živá zvířata za období 2000-2013

Zdroj: [171], vlastní zpracování

Souhrně největší část importu do České republiky představuje dovoz rybího filé, což je možné vysvětlit oblibou mezi spotřebiteli, ale také to může být způsobeno orientací čím dál, tím většího počtu lidí na zdravý životní styl.

³¹ Zvolila jsem průměr celkové skupiny za období 2000-2013 a pak průměry jednotlivých podskupin. Důvodem tohoto výběru bylo neobvyklé prudké navýšení podskupiny 03, které by mohlo zkreslit podíl jednotlivých skupin. U podskupiny se totiž výrazně zvýšila hodnota importu téměř pětikrát.

skupina Nápoje a tabák

Tato skupina v celkové hodnotě importu nepředstavuje ani 0,1 %, avšak v rámci vývoje za období 2000-2013 je jedna ze skupin, které stabilně rostou za zmiňované období. Jedinou výjimkou byl rok 2004 kdy došlo k menšímu poklesu. Ve skupině dominuje dovoz zejména nápojů, které představují průměrně 88 %, avšak tento poměr se snižuje od roku 2009. Největší procento nápojů nepřekvapivě tvoří alkoholické nápoje, zejména podskupina 1124 Lihoviny; likéry a ostatní alkoholické nápoje. Nealkoholické nápoje představují import pouze v řádu desítek tisíc EUR, avšak v roce 2013 nepředstavoval import tohoto zboží ani 1 000 EUR. Zároveň vzrůstá dovoz tabáku a tabákových výrobků, které se podílejí v současnosti na importu této skupiny ve výši téměř 24 % za rok 2013. Avšak je nutné podotknout, že v roce 2013 tabákové výrobky oproti roky 2012 mírně poklesly. Převažujícím zbožím je nepřekvapivě podskupina 1222 Cigarety.

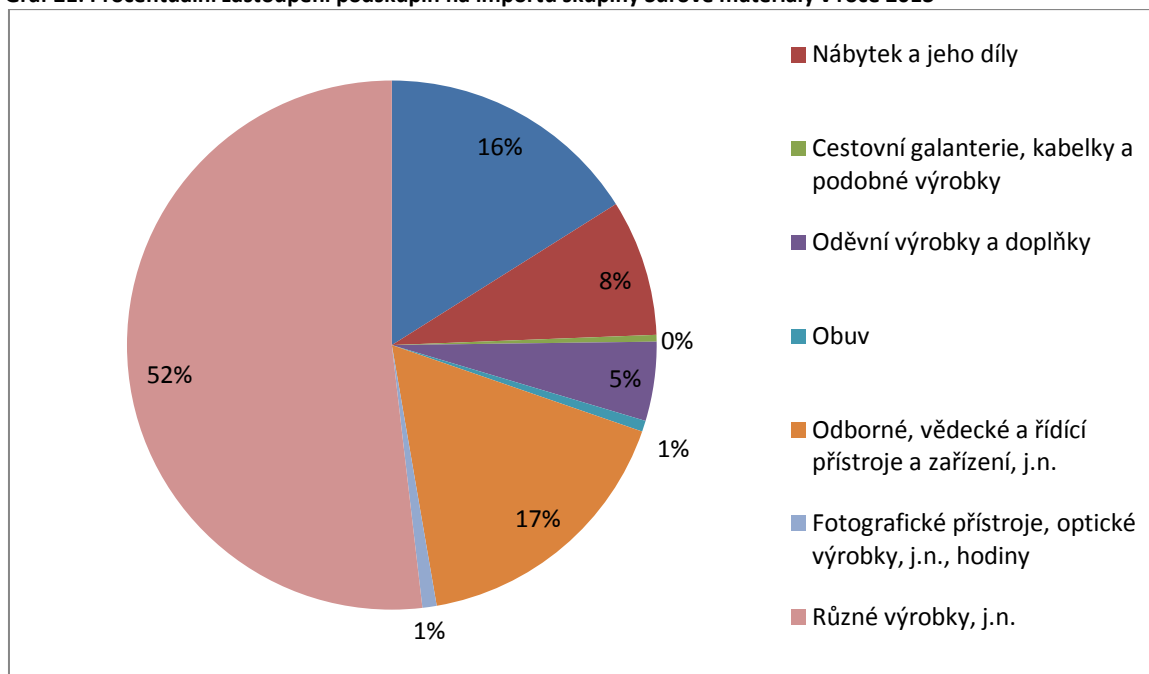
skupina Surové materiály, nepoživatelné, s výjimkou paliv

Vývoj importu z této skupiny je vcelku rozkolísaný, přičemž v letech 2012-2013 poklesl. V roce 2013 bylo importováno zboží v hodnotě 198 004 tisíc EUR, což byl oproti roku 2012 pokles o téměř 30 %. Import této skupiny rostl v období 2002-2006, přičemž v rámci tohoto období došlo po vstupu do EU v roce 2004 k nárůstu o 76,6 %. Avšak nejvýznamnější nárůst představoval rok 2010, kdy nárůst oproti 2009 vzrostl o 131,93 %. Možným vysvětlením dle mého názoru postupné vzpamatování se české ekonomiky z finanční krize a postupné oživení ekonomiky. Nejvýznamnější pokles byl zaznamenán v roce 2012 o 28,53 %. V rámci zvoleného období je průměrná hodnota importu této skupiny za zvolené období 204 383 tisíc EUR.

V roce 2013 má největší podíl podskupina Surový kaučuk (včetně syntetického a regenerovaného), který představoval 45,72 % z celkového importu dané skupiny. Tato podskupina v daném roce převážila i dosud většinový import podskupiny Rudy kovů a kovový odpad, který poklesl o 55699 tisíc EUR, což je pokles o téměř 40 % oproti předchozímu roku. Import podskupiny Surový kaučuk představuje zejména položka 2321 kaučuk syntetický, který představuje téměř 100 % (konkrétní hodnota se pohybuje kolem 99,7 %). Podskupina Rudy kovů a kovový odpad v roce 2013 představoval 43,05 %, přičemž je to nejnižší podíl za celé sledované období. Avšak nejprudší pokles byl v roce 2009, kdy vlivem krize pokles import této podskupiny o 73 %. Nejvíce dováženou surovinou pak je pod označení 2815 Železná ruda a koncentráty, neaglomerované a to nejen v rámci

podskupiny, ale také v rámci celé skupiny Surovin. Ze zbylých podskupin pak podskupiny Vlákna a sběrový papír představuje 6,16 % a podobně Korek a dřevo, které představují 4,69 %. Zbylé podskupiny jako Olejnatá semena a olejnaté plody, Ušně, kůže a kožešiny, Textilní vlákna a jejich odpad a Suroviny živočišného a rostlinného původu dlouhodobě nedosahují ani 1 % importu skupiny. Pokles u podskupiny Surová hnojiva a surové nerosty v letech 2012 a 2013 pak znamená snížení jejich podílu pod 1 % v rámci skupiny.

Graf 21: Procentuální zastoupení podskupin na importu skupiny Surové materiály v roce 2013

Zdroj: [171], vlastní zpracování

Dovoz železné rudy dle mého názoru převažuje kvůli průmyslovému zaměření firem, které toto železo zpracují a znovu vyvezou, čemuž by i odpovídal český export.

skupina Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály

Nejvýznamnějším podílem se vyznačují skupina importu, která jen potvrzuje trend ruského importu. Tato skupina se podílí v průměru kolem 80 % na celém importu. V rámci této skupiny dochází v roce 2005 k velkému nárůstu importu, což pravděpodobně souvisí se vstupem České republiky do EU a tím pádem lepší vyjednávací pozice. Vývojově zajímavé je období 2007 a 2008, mezi nimiž došlo k výraznému nárůstu o 57,94 %. Po tomto nárůstu přišel pád v podobě téměř 35 % poklesu, pravděpodobně prasknutím komoditní bubliny a pádu zejména ceny ropy. Až do roku 2013 měl import této skupiny kladný meziroční přírůstek, avšak rok 2013 pak znamenal mírný pokles o 6 %.

Co se týče podskupin, tak není nijakým překvapením, že nejvyšší podíl v rámci skupiny zabírá podskupina Ropa, ropné materiály a příbuzné výrobky. Její podíl je průměrně za sledované období kolem 51 %, avšak v roce 2013 došlo k poklesu ve prospěch podskupiny Topný plyn, zemní i průmyslově vyráběný. Tyto dvě skupiny i z celkové pohledu na ruský import představují největší položky. Naopak podskupina Uhlí, koks a brikety dlouhodobě nepředstavují ani 1 %, přestože v roce 2010 se tomu velmi blížila.

U této skupiny se potvrdil dlouhodobý trend ruského exportu, kdy převažuje surová ropa, která je pak použita i chemicko-technických závodech či při výrobě plastů v České republice.

skupina Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky

Tato skupina je po skupině Komodity nejmenší skupina, jež se podílí na celkovém importu. Celkově import této skupiny je vcelku rozkolísaný. Do roku 2008 byl import v hodnotě pod 80 %, ale následující rok skokově narostl o 320,51 % a rok 2010 pak propadl pouze na 28,40 % hodnoty 2009. Od roku 2011 však skupina vykazuje růst v ročně o více než 100 %. Jedná se zejména o podskupinu Tuky a oleje zušlechťené, vosky. S touto podskupinou se do roku 2011 se z hodnotového hodnocení téměř neobchodovalo, avšak od roku 2011 roste několikanásobně. Vzrostla zejména poptávka po položce 4311 Tuky a oleje, vařené, oxidované, dehydratované, sířené, jejichž poptávka v roce 2013 činila 489 tisíc EUR. Další a původně převažující podskupinou jsou Nevysychavé rostlinné tuky a olej, surové, rafinované, které ještě v roce 2012 znamenaly více než 73 % celé skupiny, avšak v roce 2013 poptávka poklesla o více než 80 %. Zejména je zájem o položku 4229 Ostatní nevysychavé rostlinné tuky, zajímavostí je zájem o položku 4221 Lněný olej a jeho frakce od roku 2008, přestože

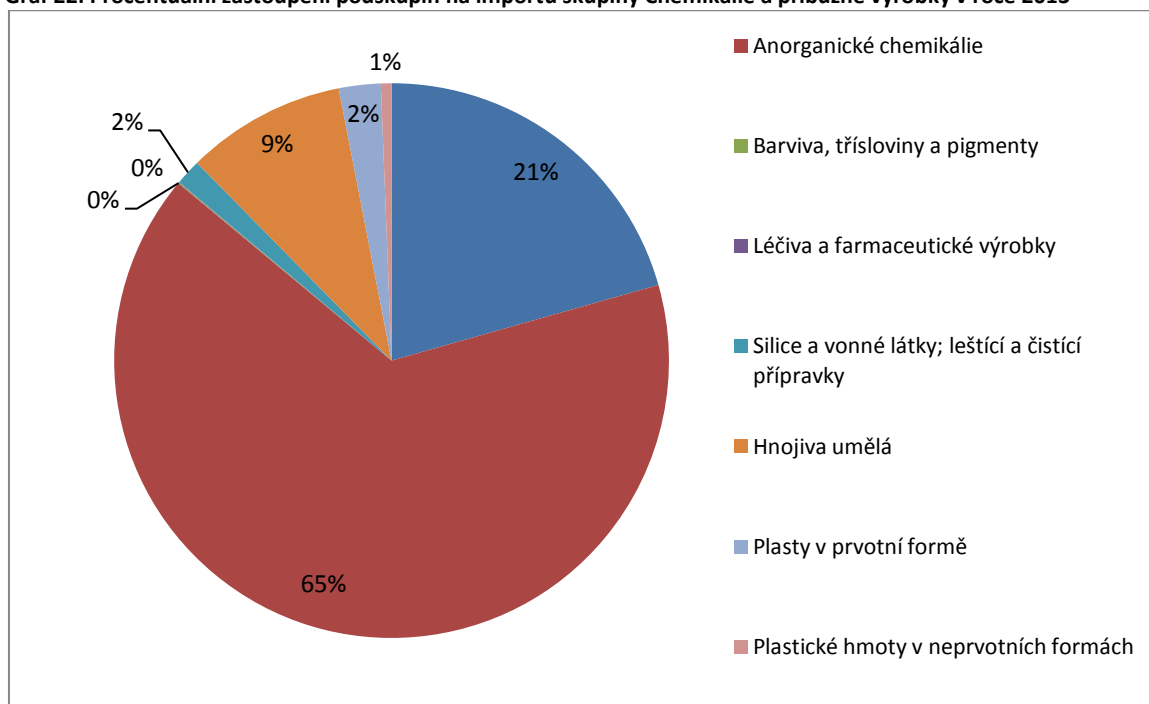
to není zcela typická položka. Naproti tomu o podskupinu Živočišné oleje a tuky zájem téměř není v rámci importu.

skupina Chemikálie a příbuzné výrobky, j.n.

Tato skupina je 3. největší položkou v rámci ruského importu, v průměru představuje 3 % celkové hodnoty importu. Tato skupina je vcelku zajímavá svými skokovými poklesy a nárůsty. Například v roce 2004 vzrostl import této skupiny meziročně o téměř 60 %, po vstupu České republiky do Evropské unie pak k dalšímu pozitivnímu skoku o téměř 98 %, v roce 2006 pak poklesl import o téměř 25 % a následující roky pak podobné skokové změny nebyly neobvyklé. V roce 2009 pak import poklesl prudce na téměř 35 % hodnoty předchozího roku, důvodem je pravděpodobně prasknutí komoditní bubliny a krize v Rusku. V letech 2012 a 2013 se pak situace vcelku stabilizovala a změny pak byly pouze v desítkách procent. Celkově rok 2013 znamenal mírný nárůst importu této skupiny.

Významnou je podskupinou Anorganické chemikálie, které dlouhodobě představují v průměru téměř 59 %, přičemž v roce 2011 dokonce představovala 72,66 % celkového importu skupiny. Od té doby ale podíl mírně pokles, v roce 2013 to bylo 65,15 %. Z této skupiny dominují položky pod označením 522 Prvky, kysličníky, anorganické chemické, soli halové. Avšak jejich vývoj je podobně skokový jako vývoj celé skupiny. S 20,51 % v roce 2013 pak stojí podskupina Organické chemikálie, jejichž podíl je vcelku stabilní, kolem 19,91 % v průměru. Následované jsou pak podskupinou Hnojiva umělá v roce 2013 zaznamenaly nárůst na 9,27 % a také měla nejvyšší pozitivní přírůstek oproti roku 2012 z celé skupiny. Avšak z dlouhodobého pohledu tato skupina spíše oslabuje oproti podílu v roce 2002, kdy podíl byl ve výši 30,40 %. Z menších podskupin je pak zajímavá podskupina Plasty v prvotní formě, jejíž podíl se v dlouhodobé rovině zvyšuje a v roce 2013 představoval 2,43 % a jejíž nárůst byl druhý nejvyšší ve skupině. Přičemž je významná skupina 575 Hmoty plastické ostatní v prvotních formách. Podskupině Chemických prostředků a výrobků pokles podíl oproti roku 2012 o 1,12 p.b a také to byla skupina s druhým nejvyšším poklesem. Plastické hmoty v neprvotních formách podobně jako podskupina Barviva, třísloviny a pigmenty a Léčiva a farmaceutické výrobky mají každá pod 1 % importu skupiny. Avšak zajímavý je pokles o 82 % hodnoty Léčiv, což byl největší pokles ve skupině. Převažující podíl anorganické chemie by se dal vysvětlit, jako dovoz surovin pro další výrobu.

Graf 22: Procentuální zastoupení podskupin na importu skupiny Chemikálie a příbuzné výrobky v roce 2013

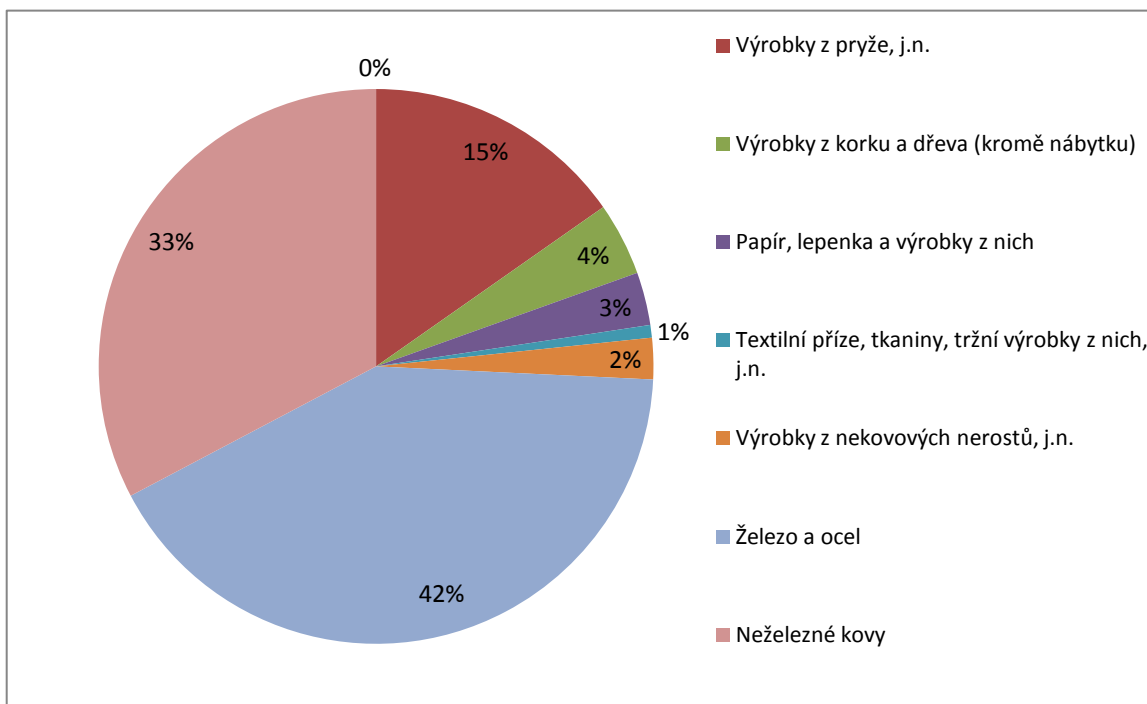
Zdroj: [171], vlastní zpracování

skupina Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu

Druhá největší položka u ruského importu do České republiky představující průměrně 7,69 % celkového importu. Celkově tato skupina má rostoucí tendenci, kromě tří roků, kdy byl zaznamenán pokles – 2005, 2009 a 2012. Nejhlubší propad importu této skupiny byl v roce 2009, kdy se hodnoty propadly oproti předchozímu roku o 56,72 %. Naopak nejvyšší nárůst přišel o rok později ve formě 70,56 % nárůstu.

Ve většině skupin importu většinou naprosto dominovala jedna položka, avšak u této skupiny jsou dvě dominantní položky – Neželezné kovy a Železo a ocel. U Neželezných kovů se dlouhodobě snižuje podíl na importu skupiny, přestože ještě na počátku 21. století naprosto převažovala. V roce 2013 přestože došlo k nárůstu oproti předchozímu roku, tak současný podíl je ve výši 31,01 %. Pod označením Neželezné kovy je vhodné si představit největší položku a tou je 684 Hliník, který dlouhodobě převažuje mezi neželeznými kovy. Druhou položkou dlouhodobě je 683 Nikl, který ale v roce 2013 předběhla poptávka po 682 Mědi.

Graf 23: Procentuální zastoupení podskupin na importu skupiny Tržní výrobky v roce 2013

Zdroj: [171], vlastní zpracování

Naopak z v rámci zvoleného období dochází k nárůstu podílu podskupiny Železo a ocel, přestože v roce 2013 došlo k mírnému poklesu o 4,5 p.b. Od roku 2007 je největším zástupcem v hodnotovém vyjádření položka 672 Ocel, železo v ingotech. Podskupina Výrobky z pryže se v roce 2013 podílela 14,47 %, což je mírné navýšení oproti předchozímu roku o skoro 3 procentní body. Nárůst také zaznamenala podskupina Papír, lepenka a výrobky z nich, která představuje 2,92 % v 2013. Přestože podskupina Výrobky z korku a dřeva zaznamenala nárůst o 1724 tisíc EUR, přesto její podíl zůstal na stejné úrovni jako v roce 2012 a to 4,04 %. Zbylé skupiny pak zaznamenaly pokles v rozmezí 0,06 až 0,69 procentních bodů. Těmito skupinami jsou Kůže, kožené výrobky; Textilní příze, tkaniny, tržní výrobky z nich; Výrobky z nekovových nerostů a také Kovové výrobky. V roce 2013 pak odbyt položky Kůže a kožených výrobků nulový, přestože v roce 2012 se hodnota importu pohybovala ve výši 187 tisíc EUR.

Opět můžeme vidět z dat, že se jedná zejména o základní surovinu k další výrobě, v této podobě ve formě železa a oceli.

skupina Stroje a dopravní prostředky

Této skupině patří 4.té místo mezi importními skupinami, představující průměrně za období 2000-2013 podíl 3,35 %. Podíl však od roku 2004, kdy tvořil 6,08 %, pokles na 3,30 % v roce

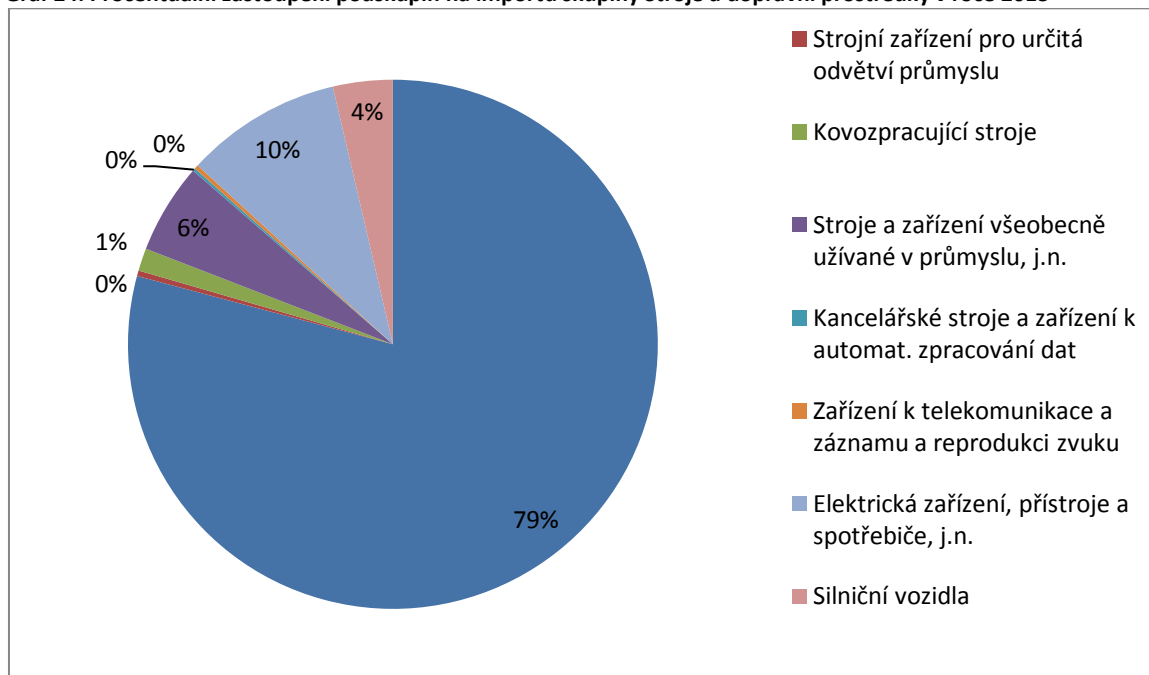
2013. Nejnižší podíl však představovala skupina na importu v roce 2008, což vzhledem ke krizovým letům ve většině zemí není překvapivé. Přesto rok 2008 není v meziročním přírůstku nejhorším rokem, tím je rok 2004. V daném roce totiž import strojů a dopravních prostředků byl poloviční oproti roku 2003. Naopak nejvyšší přírůstek pak znamenal rok 2005. V importu této položky dominují stroje a zařízení k výrobě energie s průměrným podílem 60,54 %, přestože od roku 2010 tvoří tato podskupina přes 70 %. Celkově se hodnota importu strojů a zařízení k výrobě energie od roku 2010 pohybuje na 140 tisíci EUR. Nejvýznamnější rok pak byl rok 2011, kdy celkový import této podskupin byl ve výši 165 660 tisíc EUR. Ze zbylých podskupin přesahují průměrný 10% podíl na importu skupiny za sledované období pouze elektrická zařízení a ostatní dopravní prostředky. Avšak zejména u ostatních dopravních prostředků došlo k významnému snížení podílu na 4,72 % v roce 2013 oproti roku 2009, kdy import tohoto zboží přesáhl hodnotu 10 000 EUR. U elektrických zařízení došlo rokem 2005 k vysokému nárůstu podílu, který však se neudržel a postupně se snižuje na hodnotu 9,10 % v roce 2013.

Nad hranicí 2% podílu za celé sledované období pak figurují skupiny jako Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu (2,19 %), Kovo zpracující stroje (3,39 %), Stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu (5,27 %) a Silniční vozidla (3,68 %). U podskupiny strojního zařízení pro určitá odvětví průmyslu je zajímavé, že se hodnota importu pohybovala nad hranicí 1 tisíc EUR. Po prvním prudkém propadu v roce 2010 (meziroční propad ve výši 86,6 %) se import prudce zvýšil na téměř čtyř a půl násobek hodnoty importu 2010, avšak od té doby dochází k poklesu a v roce 2013 u této podskupin byl zaznamenán nejvyšší propad ve výši 64,5 %. U silničních vozidel během sledovaného období není výraznější propad a meziroční přírůstky se pohybují od -27,34 % do 56,36 %, což je vcelku neobvyklé vzhledem k ostatním podskupinám, které mají přírůstky v některých případech i ve stovkách procent. Průměrná hodnota importovaných silničních vozidel do České republiky je 3 912 tisíc EUR. U kovo zpracujících strojů došlo v roce 2013 k navýšení hodnoty importu, který od roku 2008 klesal, o 51,82 %. Nárůst také zaznamenala podskupina Strojů a zařízení všeobecně užívané, avšak v roce 2013 se neopakoval tak prudký nárůst jako v roce 2012.

Nejmenší průměrné podíly za sledované období pak představují Kancelářské stroje a zařízení k automatickému zpracování dat (0,15 %) a Zařízení k telekomunikaci a záznamu a reprodukci zvuku (0,60 %). U zboží k telekomunikaci od roku 2010 dochází ke snižování, které v roce 2013 se zastavilo na hodnotě 466 tisíc EUR. Největší nárůst však z celé skupiny strojů za rok 2013 zaznamenaly kancelářské stroje, jejichž hodnota importu se od roku 2008

pohybuje kolem 300 tisíc EUR. Výjimkou byl rok 2012, kdy se import snížil na pouhých 146 tisíc EUR.

Graf 24: Procentuální zastoupení podskupin na importu skupiny Stroje a dopravní prostředky v roce 2013

Zdroj: [171], vlastní zpracování

Není překvapující nízké procento silničních vozidel na importu do České republiky, ale překvapivé je velký podíl strojů k výrobě energií, zejména palivové tyče, což podporuje moji domněnku, českého vývozu uranu do Ruska a následně import jaderného paliva pravděpodobně pro jaderné elektrárny Temelín a Dukovany.

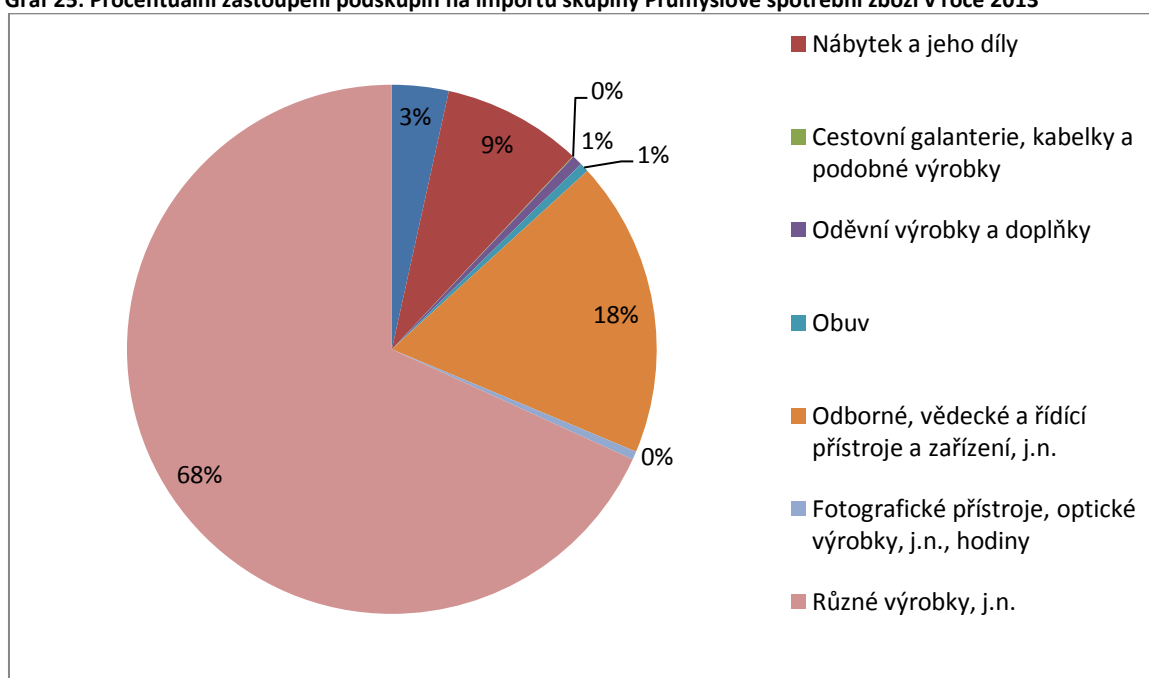
skupina Průmyslové spotřební zboží

Tato skupina patří mezi nižší položky celkového importu, avšak vcelku stabilní. Vcelku vysoký nárůst poptávky po této skupině byl zaznamenán v roce 2006, kdy proti roku 2005 se zvýšil import této skupiny o 119,5 % (v číselném vyjádření o 11 053 tisíc EUR). Největší propad v procentuálním vyjádření překvapivě neznamenali krizové roky, i když v roce 2007 poklesl import o téměř 17 %. Překvapivě rok 2011 znamenal největší snížení a to ve výši 18,06 % oproti roku 2010.

Z podskupin největší podíl zabírá skupina Různé výrobky, která v roce 2013 zaujímala 68,17 % importu celé skupiny. Podíl této podskupiny je dlouhodobě největší, přesto se v průměru pohyboval kolem 45,31 %, rok 2013 tedy představuje významný nárůst o téměř

78 %. Hlavním dovozním artiklem této podskupiny v roce 2013 byla položka 8921 Knihy, brožury, mapy, globusy a zajímavá je i položka 891 zahrnující Zbraně a munici. Tato položka v roce 2013 zaznamenala významný nárůst, který znamenal zvýšení importu o 3 034 tisíc EUR. Druhé pořadí zaobírá podskupina Odborné, vědecké a řídicí přístroje a zařízení, která se z dlouhodobého hlediska pohybuje průměrně kolem 19,71 %. V roce 2013 došlo k poklesu o téměř 8 %, což je vcelku mírný pokles vůči roku 2012. Významným rokem byl rok 2009, kdy hodnota importu u této skupiny byla nejvyšší ve sledovaném období, což je vzhledem ke krizi vcelku zajímavé. Podskupina Nábytek a jeho díly z dlouhodobého hlediska zažívá klesající trend, přičemž její podíl klesl v roce 2013 na 8,83 %, přestože v hodnotovém vyjádření nebyl tento pokles tak razantní. Podskupina prefabrikované budovy; výrobky zdravotnické, instalační v roce 2013 tvořily 3,46 %, což je pokles o 98 tisíc EUR. Zbylé podskupiny nepředstavují jednotlivě ani 1 %.

Graf 25: Procentuální zastoupení podskupin na importu skupiny Průmyslové spotřební zboží v roce 2013

Zdroj: [171], vlastní zpracování

skupina Komodity a předměty obchodu, j.n.

Skupina komodity a předměty obchodu nemá velký podíl na celkovém importu. Import zboží z této skupiny je spíše výjimečný než, že by se dal sledovat nějaký trend. Přesto v rámci zvoleného období vybočuje rok 2005, kdy bylo importováno zboží za 275 tisíc EUR. Importovanou komoditou bylo zlato s označujícím kódem 9710. Ve zvoleném období byla

tato položka také importována v roce 2004, kdy bylo dovezeno zlato ve výši 22 tisíc EUR. Podobně pak v roce 2010 kdy bylo dovezeno zlato v hodnotě 42 tisíc EUR. [40]

V souhrnu lze vidět dlouhodobé trendy v exportu i importu. U ruského importu naprosto převažuje dovoz minerálních paliv, přičemž u českého exportu dominuje skupina strojů. Zároveň lze však u některých položek sledovat i jejich koloběh jako například u vývozu uranu do Ruska a zároveň dovoz obohaceného uranu zpět do České republiky.

3.3 Konflikt na Ukrajině, sankce a jejich vliv na vzájemný obchod ČR a Ruska

Ukrajinská krize je označení používané v souvislosti s událostmi roku 2014, především anexe Krymu Ruskem. Dle Johna J. Mearsheimera prvotní příčinnou ukrajinské krize je iluze o rozšíření demokracie, ale také rozšíření NATO a Evropské unie a jejich sfér vlivu. Podle autora svět byl předurčen ke krizi právě rozšiřováním sfér Západu na východ Evropy, která byla původně spíše proruský orientovaná. Přestože Studená válka skončila, tyto sféry vlivu do jisté míry zůstávají. Proto snahy o přistoupení Čečenska a Ukrajiny do NATO, podpora demokracie a opozice na Ukrajině vůči Janukovyčovi, potažmo přístupová jednání mezi Evropskou unií a Ukrajinou, přestože jsou z populistického hlediska přívětivá, autor nepovažuje za vhodná, ale spíše jako provokaci Ruska. Kdy na příkladu Kuby a USA vysvětluje, že vlastně jednání Ruska z hlediska sfér vlivu není tak překvapivé. Což je vzhledem k většinovému názoru zajímavý pohled na situaci. Avšak pojďme si představit, jak vlastně oficiálně tato situace začala. [37]

Za oficiální příčinou krize je vypuknutí protestů proti nepodepsání asociační dohody s Evropskou unií, kterou ukrajinská vláda v čele s prezidentem Janukovyčem odmítla podepsat na Vilniuském summitu na konci roku 2013. Důvodem nepodepsání je i nepropuštění bývalé premiérky Tymošenkové³², kterým byl podpis podmíněn. Neoficiálně však lze v tomto rozhodnutí vidět i jistý vliv Ruska³³, protože prezident Janukovyč bývá označován jako proruský prezident, přestože po jeho opětovném nástupu na prezidentský post v roce 2010 se snažil o prohloubení vztahů s USA a Evropskou unií. Jedno z Janukovyčových

³² Západ v této kauze kritizoval rozhodnutí soudu vůči Tymošenkové, protože soudní rozhodnutí bylo spíše politicky orientované. Tymošenkova je velkou odpůrkyní Janukovyčova režimu, který považuje za diktátorský. [134] [135] [136]

³³ Ve fázi vyjednávání mezi Ukrajinou a Evropskou unií Rusko nesouhlasilo s podepsáním asociační dohody a naopak se snažilo, aby Ukrajina se připojila k celní unii Rusko- Bělorusko- Kazachstán. Před jednáním byla dokonce vedena tzv. „čokoládová válka“, což je označení pro opatření přijatá Ruskem vůči dovozu ukrajinské čokolády z důvodu nedostatečné kvality. [137]

kritizovaných rozhodnutí je vyjednávání o nižší ceně ropy s Ruskem, výměnou že ruská středomořská flotila bude moci zůstat na Krymu i po roce 2017, kdy se měla podle původní dohody stáhnout zpět do Ruska. Situace má však kořeny mnohem hlouběji než je právě oficiální odůvodnění protestů proti režimu, avšak vzhledem k rozsahu a tématu práce se budeme držet pouze časové linie a důsledků Ukrajinské krize. [138] [139] [140] [141] [142] [143] [144] [145]

Protesty, za odstoupení vlády a prezidenta Janukovyče a obnovení jednání s EU, pak pokračovaly během listopadu. Dne 30. listopadu bylo poprvé použito násilí vůči protestujícím, na základě čehož soud v Kijevě zakázal do 7. ledna jakákoli větší shromažďování lidí. Avšak v prosinci počet protestantů rapidně stoupl, dokonce obsadili i radnici v Kijevě a náměstí Nezávislosti. Vláda však neustoupila a 17. prosince pak prezident Janukovyč podepsal dohodu s ruským prezidentem Putinem, kdy ruská centrální banka odkoupí ukrajinské dluhopisy ve výši 15 miliard USD a také byla snížena cena plynu z 400 USD za 1000 m³ na 268,5 USD. Prezidenti spolu projednávali i další možnosti hospodářské spolupráce, avšak témata jako odmítnutí asociační dohody nebo přistoupení Ukrajiny k celní unii nebyla projednávána. Na Západě byla tato jednání a smlouva o odkupu ukrajinských dluhopisů vnímána spíše jako odměna Ukrajině za její nepodepsání asociační dohody s EU. [146] [147] [148] [149]

Situace se neuklidnila ani v lednu 2014, naopak vláda vydala kontroverzní zákony, kterými se snažila zamezit demonstracím. Příkladem takového zákona je trestní odpovědnost za pomlouvání vládních úředníků, omezení svobody slova nebo zákaz shromažďování. Také v na konci ledna zemřeli první dva lidé mezi protestanty při zásahu s policií. Na konci ledna také odstoupil stávající premiér vlády Mykola Azarov a také byly zrušeny zákony omezující svobody občanů. Parlament také vydal amnestii pro zadržené demonstranty, avšak opozice to odmítnula. Osvobození pro zadržené přišlo až v 14. února a zároveň se zbylí demonstranti stáhli z obsazených státních budov. Přesto ani v únoru se na Ukrajině nepodařilo udržet mír. Dokonce se objevily spekulace o přítomnosti sniperů a jejich zapojení proti demonstrantům. Podobně se EU a USA obviňovali Rusko z účasti a naopak Rusko USA a EU. Vládní strana se nakonec dohodla s opozicí na příměří, přesto příměří nevydrželo dlouho. Další zabíjení na sebe nedalo dlouho čekat a odstřelovači stříleli do lidí, avšak kým byli placeni se neví. USA po 20.únoru zavedla sankce, kterými je neudělení víz pro významné ukrajinské podnikatele. Den poté podepsal prezident Janukovyč dohodu o příměří s opozicí, načež další den pak prezident utekl do Ruska. K moci se dostala opozice, která propustila

bývalou premiérku Tymošenkovou a naopak vydala zatykač na Janukovyče. Dočasným prezidentem byl jmenován Olexander Turchynov, avšak ani tato změna nebyla konečným důvodem k radosti. Ukrajinská vláda totiž rozhodla o zrušení ruštiny jako druhého úředního jazyka, což na v některých regionech vyvolalo značnou nevoli. [146] [150] [151] [152] [153] [154]

Dne 27. února se na Krymu objevili neoznačení ozbrojenci, kteří obsadili úřední budovy. Celý následující měsíc se pak nesl ve formě veřejných vystoupení, která kritizovala stranu druhou. Již 1.března bylo schváleno v ruském parlamentu nasazení ruské armády pro hájení ruských zájmů na Ukrajině. Již v té době však ruská armáda působila na Krymu dle ukrajinské vlády. Proti tomuto kroku se postavili nejen USA, ale také ostatní země ze skupiny G7, kteří odmítli společné setkání členů v Soči. Putin naopak v médiích hájil zásah ruské armády, která má bránit Rusy na ukrajinském území. Již tak vyhrocená situace na Ukrajině se dále prohlubuje, zemi hrozí státní bankrot, proto USA a EU poskytnou finanční pomoc. Avšak ani tato pomoc situaci neuklidňuje, naopak Krym přišel se svým požadavkem o připojení k Ruské federaci, při souhlasu Ruska, referendum mělo proběhnout 16. března, avšak Ukrajina toto jednání odmítla. V březnu se také v médiích objevil proslov „prezidenta“ Janukovyče, který trval na tom, že je stále hlavou Ukrajiny a nově vzniklou vládu označuje za extremistické hnutí. Naopak prezident USA projevil silné sympatie s novou ukrajinskou vládou a z jeho projevu pak vyznívá varování pro Rusko, pokud bude jednat jako doposud. V rámci referenda o odtržení Krymu od Ukrajiny se téměř 97 % obyvatel ztotožnilo s tímto úmyslem, avšak Ukrajina a ani západní země toto referendum nepřijaly. Avšak Krym vyhlásil samostatnou republiku, naproti tomu Západ uvalil sankce na 21 osob ruského občanství. Rusko si toto jednání nedalo líbit a sankce opětoval. Ke konci března se pak Krym po podpisu Putina stává součástí Ruské federace a ukrajinský premiér Arsenij Jaceňuk podepisuje dohodu s EU. [151] [155] [156]

Dosavadní vývoj neznamenal pro Ukrajinu konec velkého problému, již v dubnu požadovali demonstranti z dalších východních regionů Ukrajiny hlasování o nezávislosti. Ukrajinská vláda to odmítnula a zahájila boj proti proruským separatistům. Opět se rozhořely boje na Ukrajině, které se pokoušely USA, EU, Ukrajina a Rusko formou politického dialogu řešit. V květnu pak dva regiony – Donětsk a Luhansk vyhlásily nezávislost, avšak referenda nebyla uznána. Problém nastal také s dodávkami ruského plynu na Ukrajinu, protože státem vlastněný Gazprom zvýšil o několik desítek procent cenu plynu. Důvodem zvýšení je nesplacený účet za dodávky z konce roku 2013. Konec května přinesl Ukrajině nového

prezidenta v osobě Petra Poroshenka, který byl ostatními státy pozitivně přijat. V červnu pak přišlo pro Ukrajinu několik pozitivních zpráv. Došlo ke zrušení rezoluce ruského parlamentu, která opravňovala použití ruského vojska na území Ukrajiny, a také k podpisu asociační dohody mezi Ukrajinou a EU. [146] [155]

Situace se ale opět zhoršila po sestřelení civilního letadla s téměř 300 pasažéry separatisty podporovanými Ruskem. EU a USA tedy uvalily nové sankce na Rusko. Na konci srpna Rusko vyslalo konvoj s humanitární pomocí do města Luhansk, které bylo obléháno ukrajinskou vládou. Střety mezi separatisty a ukrajinskou vládou přetrvávaly až do příměří, které podepsaly strany 5. září v Minsku. Na začátku října pak nařídil ruským jednotkám blízko hranic s Ukrajinou, aby se vrátily na své základny. Avšak na konci října je Ukrajina samotná obviněna z porušování lidských práv kvůli bombardování Donětsku zakázanými bombami. Pozitivně se však vyvinul spor mezi Ukrajinou a Ruskem kvůli ruskému plynu, jehož dodávky byly v říjnu obnoveny. [146] [157]

Spor a střelba se ozývají na Ukrajině i začátkem nového roku. Během února 2015 byla podepsána nová Minská dohoda o příměří, která se zakládá na původní, ale stanovuje i zóny, kde mohou být umístěny těžké zbraně a rakety, ale také uvolnění důchodů pro civilní obyvatelstvo na východě Ukrajiny, dále pak kontrole od OSCE a také propuštění a amnestie pro rukojmí a nezákonně zadržené. Avšak nejdůležitějším bodem 13bodové dohody je kontrola Ukrajiny nad východní hranicí a také do konce roku dohoda o budoucnosti Donětsku a Luhansku po volbách. V září 2015 Ukrajina rozšířila sankce vůči Rusku, zajímavé přitom je, že na seznamu figurují také zahraniční reportéři ze Západu či dva čeští politici – Jaroslav Doubrava a Ladislav Zemánek. Ke konci září dostaly ruské aerolinky zákaz létat na Ukrajinu a podobně zákaz i přeletu přes Ukrajinu letadla s vojenským materiálem či členy ruských armádních složek. Klid a mír zbraní však stále na Ukrajině neexistuje. Stále je slyšet střelba, před komunálními volbami došlo ke konfliktu mezi ukrajinskou armádou a separatisty. Střelba pokračuje i v listopadu 2015. Komunální volby také nepřinesly očekávaný výsledek, protože byla velmi nízká účast. [156] [158] [159] [160] [161] [162] [163] [164]

Sankce EU vůči Rusku a odvetné sankce Ruska vůči EU

Vzhledem k tomu, že Česká republika je součástí Evropské unie a jejího vnitřního trhu, tak musí respektovat její zahraniční politiku vůči nečlenským zemím. Proto se v této části zaměřím na sankce, které uvalila EU na Rusko a Rusko na EU. Na setkání 5. března 2014

se lídři EU dohodli na postupu vůči situaci na Ukrajině. V rámci jednání se ustanovily tři fáze postupu vůči Rusku, které podporovalo destabilizaci na Ukrajině a separatistické snahy Krymu. V rámci první fáze bylo rozhodnuto o přerušení jednání s Ruskem o bezvízové povinnosti pro ruské občany a také o nové dohodě zaštiťující obchodní styk mezi stranami. Ke třetí fázi se většina představitelů EU stavěla spíše vyhybavě, protože se obávali dopadů. [167] [170]

Druhá fáze sankcí představovala zmražení účtů v členských zemích EU pro převážně ruské obyvatele a stejně tak zákaz jejich vstupu na území EU. Listina zahrnovala nejdříve 33 jmen ruských i krymských představitelů spojených s událostmi na Ukrajině, ať již velitelé vojsk nebo osob, které veřejně prohlašovaly či podporovaly, aby se Krym připojil k Ruské federaci. Součástí jsou také jména jako Mikhail Malyshev a Valery Medvedev, kteří stáli v čele volební komise v Sevastopolu. Na seznamu je také Aleksei Mikhailovich Chaliy, který se stal starostou Sevastopolu v únoru 2014 a veřejně podporoval osamostatnění Krymu v referendu. Rada EU také stanovila výjimky a možnost její udělení pro získání víza či uvolnění finančních prostředků dotčených osob. Tento seznam byl v prosinci 2014 rozšířen. Podobné kroky učinily také další země jako například USA či Japonsko. Avšak veřejně se mluvilo o tom, že seznam není konečný, což se také potvrdilo rozšířením seznamu i o ruské společnosti. Úplný seznam osob a společností vůči nimž EU přijala sankce je k nahlédnutí na internetových stránkách Rady Evropské unie. [167] [168] [169] [38] [39]

Třetí fáze zahrnující ekonomické sankce přišla v červenci 2014, přičemž samotné sankce začaly platit od 1.8.2014. Evropská unie vytyčila čtyři oblasti, které by měly zasáhnout Ruskou federaci a donutit změnit její jednání vůči Ukrajině. Sankce byly tudíž uvaleny do oblastí kapitálového trhu, zbrojního průmyslu, zboží a techniky dvojího užití a technologií pro ropné odvětví a obory, které s ním souvisejí. Sankce uvalené na přístup ruských subjektů na kapitálový trh se pak týká zejména 5 ruských bank – Sberbank, VTB Bank, Gazprombank, Vnesheconombank a Rosselkhozbank. Omezení je spojeno nejen s těmito bankami, ale i společnostmi v zahraničí, ve kterých má ruský stát nebo tyto banky alespoň 50% podíl. Sankce ale nezahrnuje instituce založené mezinárodními smlouvami. V rámci sankcí je zákaz transakcí s cennými papíry, které jsou převoditelné, a také s nástroji peněžního trhu se splatností více než 90 dní a vydaných po 1.8.2014. Zákaz duálních technologií a současně také embargo na obchodování se zbraněmi jsou naprosto zakázány, pokud je konečným zákazníkem jakýkoli ruský vojenský subjekt či je podezření, že jím je. Výjimkou je takové duální zboží, které je pro civilní účely jako například v leteckém či kosmickém průmyslu.

Zakázán je také export zboží a technologie použitelné v ropném průmyslu a navazujících odvětvích. Následně pak byly tyto sankce prohloubeny v září a prosinci 2014. Konkrétní podoba sankcí je pak uvedena v jednotlivých Nařízeních Rady EU uveřejněných v Úředním věstníku EU. [167] [43] [172]

Záříjové prohloubení se týká zejména sankcí v oblasti kapitálové, které zakazuje transakce s cennými papíry se splatností delší než 30 dní nebo také s cennými papíry vydanými mezi 1.8. a 12.9. 2014. Omezení se rozšířilo také o některé ruským státem vlastněné podniky – Rosneft, Transneft a Gazprom Neft, OPK Oboronprom, United Aircraft Corporation a Ural Vagonzavod. Současně jsou v oblasti ropného průmyslu přidány sankce v oblasti zákazu spolupráci či jakékoli pomoci, např. projekty zaměřené na vrty, jejich zkoušení či dodávky specializovaných plavidel. Sankce jsou nově uvaleny na zákaz obchodování a jakékoli pomoci podnikům, jejichž činnost se jakkoli dotýká oblasti vojenského průmyslu, například JSC Kalashnikov, JSC Sirius a další, které jsou uvedeny v příloze Nařízení Rady EU číslo 960/2014. V prosincovém upravení sankcí se spíše jedná o různé úpravy a konkretizace, zejména v konkretizaci projektů, kdy je zakázán export a pomoc při snaze těžit ropu. V červnu 2015 pak Evropská unie schválila platnost těchto sankcí až do konce ledna 2016. [44] [45]

Současně s třetí fází EU uvalila sankce i vůči Krymu. Mezi sankcemi figuruje například zákaz importu výrobků z oblasti Krymu, pokud nemají osvědčení o ukrajinském původu. Stejně tak EU zakázala veškeré investiční aktivity v této oblasti pro společnosti z EU, ale také pro instituce na podporu exportu členských států, kdy je zakázáno poskytovat pojištění či ručení pro dovoz zboží z Krymu. Podobně jako zákaz poskytovat turistické služby či využít kotvení v přístavech na tomto území. U kotvení je stanovena výjimka pouze v případě nouze. V rámci snahy o zvýšení tlaku na Krym je pak také zakázán export jakýchkoli technologií či zboží z odvětví dopravy, energetiky, ropného průmyslu a s ním souvisejících odvětví, ale také těžebního průmyslu či telekomunikací. Podobně jako u sankcí vůči Rusku i sankce vůči Krymu se prohloubily v prosinci 2014 a to Nařízením Rady (EU) číslo 1351/2014 z 18 prosince 2014, ve kterém byly upřesněny některé sankce a také seznam zboží a technologií, které jsou zakázány exportovat na Krym. Omezení měla platit do 23. června 2015. [167] [40] [41] [42]

Tato opatření samozřejmě vyvolala protiopatření ze strany Ruské federace. Prezident Putin podepsal 6.8.2014 prezidentský dekret číslo 560, kterým zakazuje import některých

zemědělských výrobků. Tento seznam pak upřesnila vláda Rozhodnutím vlády číslo 778 ze dne 7.8.2015, přičemž ucelený seznam lze najít právě v uvedeném rozhodnutí a jeho pozdějších úpravách. Mezi zakázané produkty patří ryby, korýši, měkkýši, mléko, hovězí, vepřové i kuřecí maso. Mezi zakázaným zbožím je také ovoce a zelenina, sladový výtažek a potravinové doplňky. Tato opatření ruské vlády byla přijata na jeden rok vůči zemím, které přistoupily k sankciování Ruské federace – EU, USA, Kanada, Norsko a Austrálie. Rozhodnutím vlády číslo 830 dne 20.8.2014 došlo k upřesnění sankcí, následně Rozhodnutím vlády číslo 625 z 25.6.2015 pak byla prodloužena platnost sankcí až do 5.8.2016. Omezení se však netýkají pouze potravin, ale od 14.7.2014 pak bylo vydáno Rozhodnutí vlády, které zakazuje import vybraných druhů výrobků strojírenského průmyslu. Toto rozhodnutí pak vláda RF doplnila Rozhodnutím číslo 84 ze dne 31.1.2015. V souvislosti s tímto opatřením se zakazuje import do Ruska 66 výrobků, zejména nových trolejbusů, nákladních automobilů a dalších vozidel a strojů, které jsou v příloze daného Nařízení. Pro import tramvajových vozů je dané opatření platné od 1.1.2015. [167] [173] [46] [47]

Vliv sankcí na vzájemný obchod mezi Českou republikou a Ruskou federací

Po uveřejnění sankcí se do světových i českých médií dostalo několik zpráv, ve kterých se zvažovala účinnost sankcí a také jaké dopady tyto sankce budou mít i na samotné země, které je zavedly. V českých médiích se diskutovalo zejména o ruských sankcích uvalených na mlékárenské zboží. V tomto oboru je totiž Rusko obrovským trhem, na kterém se české podniky snažily dlouhodobě uspět, a tyto sankce znamenaly snížení tržeb a omezení výroby. Podobně se také obávají čeští vývozci masa, ale pro českou ekonomiku jsou velmi důležité sankce vůči strojírenskému odvětví, které tvoří většinový podíl českého exportu do Ruska. Z dotčených firem jsou významné firmy jako MADETA, Hamé, Sigma Group, Škoda Auto či První brněnské strojírny. Právě u poslední zmíněné firmy je obava ze ztráty ruského trhu poté, co ruští představitelé oznámili snahu o zavedení výroby motorů do lehkých letadel na ruském území. U firmy ŠKODA Transportation nedošlo k výjimce, jako většinový vlastník ruského podniku VAGONMAŠ, byla poškozena sankcemi. Radní v Sankt Petěrburgu odmítli totiž podepsat již domluvený kontrakt na dodávky souprav pro metro v hodnotě 1,5 mld. CZK právě podniku VAGONMAŠ kvůli českému většinovému podílu. [198] [199] [200]

Mnohem větší obavy však vyvolaly nepřímé důsledky sankcí, jichž se zejména podnikatelé z mlékárenských a maso zpracujících závodů, ale i firmy zaměřené na pěstování ovoce a

zeleniny obávají. Důvodem byla obava z poklesů cen vlivem přesycení evropského trhu, který nemohl vyvézt právě tyto produkty do Ruska, a také zvýšení konkurence, která se bude snažit prodat zboží na evropských trzích i při snížení ceny a alespoň něco utržit. Mezi dalšími obavami zejména z oblasti strojírenství byla ztráta pozic na ruském trhu a ruská politika nahrazování importů zakázaného zboží, což by mohlo poškodit podniky jako například TATRA Trucks. České podniky z tohoto odvětví mají sice dobré postavení a pověst mezi ruskými zákazníky, ale vlivem sankcí mohou být nahrazeny firmami ze zemí, které nepřijaly vůči Ruské federaci sankce. Další obavou pak ve strojírenství a technických oborech je pokles německého exportu do Ruska, což často bývá příležitost pro české podniky ve formě subdodavatelské činnosti. Mezi obavami také figuruje omezení přístupu pro české podniky u získání úvěru u ruských bank, ale tato možnost pak byla vyvrácena v září 2014, kdy naopak likvidita bank byla obhajována. Avšak zdražení úvěrů do Ruska se projevilo, stejně jako zdražilo pojištění úvěrů do Ruska. EGAP v únoru 2015 vlivem začlenění Ruské federace do 4. kategorie pojistitelnosti musela zdražit pojištění úvěrů o jednu čtvrtinu a více. Reakce České republiky byla ve snaze snížit obavy z možného důsledku přímých investic a také snaze o přeorientování exportérů na jiné trhy jako například Bělorusko, Kazachstán, Turecko a další. Avšak mnozí exportéři, jichž se sankce dotýkají, upozorňují na dlouhodobé budování vztahů, které pak vede k dlouhodobé obchodní spolupráci. Stejně tak státní orgány nečekaly nijak drastické dopady sankcí a také upozorňují na reexporty do Ruska přes třetí země, nejčastěji Arménii. [198] [201] [202] [203] [204] [205] [206]

Z pohledu statistik se v roce 2014 snížil český export o více než 8 %, import se také snížil na hodnotu 4 703 mil. EUR, což je pokles o téměř 20 %. Pro možnost komparace si představme meziroční pokles za období leden až září pro roky 2014 a 2015. Z tohoto pohledu v roce 2014 poklesl export o 5,38 %, ale v roce 2015 už byl tento pokles 32,11%. U importu je rozložení meziročního poklesu vyváženější. Import klesl za dané období v roce 2014 o 14,42 %, přičemž pak v roce 2015 poklesl o 18,72 %. Balance se pak pro českou stranu snížila na hodnotu -598,4 mil. EUR, která se však v září 2015 opět prohloubila na hodnotu -828,3 mil. EUR. Ve složení exportu převládá v obou obdobích skupina strojů, avšak její podíl se snížil ze 70 % na 63,05 % v období 2013-září 2015, avšak naopak podíly skupin potravin, surových materiálů, chemikálií, ale i průmyslových spotřebních výrobků se zvýšil. U importu dominuje import minerálních paliv, přestože i tady lze pozorovat snížení podílu z 82,7 % na 75,81 %. U ostatních skupin se jedná o změny podílů pouze v setinách procent mimo skupiny strojů a tržních výrobků, kde změna je v jednotkách procent.

Pro srovnání období jsem zvolila souhrnné hodnoty od ledna do září let 2013-2015, jak je možno vidět v příloze číslo 3 této práce. V souhrnných hodnotách za 3 čtvrtletí roku 2014 můžeme vidět, že vliv sankcí, zejména sankcí cílených sektorově, se projevil pouze v omezené míře. Přesto však nelze přesně říci, jaký je vliv jednotlivých sankcí, protože v roce 2014 se ruská ekonomika potýkala s problémy, které by mohly mít vliv na poptávku po českém exportu, ale také se v omezené míře projevil vliv sankcí kvůli délce plnění kontraktů. Za dané období roku 2014 se projevil meziroční pokles hodnoty zejména u tržních výrobků (pokles o 11,34 %), strojů a dopravních prostředků (o 10,44 %), snížení zaznamenala také minerální paliva (o 4,7 %) a nápoje a tabák (o 0,87 %). Naopak zvýšení vývozu se týká zbylých skupin – potraviny (o 23,07 %), suroviny nepoživatelné (o 20,84 %), živočišné a rostlinné oleje (o 12,43 %), chemikálie (o 2,32 %) a průmyslové spotřební zboží (o 30,89 %). U skupiny komodity a předměty obchodu je obtížné sledovat nějaký trend, protože export i import této skupiny je vcelku nahodilý, přesto v roce 2014 se podařilo vyvézt zejména položky pod označením 97 Mince (kromě zlatých), které nejsou zákonným platidlem.

Za období leden až září 2015 pak lze výrazněji sledovat pokles u všech vývozních skupin v průměru o téměř 26 %. Přičemž meziročně nejvíce poklesl vývoz minerálních paliv (o 40,91 %), průmyslového spotřebního zboží (o 40,07 %), nápojů (o 36,34 %) a strojů (o 35,88 %). Což je překvapivé, že největší snížení je u skupin, které nejsou dotčeny přímo sankcemi. U potravin došlo k meziročnímu snížení o 25,16 %. Když se pak blíže podíváme na tuto skupinu, na kterou dopadly ruské sankce, můžeme vidět v tabulce přílohy číslo 4, že od posledního čtvrtletí 2014 klesl export masa a masných výrobků. Z masných produktů se od konce roku 2014 vyváží pouze položka 017 Maso a vnitřnosti připravené nebo konzervované, a i jejich hodnota klesá v čase mimo 2. čtvrtletí 2015 kdy se hodnota mírně zvýšila. Podobná situace je i u mléčných výrobků. Z této podskupiny se snížil export či zcela zastavil u položek pod označením 022 Mléko, smetana a mléčné výrobky (ne máslo a sýry), pokles zaznamenala i největší položka z podskupiny a to položka 025 Vejce a žloutky čerstvé, sušené aj. konzerv., bílek vaječný. A stejná situace je i u exportu zeleniny a ovoce, u které export poklesl o 31,21 %. Avšak poklesl zejména export položky 0548 Zeleninové výrobky, kořenky a hlízy, překvapivé je, že pokles nebyl vyvolán zákazem kořenové zeleniny, ale právě pokles exportu 05484 Chmelové šišky a lupulín. Podobně sankcemi dotknutou skupinou je skupina Stroje a dopravní prostředky, u které všechny podskupiny zaznamenaly pokles. Největší poklesy jsou u podskupin 78 Silniční vozidla (o 52,32 %), 79 Ostatní dopravní a

přepravní prostředky (o 57,12 %) a 72 Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu (o 49,30 %).

Co se týče vývoje importních skupin v období leden až září 2014 tak pouze tři importní skupiny zaznamenaly nárůst – potraviny (o 49,72 %), nápoje (o 24,84 %) a průmyslové spotřební zboží (o 15,23 %). Zbylým skupinám pak hodnota importu poklesla v průměru o 16,66 %, avšak nejhlubší pokles znamenal import živočišných a rostlinných tuků a to o 68,01 %. Ale v rámci snížení se jedná mezi skupinami o extrém, zbylé skupiny mají pokles do 17 % maximálně. Za stejné období v roce 2015 pak skokově narostl import právě Živočišných tuků (o 340,74 %), vysoký nárůst měla také podskupina Průmyslového spotřebního zboží (o 74,23 %). Nárůst zaznamenaly také podskupiny skupiny Tržních výrobků a Strojů. Zbylé skupiny pak zaznamenaly pokles hodnoty importu, z čehož největší pokles ve výši 35,36 % představovala Potraviny. Skupina Suroviny nepoživatelné zaznamenaly pokles o 21 %, minerální paliva pak o 23,16 % a v desítkách procent pak také skupina chemikálie o 12,45 %. Nejnižší pokles pak byl u skupiny nápoje a to o 3,48 %. [40]

Z teoretického hlediska čistě na základě znalosti, na které komodity jsou sankční opatření přímo uvalena, je možné očekávat, že se to projeví zejména na českém exportu, proti tomu položky ruského importu nejsou sankcemi přímo dotčeny. Dle dat nelze jednoduše určit vliv sankcí. Zda snížení na obou stranách je vyvoláno právě sankcemi nebo zda se jedná o propad vyvolaný problémy ruské ekonomiky či trendové snížení, které začalo již poklesem v roce 2013. Pokles ruské ekonomiky a i problémy s propadem rublu ovlivnily právě poptávku po českém exportu. Celkově lze říci, že ruské sankce jsou jako vyjednávací prostředek z mého pohledu lépe nastaveny, protože se dotýkají přímo odvětví, které jsou pro většinu evropských zemí důležité. Naopak u evropských sankcí chybí přímá cílenost na položky, které jsou pro import z Ruska důležité. Vzhledem k trendu v ruském vývozu, kdy dominuje export minerálních paliv je však obtížné stanovit sankce vůči těmto položkám vzhledem k energetické závislosti na Rusku.

Je těžké proto popsat i očekávání do budoucna vzhledem k vypjaté celosvětové situaci v boji s terorismem a i patové situaci v Ukrajinském konfliktu. Prozatím byly sankce oběma stranami prodlouženy, což zejména pro české exportéry není příznivá zpráva, hlavně pak ruské sankce na strojírenské výrobky. Proto si myslím, že nebude nijak překvapivý pokles exportu právě v této oblasti, která může zvýšit nezaměstnanost v České republice. Ruská federace bude pravděpodobně pokračovat s nahrazováním importu a obrátí svou pozornost

na exportéry z Číny či Latinskoamerických zemí. Což opět zejména ve strojírenství může uškodit právě českým exportérům, kteří v některých oblastech přijdou o dlouhodobě budované obchodní vztahy. Je sice možnost orientace na jiné trhy a tato možnost je podporována státem, ale do jaké míry jsou schopni čeští exportéři získat pozice na trhu jiných zemí tak rychle? Navíc konkurence na těchto trzích se zvýší vlivem té samé snahy od exportérů z dalších evropských zemí, USA a Kanady. Bohužel až budoucnost ukáže, zda ztratí čeští exportéři v Rusku své pozice nebo zda se vyřeší Ukrajinský konflikt a sankce budou zrušeny.

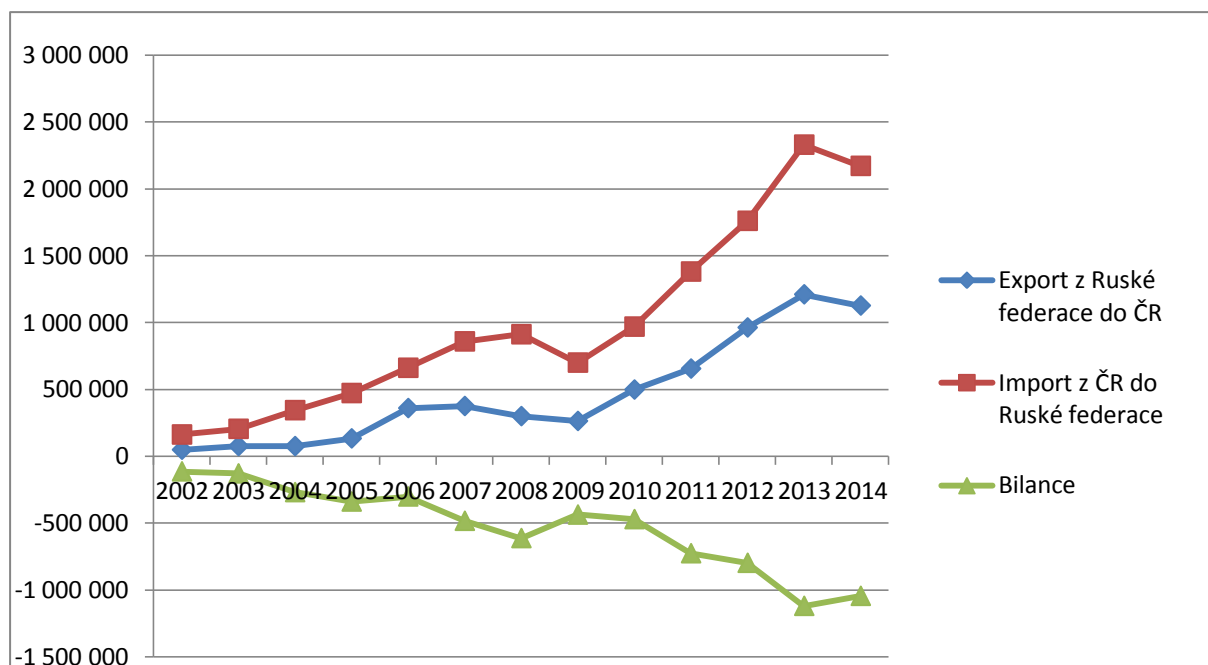
3.4 Bilance vzájemného obchodu se službami

Vzájemný obchod se službami je dlouhodobě deficitní pro Ruskou federaci, jak lze vidět na grafu číslo 5. Od roku 2002 se deficit při výměně služeb pro Ruskou federaci prohlubuje kromě let 2006, 2009 a 2014. V roce 2013 byla vzájemná bilance v hodnotě -1 119 535 tisíc USD, což je prozatím maximální hodnota dosažená za sledované období. Z pozice ruského exportu do České republiky se podíl na celkovém exportu služeb během období zvyšuje, přičemž v roce 2014 tvořil export do České republiky 1,71% podíl na celkovém exportu služeb Ruské federace. Ruský export služeb se pak v roce 2014 rovnal 1 126 530 tisíc USD, přičemž to je více než 23 násobek exportu v roce 2002. Menšími propady v exportu služeb pak byly roky 2004, 2008, 2009 a 2014. Největší propad znamenal rok 2008 a to ve výši 20,18 %. Z pozice importu služeb do Ruské federace, tak import dlouhodobě roste, přičemž největší nárůst byl v roce 2004, téměř 69% nárůst oproti roku 2003. Naopak největší pokles pak byl pro český export služeb v roce 2009 o 23,25 % proti roku 2008. V rámci vývoje podílu českého exportu služeb na celkovém importu služeb do Ruska se zvyšuje, již v roce 2004 český export tvořil více než 1 %. [175] [176]

Co se týče odvětvové struktury tak v rámci dovozu ruských služeb do České republiky převažují dlouhodobě Další obchodní služby, které sice přes mírný pokles byly v roce 2014 vyvezeny v hodnotě 769,818 mil. USD. Z této hodnoty pak 95,23 % představují Technické služby, služby související s obchodem a další obchodní služby. Druhou významnou exportní položkou jsou pak Konstrukční služby, které v roce 2014 byly poskytnuty ruskými podniky ve výši 144,558 mil. USD. A třetí z větších položek exportu služeb v hodnotě 77,859 mil. USD jsou pak služby Telekomunikační, počítačové a informační služby, přičemž převažují počítačové služby. Naopak u exportu českých služeb do Ruska v roce 2014 se nejvíce exportují služby související s cestováním v hodnotě 904,008 mil. USD, z nichž téměř 98 %

představuje osobní cestování. Druhou největší položkou jsou Konstrukční služby ve výši 592,272 mil. USD, přičemž z většiny jsou uskutečňovány na území Ruské federace. A třetí jsou pak s 345,379 mil. USD Ostatní obchodní služby, opět pak z těchto služeb převažují podobně jako u ruského exportu služby technické, související s obchodem a další obchodní služby. [48]

Graf 26: Vývoj vzájemné bilance služeb (2002-2014)

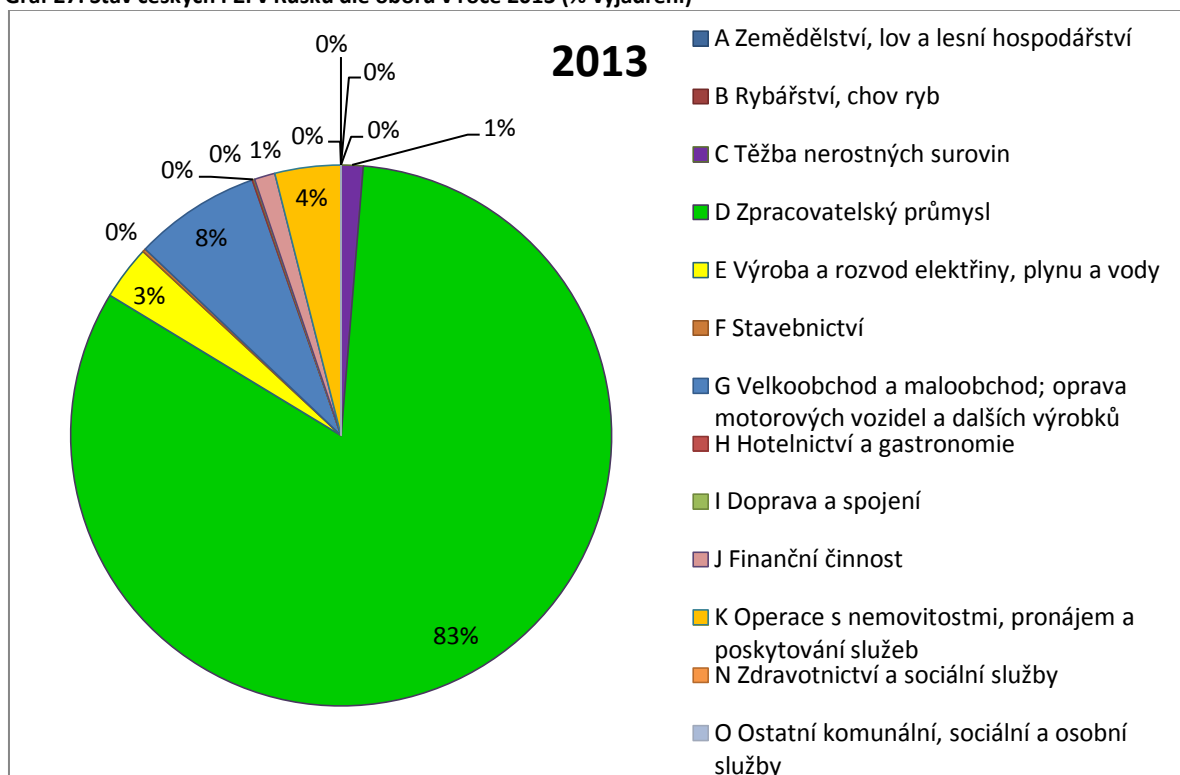
Zdroj: [175] [176], vlastní zpracování

3.5 Vzájemná investiční spolupráce

Vývoj vzájemné investiční spolupráce z pohledu stavových veličin lze hodnotit jako kladný pro Českou republiku, jelikož české investice do Ruské federace jsou vyšší. V roce 2013 se stav českých investic v Rusku rovnal 1 402 mil. USD, což je šestnáctinásobek stavu v roce 2005. V rámci pak procentuálního podílu na přílivu kapitálu do Ruska se čeští investoři podíleli v roce 2013 0,37% podílem, což je nárůst oproti roku 2012 o 0,1 procentního bodu. Z jednotlivých položek pak převažuje stav ostatních investic s 1 240,5 mil. USD, následovaná položkou přímých zahraničních investic se 158,6 mil. USD a portfoliovými investicemi s 3,5 mil. USD. Z pohledu tokových veličin lze pak poznamenat, že od roku 2008 převažují v odlivu českých investic do Ruska ostatní investice s naprostou převahou. Oproti tomu u portfoliových investic k výraznějším změnám nedochází a i co se týče vývoje stavových veličin nejsou v hodnotovém vyjádření tak významné. V rámci odvětvového zaměření čeští

investoři přímých zahraničních investic v roce 2013 měli zájem zejména o obory zpracovatelského průmyslu (130,6 mil. USD); velkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidel (12 mil. USD). Překvapivě v roce 2013 výrazně poklesl zájem o investice do oborů spojených s těžbou nerostných surovin. [182] [184] [185] [186] [194] [195] [196] [197]

Graf 27: Stav českých PZI v Rusku dle oboru v roce 2013 (% vyjádření)

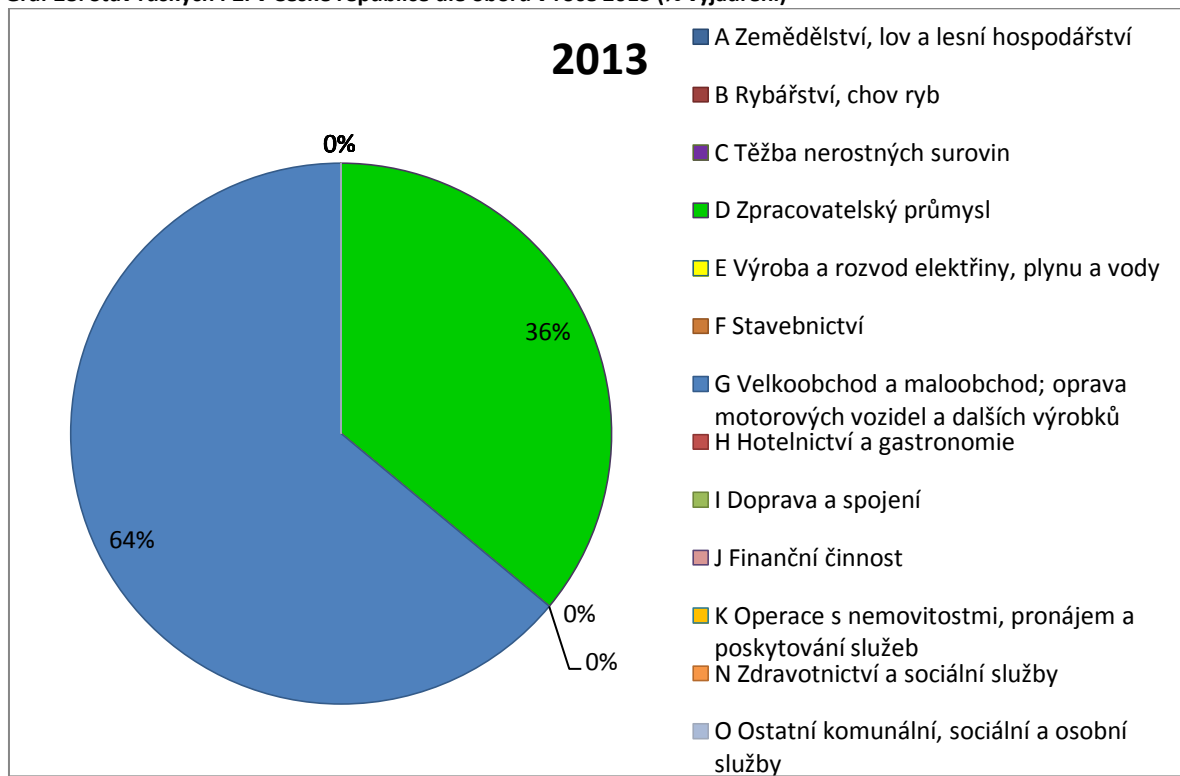

Zdroj: [182], vlastní zpracování

Stav ruských investic se v roce 2013 zvýšil na 309 mil. USD proti 6,175 mil. USD v roce 2005. Zájem ruských investorů o investice v České republice tvořil v roce 2013 0,18 % podíl na celkovém odlivu ruských investic do zahraničí. Z druhu investic pak převažují, podobně jako u českých investic, investice ostatní s hodnotou 268,8 mil. USD, dále pak přímé zahraniční investice s 40,3 mil. USD a portfoliové investice tvoří pouze 10 tis. USD v roce 2013. U odlivu ruského kapitálu z Ruska do České republiky se výrazněji ukazují opět ostatní investice, jejichž každoroční odliv se pohyboval pod 50 mil. USD. Avšak v roce 2012 dochází k prudkému zvýšení odlivu ve výši 227,7 mil. USD. Ruští investoři měli v roce 2013 zájem zejména o oblast velkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidel (25,8 mil. USD) a pak o zpracovatelský průmysl (14,5 mil. USD). Jak lze vidět na grafu zájem ruských investorů

je soustředět pouze do těchto dvou oblastí, přestože v období 2010-2012 byl velký zájem o stavebnictví. [183] [187] [188] [189] [190] [191] [192] [193]

Graf 28: Stav ruských PZI v České republice dle oboru v roce 2013 (% vyjádření)

Zdroj: [183], vlastní zpracování

Závěr

Rusko patří mezi největší země světa a i ruská ekonomika představuje obrovský trh, který nabízí plno příležitostí pro ty, kteří jsou připraveni. Není proto překvapením, že Ruská federace figuruje na seznamu prioritních zemí exportní strategie České republiky. Situaci pro české exportéry a vzájemný obchod však komplikuje krize na Ukrajině a její důsledky, sankční opatření mezi Evropskou unií a Ruskou federací.

Cílem práce bylo popsat vývoj vzájemných hospodářských vztahů mezi Českou republikou a Ruskem. Práce proto byla rozčleněna do tří kapitol podle tématického zaměření. V rámci první kapitoly bylo posáno Rusko ze všeobecného a ekonomického hlediska, současně bylo upozorněno na některé specifika ruské kultury, na která by si měli čeští exportéři dát pozor. V druhé kapitole pak byl představen obecný rámec spolupráce mezi Evropskou unií a Ruskou federací, který ovlivňuje od roku 2004 obecný rámec vztahů mezi Českou republikou a Ruskem. Současně v druhé kapitole byly stručně představeny instituce pro vzájemnou podporu spolupráce.

Ve třetí kapitole pak je popsán vývoj vzájemných vztahů v období roku 2000–2013 a následně vývoj po krizi na Ukrajině a sankcích. Zmíněna byla i výměna služeb, která dlouhodobě je pozitivní pro Českou republiku. Investiční spolupráce nebyla opomenuta, přestože dlouhodobě převažuje stav českých investic do Ruska, přičemž dlouhodobě na obou stranách převažují zejména ostatní investice. Z pohledu zmíněné vzájemné obchodní výměny mezi Českou republikou a Ruskou federací probíhá aktivně vzájemná výměna, přestože bilance mluví ve prospěch Ruské federace. Což je dáno dlouhodobě importem nerostných surovin, zejména ropy a zemního plynu, do České republiky. Přesto ani český export není nijak mizivý, naopak jeho hodnota od roku 2000 se několikanásobně zvýšila.

Co struktury českého exportu týče, jeho struktura je však velmi zaměřená na vývoz skupiny 7 Stroje a dopravní prostředky, což je výhodou na jednu stranu, jelikož se jedná ve vzájemné výměně o zboží s vyšší přidanou hodnotou, v případě sankcí však nevýhodou. Uvalené sankce pak přímo dopadly na tuto skupinu, jejíž export se snížil. Ale celkový vliv sankcí nelze konkrétně stanovit, jelikož se snížila celkově poptávka meziročně a to nejen vlivem sankcí, ale také ekonomickými problémy. V rámci vývozu potravin nedošlo k tak významnému propadu i vlivem zaměření českého exportu na vývoz vajec. Přesto celkově největší meziroční propady jsou u skupin zboží, které nejsou přímo dotčeny sankcemi.

Z pohledu ruského importu trvale přetrvává trend vývozu nerostných surovin, což se již v minulosti ukázalo být vcelku rizikové. Příkladem může být právě krize v roce 2009 a splasknutí komoditní bubliny a vzhledem k dlouhodobé struktuře ruského importu, která prudce snížila cenu ropy a tudíž ovlivnila i celou ruskou ekonomiku. U zbylých skupin pak podíl na celkové hodnotě importu podílí spíše menšími podíly. Přestože export do České republiky mírně poklesl, tak pokles nebyl tak prudký jako u českého exportu. U položek ruského exportu pak nelze sledovat přímý vliv sankcí, protože jsou spíše zaměřeny na ruskou ekonomiku než na její vývoz.

V úvodu práce jsem si také stanovila hypotézu, jaký vliv mají současné sankce mezi Evropskou unií a Ruskou federací vliv na vzájemný obchod mezi Ruskem a Českou republikou. Z analýzy dat vyplývá, že v roce 2014 došlo ke snížení celkové hodnoty exportu a importu proti roku 2013. A následně meziročně při porovnání zářijové hodnoty vzájemné výměny mezi roky 2014 a 2015 dochází ke snížení. Z dat, však nelze konkrétně říci, zda se jedná o vliv sankcí nebo zda jsou projevy ekonomických problémů Ruska či nějaký výkyv. Dle mého názoru je však ještě brzy pro vyhodnocení vlivu sankcí, přestože tu vliv je, nelze určit do jaké míry se podílí na celkovém snížení. Z hodnotového vyjádření totiž v roce 2014 by se mělo projevit působení sankcí omezeně ve třetím čtvrtletí a pak následně ve čtvrtém čtvrtletí a v roce 2015. Přesto se spíše přikláním k tomu, že dosavadní snížení je do velké míry ovlivněno právě problémy v ruské ekonomice, čímž se snížila poptávka po importu jako takovém. Důvodem, proč se toto domnívám, je snížení ve všech skupinách českého exportu a to nejen v přímo dotčených skupinách jako jsou skupiny potravin a strojů. Podobně i ruský import poklesl, přestože přímo vůči položkám ruského importu nebyla žádná sankční opatření uvalena.

Nicméně pro samotné podniky si myslím, že vliv sankcí bude velký. Ztráta dlouhodobě budovaných vztahů a celkově přístup Ruska nahrazovat import ze zemí, které přijaly sankce, může znamenat pro některé z nich vysoké ztráty. Snaha českých institucí poskytnout možnosti českým exportérům v jiných zemích, je sice možným řešením. Avšak budování těchto nových vztahů, reorientace na potřeby jiného zákazníka a také zvýšená konkurence budou představovat vysoké riziko pro české exportéry.

U hodnocení sankcí si myslím, že je potřeba ocenit ruské sankce jako protiopatření, protože přímo cílí na důležité položky zemí, které přijaly vůči Rusku sankce. Oproti tomu evropské sankce jsou okrajové dle mého názoru, ale vzhledem k energetické závislosti na importu ropy

a zemního plynu do Evropy a také struktury ruského importu, není možné očekávat nějaké více zacílené sankce. Z evropských sankcí si myslím, že největší vliv mohou mít sankce uvalené na kapitálový trh, ale větší vliv se spíše projeví až s odstupem času. Predikce vývoje vzájemných vztahů je obtížné učinit, protože velmi bude záležet na tom, zda sankce budou na obou stranách v roce 2016 prodlouženy či nikoliv. Ale pokud by byly sankce prodlouženy, tak lze očekávat další snížení vzájemné obchodní výměny. Přesto se však dá očekávat, že daleko více se to projeví na straně českých exportérů, protože sankce primárně necílí ruské importéry, ale ruskou ekonomiku.

Na závěr práce bych chtěla jen dodat, že tato tematika byla velmi zajímavá a věřím, že do budoucna bude toto téma dále rozvíjeno v odborné literatuře. Avšak jako každé téma, tak i toto mělo svá úskalí. Například dle mého názoru nedostatečná aktuálnost dat v ruských statistikách, často nejaktuálnější údaj byl rok 2013, přesto musím ocenit podrobnost těchto statistik. Naopak u českých statistik bych ocenila aktuálnost, ale naopak chyběla mi hloubka statistik ve vzájemném obchodě, ve smyslu možnosti dostat se opravdu k jednotlivým položkám. Kdy například u skupiny Nápoje a tabákové výrobky největším přiblížením bylo, že se nejvíce vyváží alkoholické nápoje, ale nebylo možné konkrétně zjistit které. I když chápu, že pro představu a všeobecný přehled jsou tyto statistiky plně dostačující. Možná překážkou je pak i jazyková znalost, přestože u většiny oficiálních stránek lze přepnout na anglickou verzi, tak překlad občas nebyl úplný.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje:

- [1] GULLOVÁ, S. *Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-4418-6
- [2] ILIČEVA, L., KOMAROVSKIJ, V., PROROK, V., a kol. *Rusko ve 21. století: politika, ekonomika, kultura*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-436-7
- [3] PICK, O., HANDL, V., a kol. *Zahraniční politika České republiky 1993-2004: úspěchy, problémy a perspektivy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004. ISBN 80-86506-39-8
- [4] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, *Kolektiv pracovníků MZV. Zpráva o zahraniční politice České republiky: za období od ledna 2004 do prosince 2004*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2005. ISBN 80-86345-54-8
- [5] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, *Kolektiv pracovníků MZV. Zpráva o zahraniční politice České republiky: za období od ledna 2005 do prosince 2005*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2006. ISBN 80-86345-56-4
- [6] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, *Kolektiv pracovníků MZV. Zpráva o zahraniční politice České republiky: za období od ledna 2006 do prosince 2006*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007. ISBN 978-80-86345-58-1
- [7] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, *Kolektiv pracovníků MZV. Zpráva o zahraniční politice České republiky: za období od ledna 2007 do prosince 2007*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008. ISBN 978-80-86345-67-3
- [8] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, *Kolektiv pracovníků MZV. Zpráva o zahraniční politice České republiky: za období od ledna 2008 do prosince 2008*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009. ISBN 978-80-86345-72-7
- [9] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, *Kolektiv pracovníků MZV. Zpráva o zahraniční politice České republiky: leden - prosinec 2009*. Praha: MZV ČR, 2010. ISBN 978-80-86345-99-4
- [10] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, *Kolektiv pracovníků MZV. Zpráva o zahraniční politice České republiky: 2010*. Praha: MZV ČR, 2011. ISBN 978-80-7441-002-4

[11] KOŘAN, M., a kol. *Česká zahraniční politika v roce 2010: Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 978-80-86506-95-1

[12] KOŘAN, M., a kol. *Česká zahraniční politika v roce 2011: Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012. ISBN 978-80-87558-05-8

[13] KOŘAN, M., a kol. *Česká zahraniční politika v roce 2012: Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013. ISBN 978-80-87558-12-6

[14] CIHELKOVÁ, E., a kol. *Nový regionalismus- teorie a případová studie (Evropská unie)*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-808-8

[15] SEMETKOVSKÝ, L., ĎURICOVÁ, I. *Byznys v Rusku*. Kyperská republika: Primco Investments Limited, 2013. ISBN 978-80-260-4127-6

Odborné články, práce a publikace:

[16] Hofstede Centre. *National Culture*. 2015. [online]. [cit. 2015 - 06- 01]. Dostupné z: <http://geert-hofstede.com/national-culture.html>

[17] Hofstede Centre. *What about Russia*. 2015. [online]. [cit. 2015 - 06- 01]. Dostupné z: <http://geert-hofstede.com/russia.html>

[18] BOLOTOV, I., Disertační práce. *Světová finanční krize a její dopad na ekonomiku Ruské federace*, 2012

[19] Economist. *The origins of the financial crisis. Crash course*. [online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.economist.com/news/schoolsbrief/21584534-effects-financial-crisis-are-still-being-felt-five-years-article>

[20] United Nations Development Programme. *Russian Federation*. [online]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/RUS>

[21] Centrální banka Ruské federace. *Monetary Policy Report 2015*. [online]. Dostupné z: http://cbr.ru/eng/publ/ddcp/2015_01_ddcp_e.pdf

[22] KUCHYŇKOVÁ, P., Disertační práce. *Vývoj vztahů Ruské federace a Evropské unie v kontextu problematiky energetické bezpečnosti*, 2010

[23] SOGHOMONYAN, A., Diplomová magisterská práce. *Ozbrojené konflikty po skončení studené války na Kavkaze*, 2012

- [24] *Agreement on partnership and cooperation establishing a partnership between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Russian Federation, of the other part, 1997.* [online]. Dostupné z: http://www.russianmission.eu/userfiles/file/partnership_and_cooperation_agreement_1997_english.pdf
- [25] *Joint Statement to 300th anniversary of St.-Petersburg – celebrating three centuries of common European history and culture, 2003.* [online]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/er/75969.pdf
- [26] *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament- Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours, 2003.* [online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1443884635724&uri=CELEX:52003DC0104>
- [27] *Joint Statement on the Partnership for Modernisation, EU-Russia Summit, 2010.* [online]. Dostupné z: http://www.russianmission.eu/sites/default/files/user/files/2010.06.01_Joint%20statement%20on%20PforM_English.pdf
- [28] *Joint Statement on EU Enlargement and EU-Russia Relations, 2004.* [online]. Dostupné z: http://www.russianmission.eu/userfiles/file/joint_statement_on_eu_enlargement_and_russia_eu_relations_2004_english.pdf
- [29] *Work Plan for activities within the EU-Russia Partnership for Modernisation: Working document, 2010.* [online]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/russia/docs/eu_russia_workplan_2010_en.pdf
- [30] *Agreement between the Russian Federation and the European Community on the facilitation of the issuance of visas to the citizens of the Russian Federation and the European Union, 2006.* [online]. Dostupné z: http://www.russianmission.eu/userfiles/file/agreement_on_the_facilitation_of_the_issuance_of_visas_2006_english.pdf
- [31] SVRČKOVÁ, M., Diplomová práce. *Vývoj obchodných vzťahov medzi Českou republikou a Ruskom*, 2013
- [32] *Smlouva mezi Ministerstvem pro místní rozvoj České republiky a Federální agenturou pro cestovní ruch (Ruské federace) o spolupráci v oblasti cestovního ruchu, 2007.* [online]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=65/2007&typeLaw=mezinarodni_smlouva&what=Cislo_zakona_smlouvy
- [33] *Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o hospodářské, průmyslové a vědecko-technické spolupráci, 2009.* [online]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=48/2009&typeLaw=mezinarodni_smlouva&what=Cislo_zakona_smlouvy
- [34] *Protokol ke Smlouvě mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a majetku, 2009.* [online]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka->

[zakonu/SearchResult.aspx?q=56/2009&typeLaw=mezinarodni_smlouva&what=Cislo_zakona_smlouvy](#)

[35] RUSZOVÁ, K., Bakalářská práce. *Komparace nástrojů státní podpory vývozu v ČR a v Ruské federaci*, 2012

[36] DARCHIASHVILI, V., Bakalářská práce. *Gruzínsko-abchazský konflikt (minulost, současnost, budoucnost)*, 2007

[37] Mearsheimer, J. J. *Why the Ukraine Crisis Is the West's Fault*. 2014. [online].

[cit. 2015-11-01] Dostupné z:

<http://johnmearsheimer.uchicago.edu/pdfs/Ukraine%20Article%20in%20Foreign%20Affairs.pdf>

[38] Úřední věstník Evropské unie. *Rozhodnutí Rady 2014/145/SZBP*. [online]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.078.01.0016.01.CES

[39] Úřední věstník Evropské unie. *Nářízení Rady (EU) č. 269/2014*. [online]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.078.01.0006.01.CES

[40] Úřední věstník Evropské unie. *Rozhodnutí Rady 2014/386/SZBP*. [online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32014D0386>

[41] Úřední věstník Evropské unie. *Nářízení Rady (EU) č. 692/2014*. [online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0692&from=EN>

[42] Úřední věstník Evropské unie. *Nářízení Rady (EU) č. 1351/2014*. [online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32014R1351>

[43] Úřední věstník Evropské unie. *Nářízení Rady (EU) č. 833/2014*. [online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32014R0833>

[44] Úřední věstník Evropské unie. *Nářízení Rady (EU) č. 960/2014*. [online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32014R0960>

[45] Úřední věstník Evropské unie. *Nářízení Rady (EU) č. 1290/2014*. [online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32014R1290>

[46] Pravo.gov.ru. *Postanovlenije Pravitel'stva Rossijskoj Feděracii ot 25.06.2015 № 625 "O vněšení izmeněnij v postanovlenije Pravitel'stva Rossijskoj Feděracii ot 7 avgusta 2014 g. № 778"*. [online]. Dostupné z: <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001201506250024>

[47] Businessinfo.cz *Nariadení vlády RF ze dne 14. července 2014 č. 656 "O vydání zákazu přístupu určitých druhů strojírenských výrobků pocházejících z cizích států za účelem nákupů zajišťujících státní a obecní potřeby"* [online]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/prehled-sankci-eu-vuci-ruske-federaci-61587.html>

[48] CBU. *External Trade in Services of the Russian Federation 2014*. Moskva 2015 [online]. Dostupné z:

http://www.cbr.ru/statistics/credit_statistics/External_Trade_in_Services_2014.pdf

[49] Jan Krs. *Export do Ruské federace – manuál pro exportéry*. 2012. [online]. Dostupné z:

<http://www.mzv.cz/file/940066/Rusko.pdf>

[50] KPMG. *Doing business in Russia*. 2015. [online]. Dostupné z:

http://www.kpmg.com/RU/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/Tax_2e.pdf

[51] PwC. *Doing business and investing in the Russian Federation*. 2014. [online]. Dostupné z: <http://www.pwc.ru/ru/doing-business-in-russia/assets/e-dbg.pdf>

Internetové zdroje:

[52] Businessdictionary.com. *Definice BRIC* [online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.businessdictionary.com/definition/bric-countries.html>

[53] BusinessInfo.cz. *Souhrnná teritoriální informace Rusko*. 2015. [online].

[cit. 2015-06-14]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/rusko.html>

[54] CIA. *Russia* [online]. [cit. 2015-06-14]. Dostupné z:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rs.html>

[55] Česká Televize. *Světová obchodní organizace vítá 156.člena- Rusko* . [online].

[cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/192860-svetova-obchodni-organizace-vita-156-clena-rusko/>

[56] Česká televize. *Rubl nabírá na síle, pomáhá mu dražší ropa*. [online].

[cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/306022-rubl-nabira-na-sile-pomaha-mu-drazsi-ropa/>

- [57] E15.cz *Ruští strategové neodhadli vývoj, ekonomika zažívá divokou jízdu*. [online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/ekonomika/rusti-strategove-neodhadli-vyvoj-ekonomika-zaziva-divokou-jizdu-1147839>
- [58] E15.cz. *Boj o nerostné bohatství: Rusko buduje na Arktidě vojenskou základnu*. [online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/udalosti/boj-o-nerostne-bohatstvi-rusko-buduje-v-arktide-vojenskou-zakladnu-1116316>
- [59] Euractive.cz. *Obchodní válka ničí rusko-běloruské vztahy*. [online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/obchodni-valka-nici-rusko-beloruske-vztahy-006137>
- [60] Euractive.cz. *Dohoda s Gruzii otvírá Rusku dveře do WTO*. [online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/dohoda-s-gruzii-otevira-rusku-dvere-do-wto-009306>
- [61] Financial Times. *FDI to Russia slumps but Chinese investors step in as others pull back*. [online]. [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: <http://www.ft.com/cms/s/0/99ff3bc8-f338-11e4-8141-00144feab7de.html#axzz3dj0rktgL>
- [62] GSU. *Russia in figures. Population*. [online]. [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/en/figures/population/
- [63] GSU. *Russia in figures*. [online]. [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/en/figures/activities/
- [64] iDNES.cz. *DOKUMENT: Text nové minské dohody o příměří na Ukrajině*. [online]. [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/dokument-text-dohody-z-minsku-ukrajina-rusko-obse-donbas-pz4-/zahranicni.aspx?c=A150212_151911_zahranicni_vez
- [65] Investičníweb.cz. *Rusko anexí Krymu získalo přístup k nerostnému bohatství. Dokáže ho však využít?* [online]. [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: <http://www.investicniweb.cz/zpravy-z-trhu/2014/5/22/rusko-anexi-krymu-ziskalo-pristup-k-nerostnemu-bohatstvi-dokaze-ho-vsak-vyuzit/>
- [66] iHned.cz. *Přehledně: Gruzie vs. Rusko. Válka na hranici Evropy*. [online]. [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/c1-26369770-prehledne-gruzie-vs-rusko-valka-na-hranici-evropy>

- [67] iHned.cz. *Konflikt v Gruzii stlačil ruské akcie i rubl*. [online]. [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: http://ihned.cz/c4-10042630-26325070-000000_d-10042630-26325070-006000_d-10042630-26325070-006000_d-konflikt-v-gruzii-stlacil-ruske-akcie-i-rubl
- [68] iHned.cz. *Střet o Kosovo v Haagu*. [online]. [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/evropa-slovensko/c1-39379830-stret-o-kosovo-v-haagu-rusko-chce-znovu-projednat-status-uzemi-usa-je-proti>
- [69] iHned.cz. *Mezi země BRIC vstoupila Jižní Afrika. Experti by čekali Turecko*. [cit. 2015-06-20]. [online]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-50507010-mezi-zeme-bric-vstoupila-jizni-afrika-experti-by-cekali-turecko>
- [70] iHned.cz. *Putin: Ruská ekonomika je na tom hůř než loni, větší krizi ale nezažívá*. [online]. [cit. 2015-06-21]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-64194560-putin-ruska-ekonomika-je-na-tom-hur-nez-loni-vetsi-krizi-ale-nezaziva>
- [71] iHned.cz. *Ruský průmysl zažil nejhorší měsíc od krize. V květnu klesl nejrychleji za šest let* [online]. [cit. 2015-06-21]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-64178780-rusky-prumysl-zazil-nejhorsi-mesic-od-krize-v-kvetnu-klesl-nejrychleji-za-sest-let>
- [72] Jevgenija Sněžkinová. *Před jednáním s ruským partnerem si dobře natrénujte jeho celé jméno*. 25.6.2013. [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-60129790-pred-jednanim-s-ruskym-partnerem-si-dobre-natrenujte-jeho-cele-jmeno>
- [73] Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Rusko - ekonomika*. [online]. [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rusko/ekonomika/index.html
- [74] Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Rusko: Základní informace o teritoriu*. [cit. 2015-06-20]. [online]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rusko/index.html
- [75] MOEX. *Moscow Exchange Indices (MICEX Index and RTS Index)*. [online]. [cit. 2015-06-21]. Dostupné z: <http://www.moex.com/s775>
- [76] Patria.cz. *Strach, bolest, čekání na „free float“ a konec sankcí- to spojuje ruské bankéře*. [online]. [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2766594/strach-bolest-cekani-na-free-float-a-konec-sankci---to-spojuje-ruske-bankere.html>

- [77] Ruské velvyslanectví ve Finsku. *Rusko: Veřejná data*. [online]. [cit. 2015-06-14]. Dostupné z: <http://www.rusembassy.fi/page45.html>
- [78] Týden.cz. *Rusko odmítá nezávislost Kosova bez ohledu na Krym*. [online]. [cit. 2015-06-21]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/rusko-a-okoli/rusko-odmita-nezavislost-kosova-bez-ohledu-na-krym_342974.html#.VYaUZPntmko
- [79] Týden.cz. *Rubl dál prudce klesá, intervence nepomohla*. [online]. [cit. 2015-06-21]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/svet/rubl-dal-prudce-klesa-intervence-nepomohla_327441.html#.VYZNrftmko
- [80] Transparency.org. *Corruption Perceptions Index 2014: Results*. [online]. [cit. 2015-07-01]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/cpi2014/results>
- [81] Transparency.org. *Overview*. [online]. [cit. 2015-07-01]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/whoweare/organisation/>
- [82] CzechTrade. *Desatero pro obchodování s Ruskem*. [online]. [cit. 2015-07-01]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/czechtrade-svet/evropa/obchodovani-rusko/>
- [83] iHned.cz. *Specifika vedení obchodního jednání v Rusku*. [online]. [cit. 2015-07-01]. Dostupné z: <http://exporter.ihned.cz/c1-16172430-specifika-vedeni-obchodniho-jednani-v-rusku>
- [84] Tuček, F., Euroskop.cz. *Rusko*. [online]. [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9130/sekce/rusko/>
- [85] Idnes.cz. *Rusko po deseti letech oficiálně ukončilo druhou čečenskou válku*. [online]. [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/rusko-po-deseti-letech-oficialne-ukoncilo-druhou-cecenskou-valku-py7-/zahranicni.aspx?c=A090416_095257_zahranicni_ad
- [86] Lidovky.cz. *Čečenská válka dvacet let poté. Režim odplaty nyní nazývají mírem*. [online]. [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/cecenska-valka-dvacet-let-pote-rezim-odplaty-nyni-nazyvaji-mirem-phg-/zpravy-svet.aspx?c=A141214_123309_ln_zahranici_hm
- [87] UCDP.uu.se. *Conflict Encyclopedia: Russia (Soviet Union)*. [online]. [cit. 2015-09-22]. Dostupné z: <http://www.ucdp.uu.se/gpdatabase/gpcountry.php?id=132®ionSelect=9-Eastern Europe#>
- [88] EUR-Lex.europa.eu. *Dohody o partnerství a spolupráci (APC): Rusko, východní Evropa, jižní Kavkaz a Střední Asie*. [online]. [cit. 2015-09-24]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:r17002>
- [89] Businessdictionary.com. *General Agreement on Tariffs and Trade. (GATT)*[online]. [cit. 2015-09-24]. Dostupné z: <http://www.businessdictionary.com/definition/General-Agreement-on-Tariff-and-Trade-GATT.html>
- [90] WTO. *WTO memberships rises to 157 with the entry of Russia and Vanuatu*. [online]. [cit. 2015-09-24]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/news_e/pres12_e/pr671_e.htm

- [91] WTO. *Member information: Czech Republic and the WTO*. [online]. [cit. 2015-09-24]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/czech_republic_e.htm
- [92] Euroskop.cz. *Vnější vztahy: Rusko*. [online]. [cit. 2015-09-24]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9130/sekce/rusko/>
- [93] Press Release: *15th EU-Russia Summit Moscow*, 2005. [cit. 2015-10-02] [online]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/er/84811.pdf
- [94] EurActiv.cz. *Summit EU-Rusko ve znamení pragmatismu*. [cit. 2015-10-02] [online]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/summit-eu-rusko-ve-znameni-pragmatismu-007565>
- [95] EurActiv.cz. *Jednání v Chabarovsku nepřinesla výsledky*. [cit. 2015-10-02] [online]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/jednani-v-chabarovsku-neprinesla-vysledky-006029>
- [96] Russianmission.eu. *Negotiations on a new basic agreement*. [cit. 2015-10-04] [online]. Dostupné z: <http://www.russianmission.eu/en/negotiations-new-basic-agreement>
- [97] Euroskop.cz. *Historie EU: 2000-2005*. [online]. [cit. 2015-10-06]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8890/15157/clanek/2000-2005/>
- [98] OECD. *Members and partners*. [online]. [cit. 2015-10-06]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/membersandpartners/>
- [99] Ministerstvo zahraničních věcí. *Dohody o usnadnění udělování víz*. [online]. [cit. 2015-10-06]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/dohody_o_usnadneni_u_delovani_viz/index.html
- [100] CNN.com. *2008 Georgia Russia Conflict Fast Facts*. [online]. [cit. 2015-10-06]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2014/03/13/world/europe/2008-georgia-russia-conflict/>
- [101] iDnes.cz. *Válku rozpoutala Gruzie, ale Rusko hrotilo napětí, zjistili experti EU*. [online]. [cit. 2015-10-06]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/valku-rozpoutala-gruzie-ale-rusko-hrotilo-napeti-zjistili-experti-eu-1z0-/zahranicni.aspx?c=A090930_144505_zahranicni_ip1
- [102] Euroskop.cz. *Dvě kola rusko-ukrajinské plynové krize 2009*. [online]. [cit. 2015-10-06]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/46/11211/clanek/dve-kola-rusko-ukrajinske-plynove-krize-2009/>
- [103] MZV ČR. *Rusko: Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou*. [online]. [cit. 2015-10-07]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rusko/smlouvy/index.html

- [104] iDnes.cz. *Ruský dluh koupí podezřelá firma*. [online]. [cit. 2015-10-07]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/rusky-dluh-koupi-podezrela-firma-d4h-domaci.aspx?c=A010401_230338_domaci_bac
- [105] E15.cz. *Česko obdrželo od Falcon Capital poslední splátku ruského dluhu*. [online]. [cit. 2015-10-07]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/cesko-obdrzelo-od-falcon-capital-posledni-splatku-ruskeho-dluhu-903625>
- [106] E15.cz. *Rusko splatilo Česku starý dluh ve výši 72 miliard korun*. [online]. [cit. 2015-10-07]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/ekonomika/rusko-splatilo-cesku-stary-dluh-ve-vysi-72-miliard-korun-1048888>
- [107] Irucz.ru. *Pokles obchodní výměny ČR-RF v roce 2013. O půl procenta*. [online]. [cit. 2015-10-10]. Dostupné z: <http://www.irucz.ru/cz/zpravy/1-/114000000000-ruska-federace/0-/0-/209-neuvedeno/26249-pokles-obchodni-vymeny-cr-/>
- [108] iDNES.cz. *Zeman: Sankce mohou eskalovat konflikt, hrozí nám miliardové ztráty*. [online]. [cit. 2015-10-10]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/zeman-kritizoval-sankce-0www-/ekonomika.aspx?c=A140821_185159_ekonomika_jj
- [109] E15.cz. *Zeman jednal s Putinem, ruský prezident doufá v obnovu obchodních vztahů*. [online]. [cit. 2015-10-10]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/zeman-jednal-s-putinem-rusky-prezident-doufa-v-obnovu-obchodnich-vztahu-1224013>
- [110] ČEB. *Aktuality: Česká exportní banka a Sberbank Rosii budou spolupracovat*. [online]. [cit. 2015-10-14]. Dostupné z: <http://www.ceb.cz/kdo-jsme/pro-media/aktuality/2013/ceska-exportni-banka-a-sberbank-rossii-budou-spolu/>
- [111] ČEB. *Kdo jsme: Profil banky*. [online]. [cit. 2015-10-14]. Dostupné z: <http://www.ceb.cz/kdo-jsme/profil-banky/>
- [112] ČEB. *Kontakty: Zastoupení ČEB v ruské federaci*. [online]. [cit. 2015-10-14]. Dostupné z: <http://www.ceb.cz/kontakty/zastoupeni-ceb-v-ruske-federaci/>
- [113] ČEB. *Česká exportní banka podepsala dohody o spolupráci*. [online]. [cit. 2015-10-14]. Dostupné z: <http://www.ceb.cz/kdo-jsme/pro-media/aktuality/2013/ceska-exportni-banka-podepsala-dohody-o-spolupraci/>
- [114] iDNES.cz. *ČEB vyřešila problémy u některých úvěrů v Rusku za 7 miliard korun*. [online]. [cit. 2015-10-14]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/ceb-vyresila-problemy-u-nekterych-uveru-v-rusku-za-7-miliard-korun-1c7-/ekoakcie.aspx?c=A151008_143420_ekoakcie_rts
- [115] FinExpert.cz. *Česká exportní banka hraje v obchodu s Ruskem významnou úlohu*. [online]. [cit. 2015-10-14]. Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/ceska-exportni-banka-hraje-v-obchodu-s-ruskem-vyznamnou-ulohu>
- [116] EGAP. *O společnosti: Profil*. [online]. [cit. 2015-10-14]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/profil/index.php>

- [117] EGAP. *Výroční zpráva 2014*. [online]. [cit. 2015-10-14]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/dokumenty/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-2014.pdf>
- [118] EGAP. *EGAP uzavřel reciproční smlouvu s ruským EXIAR*. [online]. [cit. 2015-10-14]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/egap-v-mediich/zpravy/2013-01-22.php>
- [119] KUPEG. *O společnosti: Akcionáři*. [online]. [cit. 2015-10-14]. Dostupné z: <http://www.kupeg.cz/o-spolecnosti/akcionari>
- [120] CzechTrade. *Představení: Historie agentury*. [online]. [cit. 2015-10-14]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/o-czechtrade/predstaveni/historie-agentury/>
- [121] CzechTrade. *Výsledky výroční zprávy 2013*. [online]. [cit. 2015-10-14]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/2-o-czechtrade/2-1-predstaveni-czechtrade/2-1-3-vysledky-vyrocní-zpravy/VZ-2013-cj.pdf>
- [122] CzechTrade. *Katalog služeb*. [online]. [cit. 2015-10-14]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/Letak_Katalog_sluzeb.pdf
- [123] iHned.cz. *Zpravodajství pro export přináší aktuální informace ze zahraničí*. [online]. [cit. 2015-10-15]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-61095050-zpravodajstvi-pro-export-prinasi-aktualni-informace-ze-zahranici>
- [124] VEB. *About: Yesterday*. [online]. [cit. 2015-10-15]. Dostupné z: <http://www.veb.ru/en/about/yesterday/index.php>
- [125] EIB. *EU-Russia Strategic Partnership*. [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: http://www.eib.org/projects/regions/eastern-neighbours/framework/eu_russia_strategic_partnership.htm
- [126] MPO. *Základní informace k WTO a DDA*. [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument7894.html>
- [127] Delegation of the European Union to Russia. *Legal framework*. [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/delegations/russia/eu_russia/political_relations/legal_framework/index_en.htm
- [128] Euroskop.cz. *Summit EU-Rusko v Nice: analýza vztahů EU a Ruska*. [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/46/9617/clanek/summit-eu-rusko-v-nice-analyza-vztahu-eu-a>
- [129] OECD. *The Russian Federation and the OECD*. [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/russia/therussianfederationandtheoecd.htm>
- [130] Euractiv.cz. *Ukrajina: politická krize kvůli ruskému plynu*. [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/ukrajina-politick-krize-kvli-ruskmu-plynu>

- [131] Lidovky.cz. *Rusko omezilo dodávky plynu do Evropy*. [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/rusko-omezilo-dodavky-plynu-do-evropy-dh8-/moje-penize.aspx?c=A060102_102429_ln_ekonomika_bat
- [132] Sputniknews.com. *Russo-Moldovan gas compromise*. [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://sputniknews.com/analysis/20060120/43102535.html>
- [133] Euroskop.cz. *Obchodní politika*. [online]. [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/680/sekce/obchodni-politika/>
- [134] Euractiv.cz. *Tymošenko vyzvala EU aby osvobodila Ukrajinu od diktátora Janukovyče*. [online]. [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/tymosenko-vyzvala-eu-aby-osvobodila-ukrajinu-od-diktatora-janukovyce-010205>
- [135] Euractiv.cz. *Západ pobouřil rozsudek nad bývalou ukrajinskou premiérkou Tymošenko*. [online]. [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/zapad-pobouril-rozsudek-nad-byvalou-ukrajinskou-premierkou-tymosenko-009233>
- [136] Euractiv.cz. *Ukrajinská opozice varuje před posílením prezidentských pravomocí*. [online]. [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/ukrajinska-opozice-varuje-pred-posilenim-prezidentskych-pravomoci-007978>
- [137] Euractiv.cz. *Ukrajina se chce přiblížit k EU, výsledkem je i „čokoládová válka“ s Ruskem*. [online]. [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/clanek/ukrajina-se-chce-priblizit-k-eu-vysledkem-je-i-cokoladova-valka-s-ruskem-011042>
- [138] Euractiv.cz. *Běží v podpisu asociací dohody s EU o osud Ukrajiny?* [online]. [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: ¹ <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/bezi-v-podpisu-asociacni-dohody-s-eu-o-osud-ukrajiny-kyjev-janukovyc-rusko-celni-unie-putin-evropska-unie-vychodni-partnerstvi-vilnius-011317>
- [139] Euractiv.cz. *EU má stále zájem podepsat smlouvu s Ukrajinou, situace je ale nejasná*. [online]. [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/eu-ma-stale-zajem-podepsat-smlouvu-s-ukrajinou-situace-je-ale-nejasna-011305>
- [140] Euractiv.cz. *Ukrajine utíká čas, nad dohodou s EU stále visí otazník*. [online]. [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/ukrajine-utika-cas-nad-dohodou-s-eu-stale-visi-otaznik-011277>
- [141] Euractiv.cz. *Ukrajina: Chceme do EU, ale reformy jsou nejdůležitější*. [online]. [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/ukrajina-chceme-do-eu-ale-reformy-jsou-nejdulezitejsi-007434>
- [142] Euractiv.cz. *Ukrajina bojuje o levnější ruský plyn*. [online]. [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/energetika/clanek/ukrajina-bojuje-o-levnejsi-rusky-plyn-007401>
- [143] Euractiv.cz. *Ruská flotila zůstane na Krymu a Ukrajinci ušetří za plyn*. [online]. [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/energetika/clanek/ruska-flotila-zustane-na-krymu-a-ukrajinci-usetri-za-plyn-007403>

- [144] Euractiv.cz. *Barroso vyzval Ukrajiu k reformám, Janukovyč souhlasil*. [online]. [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/barroso-vyzval-ukrajinu-k-reformam-janukovic-souhlasil-007158>
- [145] Novinky.cz. *Unie neuspěla, ukrajinský prezident asociační dohodu v Litvě nepodepsal*. [online]. [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/320644-unie-neuspela-ukrajinsky-prezident-asociacni-dohodu-v-litve-nepodepsal.html>
- [146] BBC.com. *Ukraine crisis: Timeline*. [online]. [cit. 2015 - 11- 02]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26248275>
- [147] Ihned.cz. *Sblížení Putina a Janukovyče: Rusko dá Ukrajině 15 miliard dolarů a sníží cenu za plyn*. [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/rusko/c1-61459190-sblizovani-putina-a-janukovyce-rusko-da-ukrajine-15-miliard-dolaru-a-snizi-cenu-za-plyn>
- [148] iDNES.cz. *Ukrajinská policie násilně rozehnala demonstraci, opozice chce volby*. [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/protest-na-ukrajine-0qp-/zahranicni.aspx?c=A131130_072141_zahranicni_jj
- [149] iDNES.cz. *Ulicemi Kyjeva zmítaly největší protesty od “oranžové revoluce”*. [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/demonstrace-v-kyjeve-0rv-/zahranicni.aspx?c=A131201_150420_zahranicni_zt
- [150] Euractiv.cz. *Události na Ukrajině v lednu 2014*. [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-lednu-2014-000110>
- [151] iDNES.cz. *PŘEHLEDNĚ: Časová osa protestů a krize na Ukrajině*. [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/casova-osa-protestu-a-krize-na-ukrajine-d99-/zahranicni.aspx?c=A140311_171948_zahranicni_jw
- [152] iDNES.cz. *Ukrajina zažívá nejkrvavější den, v Kyjevě zemřely už desítky lidí*. [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ukrajina-deni-ve-ctvrtek-20-unora-nepokoje-f1z-/zahranicni.aspx?c=A140220_065757_zahranicni_skr
- [153] iDNES.cz. *Kyjev se změnil v peklo. Vláda povolala armádu, rozvědka viní opozici*. [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/peklo-na-zemi-v-kyjeve-0ul-/zahranicni.aspx?c=A140219_094256_zahranicni_vz
- [154] EuroZprávy.cz. *Kyjev zahájil hon na ruštinu, Kreml je zděšen*. [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/evropa/88177-kyjev-zahajil-hon-na-rustinu-kreml-je-zdesen/>
- [155] BBC.com. *Russia's gas fight with Ukraine*. [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-29521564>
- [156] BBC.com. *Ukraine conflict: Why is east hit by conflict?* [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-28969784>

- [157] BBC.com. *Russia-Ukraine gas deal secures EU winter supply*. [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/business-29842505>
- [158] LIDOVKY.cz. *Na východní frontě neklid. V Donbasu se v předvečer voleb znovu ozývá střelba*. [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/v-donbasu-se-v-predvecer-ukrajinskych-voleb-znovu-ozyva-strelba-pxj-/zpravy-svet.aspx?c=A151024_205128_ln_zahranici_ELE
- [159] LIDOVKY.cz. *Skončily komunální volby na Ukrajině. Účast byla nízká*. [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/skoncily-komunalni-volby-na-ukrajine-ucast-byla-nizka-ppe-/zpravy-svet.aspx?c=A151025_200622_ln_zahranici_ELE
- [160] LIDOVKY.cz. *Samopaly, kulometry a miny. V Doněcku se opět bojuje – a umírá*. [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/samopaly-kulometry-a-miny-v-donecku-se-opet-bojuje-a-umira-pe3-/zpravy-svet.aspx?c=A151027_105246_ln_zahranici_msl
- [161] LIDOVKY.cz. *Porošenko rozšířil sankce proti Rusům. Na seznamu jsou novináři i dva Češi*. [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/porosenko-rozsiril-ukrajinske-sankce-proti-rusum-na-seznamu-jsou-i-dva-cesi-1si-/zpravy-svet.aspx?c=A150916_213947_ln_zahranici_ELE
- [162] LIDOVKY.cz. *Ruská letadla nemají na ukrajinských letištích co dělat, vzkázal premiér Jaceňuk*. [online]. [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/ruska-letadla-nemaji-na-ukrajinskych-letistich-co-delat-vzkazal-premier-jacenuk-gdb-/firmy-trhy.aspx?c=A150925_143804_firmy-trhy_ele
- [163] České noviny.cz. *OBSE: Z luhanské fronty byly staženy těžké zbraně*. [online]. [cit. 2015-11-06]. Dostupné z: http://www.ceskenoviny.cz/tema/zpravy/obse-z-luhanske-fronty-byly-stazeny-tezke-zbrane/1277171&id_seznam=62
- [164] České noviny.cz. *V okolí Doněcku se stále střílí, vážně odsun zbraní*. [online]. [cit. 2015-11-06]. Dostupné z: http://www.ceskenoviny.cz/tema/zpravy/v-okoli-donecku-se-stale-strili-vazne-odsun-zbrani/1278174&id_seznam=62
- [165] iDNES.cz. *Rusy na Ukrajině ochráníme všemi prostředky, prohlásil Putin*. [online]. [cit. 2015-11-06]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/prezident-vladimir-putin-vedl-ze-moskva-bude-chranit-zajmy-rusu-na-ukrajine-18j-/zahranicni.aspx?c=A140304_114444_zahranicni_im
- [166] iDNES.cz. *Krymský parlament schválil připojení k Rusku*. [online]. [cit. 2015-11-06]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/krymsky-parlament-chce-pripojeni-k-rusku-f1a-/zahranicni.aspx?c=A140306_112159_zahranicni_vaz
- [167] Businessinfo.cz. *Chronologický přehled sankčních opatření vůči Ruské federaci, omezující opatření vůči Krymu a Sevastopolu a ruská protiopatření*. [online]. [cit. 2015-11-

08]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/prehled-sankci-eu-vuci-ruske-federaci-61587.html>

[168] Council of the European Union. *List of persons and entities under EU restrictive measures over the territorial integrity of Ukraine*. [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/145571.pdf

[169] Rozhlas.cz. *Evropská unie i Spojené státy schválily sankce vůči představitelům Ruska a Krymu*. [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/svet/_zprava/evropska-unie-i-spojene-staty-schvalily-sankce-vuci-predstavitelum-ruska-a-krymu--1327877

[170] Bydžovská, Marie. Euroskop.cz. *Schválí EU další sankce vůči Rusku?* [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/46/23806/clanek/schvali-eu-dalsi-sankce-vuci-rusku/>

[171] ČSÚ. *Databáze zahraničního obchodu: Obchod s Ruskou federací*. [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>

[172] Ministerstvo průmyslu a obchodu. *EU schválila strukturu ekonomických sankcí proti Ruské federaci*. [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument151892.html>

[173] Novinky.cz. *Putin podepsal dekret omezující dovoz potravin jako odvetu za sankce*. [online]. [cit. 2015-11-12]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/344336-putin-podepsal-dekret-omezujici-dovoz-potravin-jako-odvetu-za-sankce.html>

[174] Businessinfo.cz. *EU prodloužila protiruské sankce*. [online]. [cit. 2015-11-12]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/eu-prodlouzila-protiruske-sankce-66063.html>

[175] CBR. *External Sector Statistics. External Trade in Service of the Russian Federation by Main Partner Countries 2006-2014*. [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.cbr.ru/eng/statistics/?Prtid=svs>

[176] CBR. *External Sector Statistics. External Trade in Service of the Russian Federation by Main Partner Countries in 2002-2005*. [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: http://www.cbr.ru/eng/statistics/print.aspx?file=credit_statistics/trade_2002_e.htm&pid=svs&sid=vt_uRF

[177] ESOMAR. *About ESOMAR*. [online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <https://www.esomar.org/about-esomar.php>

[178] Businessinfo.cz. *Rusko: Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu*. [online]. [cit. 2015-11-19]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rusko-zakladni-podminky-pro-uplatneni-ceskeho-19088.html#sec2>

- [179] EAEU. *About the Union: Timeline*. [online]. [cit. 2015-11-19]. Dostupné z: <http://www.eaeunion.org/?lang=en#about-history>
- [180] Celní poradenství.cz. *TIR karnety v Rusku*. [online]. [cit. 2015-11-19]. Dostupné z: <http://www.celniporadenstvi.cz/cz/celni-novinky/46-tir-karnety-v-rusku>
- [181] RUSSEZ. *About The Project*. [online]. [cit. 2015-11-19]. Dostupné z: <http://eng.russez.ru/oez/>
- [182] FEDSTAT.ru. *Nakopleno inostrannykh investicij*. [online]. [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31225>
- [183] FEDSTAT. *Nakopleno investicij, napravlennyyh iz Rossii za rubež*. [online]. [cit. 2015 - 11-23]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31224>
- [184] FEDSTAT. *Nakopleno prjamykh inostrannykh investicij*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31231>
- [185] FEDSTAT. *Nakopleno portfel'nykh inostrannykh investicij*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31227>
- [186] FEDSTAT. *Nakopleno pročich inostrannykh investicij*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31229>
- [187] FEDSTAT. *Nakopleno prjamykh investicij, napravlennyyh iz Rossii za rubež*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31230>
- [188] FEDSTAT. *Nakopleno portfel'nykh investicij, napravlennyyh iz Rossii za rubež*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31226>
- [189] FEDSTAT. *Nakopleno pročich investicij, napravlennyyh iz Rossii za rubež*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31228>
- [190] FEDSTAT. *Napravleno investicij iz Rossii za rubež*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31242>
- [191] FEDSTAT. *Napravleno prjamykh investicij iz Rossii za rubež*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31245>
- [192] FEDSTAT. *Napravleno portfel'nykh investicij iz Rossii za rubež*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31243>
- [193] FEDSTAT. *Napravleno pročich investicij iz Rossii za rubež*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31244>
- [194] FEDSTAT. *Postupilo investicij ot inostrannykh investorov*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31335>

- [195] FEDSTAT. *Postupilo prjamyh investicij v Rossiju iz-za rubeža*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31338>
- [196] FEDSTAT. *Napraveno portfel'nych investicij iz Rossii za rubež*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31243>
- [197] FEDSTAT. *Postupilo pročich investicij v Rossiju iz-za rubeža*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do?id=31337>
- [198] Lidovky.cz. *Ruské embargo zasáhne český trh s mléčnými výrobky. Utrpí Madeta*. [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/ruske-embargo-zvysi-dovoz-do-cr-a-snizi-ceny-boji-se-mlekari-p4u-/firmy-trhy.aspx?c=A140807_174211_firmy-trhy_sho
- [199] Lidovky.cz. *Hamé, Škoda, ...10 českých firem, které doplácí na protiruské sankce*. [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/hame-skoda-10-ceskych-firem-ktere-doplacaji-na-protiruske-sankce-p79-/firmy-trhy.aspx?c=A140826_203332_firmy-trhy_pave
- [200] Irucz.ru. *Obětí sankcí západu v Rusku se může stát zakázka Škoda Transportation za 1,5 mld korun*. [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: <http://www.irucz.ru/cz/zpravy/1/114000000000-ruska-federace/114006000000-severozapadni-fo/114006604100-sankt-peterburg/301-doprava/28556-obeti-sankci-zapadu-v-rusku/>
- [201] APIC.cz. *Aktuální odhad dopadů sankcí vyhlášených Ruskou federací na dovoz vybraných komodit na české společnosti*. [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: <http://www.apic.cz/6774-aktualni-odhad-dopadu-sankci-vyhlasenych-ruskou-federaci-na-dovoz-vybr.html>
- [202] Hospodářské noviny. *Firmy trápí nejistota. Pomoc státu oceňují, ale příliš na ni nespolehnou*. [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-62842520-firmy-trapi-nejistota-pomoc-stat-u-ocenuji-ale-prilis-na-ni-nespolehaji>
- [203] Hospodářské noviny. *Sankce, které se týkají ruských bank, dopad na české exportéry nemají*. [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-62842490-sankce-ktere-se-tykaji-ruskych-bank-dopad-na-ceske-exportery-nemaji>
- [204] Hospodářské noviny. *Státní úvěrová pojišťovna zdrazí pojištění exportu do Ruska. Nejméně o čtvrtinu*. [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-63472970-statni-uverova-pojistovna-zdraz-i-pojisteni-exportu-do-ruska-nejmene-o-ctvrtinu>
- [205] Hospodářská komora ČR. *Ekonomické sankce EU vůči Rusku- možné dopady na českou republiku*. [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: <http://www.komora.cz/pro-podnikani/zahranicni-vztahy/aktuality-z-teritorii/ekonomicke-sankce-eu-vuci-rusku-mozne-dopady-na-ceskou-ekonomiku.aspx>

[206] Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. *Export do Ruska: Pokles se zrychluje*. [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/pokles-ceskeho-exportu-do-ruska-se-zrychluje-62927.html>

[207] OECD. *Glossary of statistical terms: Standard international trade classification (SITC)*. [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=2466>

Seznam grafů, tabulek a příloh

Graf 1: Vývoj růstu HDP a inflace v Rusku v letech 2010-červen 2014 (v %)	18
Graf 2: Vývoj počtu nezaměstnaných v Ruské federaci v letech 2010-červen 2014 (v mil.)	19
Graf 3: Exportní struktura 2010 -2013	20
Graf 4: Porovnání ruské a české kultury dle Hofstedeho	24
Graf 5: Vzájemná obchodní výměna zboží mezi Českou republikou a Ruskou federací mezi lety 2000 - 2013 (v tis. EUR)	47
Graf 6: Struktura exportu zboží do Ruska v období 2000-2013 (v % vyjádření)	48
Graf 7: : Vývoj exportu jednotlivých podskupin v období 2000-2013 (v tisíc. EUR)	49
Graf 8: Procentuální zastoupení podskupin na exportu skupiny Potraviny a živá zvířata v roce 2013, v procentuálním vyjádření	51
Graf 9: Vývoj složení exportu skupiny Surové materiály, nepoživatelné, s výjimkou paliv v období 2000-2013 (v tis. EUR)	53
Graf 10: Procentuální zastoupení jednotlivých podskupin na exportu skupiny Surové materiály, nepoživatelné, s výjimkou paliv v roce 2013	55
Graf 11: Vývoj složení exportu podskupiny Chemikálie a příbuzné látky v období 2000-2013 (v tis. EUR)	58
Graf 12: Procentuální zastoupení podskupin na exportu skupiny Chemikálie a jiné v roce 2013	60
Graf 13: Vývoj složení exportu skupiny Tržní výrobky v období 2000-2013 (v tis. EUR)	61
Graf 14: Procentuální zastoupení podskupin na exportu skupiny Tržní výrobky v roce 2013	63
Graf 15: Vývoj složení exportu skupiny Stroje a dopravní prostředky v období 2000-2013 (v tis. EUR)	64
Graf 16: Procentuální zastoupení podskupin na exportu skupiny Stroje a dopravní prostředky v roce 2013	67
Graf 17: Vývoj složení exportu skupiny Průmyslové spotřební zboží v období 2000-2013 (v tis. EUR)	68
Graf 18: Procentuální zastoupení podskupin na exportu skupiny Průmyslové spotřební zboží v roce 2013	70
Graf 19: Import zboží z Ruska	71
Graf 20: Podíl podskupin na celkovém importu skupiny Potraviny a živá zvířata za období 2000-2013	72
Graf 21: Procentuální zastoupení podskupin na importu skupiny Surové materiály v roce 2013	74
Graf 22: Procentuální zastoupení podskupin na importu skupiny Chemikálie a příbuzné výrobky v roce 2013	77
Graf 23: Procentuální zastoupení podskupin na importu skupiny Tržní výrobky v roce 2013	78
Graf 24: Procentuální zastoupení podskupin na importu skupiny Stroje a dopravní prostředky v roce 2013	80
Graf 25: Procentuální zastoupení podskupin na importu skupiny Průmyslové spotřební zboží v roce 2013	81
Graf 26: Vývoj vzájemné bilance služeb (2002-2014)	93
Graf 27: Stav českých PZI v Rusku dle oborů v roce 2013 (% vyjádření)	94
Graf 28: Stav ruských PZI v České republice dle oborů v roce 2013 (% vyjádření)	95
Tabulka 1: Výhody a rizika jednotlivých druhů dopravy	44

Příloha 1: Vývoj exportu a jednotlivých exportních skupin 2000- září 2015 (v tis. EUR)	119
Příloha 2: Vývoj importu a jednotlivých importních skupin 2000- září 2015 (v tis. EUR)	120
Příloha 3: Vývoj export a import od ledna do září v období 2013 -2015 (v tis. EUR)	121
Příloha 4: Vývoj exportu skupiny Potravin od ledna do září 2013-2015 (v tis. EUR)	122
Příloha 5: Vývoj exportu skupiny Stroje a dopravní prostředky od ledna do září 2013-2015 (v tis. EUR)	123
Příloha 6: Vzájemná investiční spolupráce ČR a Ruská federace - stavové veličiny 2005-2013 (v tis. USD)	124

Příloha 1: Vývoj exportu a jednotlivých exportních skupin 2000- září 2015 (v tis. EUR)

kód	kategorie/ rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	září 2015
	vývoz celkem	420 177	546 664	546 172	516 009	761 764	1 131 961	1 504 320	2 081 321	2 714 708	1 877 429	2 672 882	3 758 582	4 696 295	4 474 242	4 105 273	2 116 741
0	potraviny a živá zvířata	24270	19672	27493	35053	46531	41919	39637	39306	43451	29619	37668	48183	56025	61001	72438	40674
1	nápoje a tabák	1403	1699	2285	3407	7211	12270	13847	19266	22018	14310	19077	18878	22165	22479	21797	10818
2	surové materiály, nepoživatelné mimo paliv	5635	5321	6958	7341	8980	16180	15707	18461	18440	10924	9902	12068	17428	20909	24041	17271
3	minerální paliva, maziva apod.	1960	6635	2590	2620	2631	4445	8624	8362	12817	4215	6142	7175	13492	10614	9993	4470
4	živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	18	18	9	24	11	55	70	11	60	9	44	36	340	355	260	163
5	chemikálie a příbuzné výrobky	68877	83479	78392	67572	95717	160427	195169	219188	235151	243175	356622	385083	374916	311531	360405	235082
6	tržní výrobky tříděné dle materiálu	84409	95252	113839	125159	166190	240061	312535	363640	401202	232834	292450	379236	440289	453148	397556	257489
7	stroje a dopravní prostředky	186542	278942	255862	210236	347132	542895	759061	1206645	1726246	1168243	1705646	2579042	3385904	3174637	2752659	1334555
8	průmyslové spotřební zboží	47063	55646	58744	64597	87361	113709	159670	206428	255322	174099	245331	328881	385736	386550	466085	216189
9	komodity a předměty obchodu					0			13			0			16	40	28

Zdroj: [171], vlastní zpracování

Příloha 2: Vývoj importu a jednotlivých importních skupin 2000- září 2015 (v tis. EUR)

kategorie/ rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	září 2015
celkový import	2 256 904	2 229 148	1 946 184	2 066 929	2 225 946	3 516 854	4 452 612	4 109 444	6 209 135	3 876 554	5 149 062	5 817 849	6 165 382	5 848 051	4 703 656	2 945 034
potraviny a živá zvířata	1770	2214	1687	2140	2281	2051	2277	3247	2713	1613	2087	4143	3678	9772	13303	6653
nápoje a tabák	74	67	98	106	97	321	462	594	1013	1044	2242	2008	2039	2566	3010	2054
surové materiály, nepoživatelné mimo paliv	1032 72	89462	105822	114159	201601	219606	279991	259341	290705	101160	234617	387019	276597	198004	189250	121850
minerální paliva, maziva a pod.	1809 459	179558 4	151361 6	156901 1	161972 8	282470 3	363157 2	326256 0	515280 2	336957 7	422324 5	454913 5	514582 9	483639 4	375615 5	223255 7
živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	1	1	0		3	46	79	75	78	250	71	89	183	515	213	596
chemikálie a příbuzné výrobky	4882 2	59077	45096	44778	71510	141297	155991	117833	202560	70298	121849	214449	193909	211965	193962	129341
tržní výrobky tříděné dle materiálu	1744 46	188151	192773	199301	257469	202814	275058	391493	470623	203695	347421	430954	333692	376485	376855	298952
stroje a dopravní prostředky	1158 11	90339	79497	125583	63093	116491	86880	57421	71151	113042	197852	213962	195272	193185	153215	131163
průmyslové spotřební zboží	3247	4254	7595	11850	10142	9249	20302	16879	17488	15876	19637	16091	14182	19160	17692	21866
komodity a předměty obchodu	3				22	275		0			42		0	5	2	3

Zdroj: [171], vlastní zpracování

Příloha 3: Vývoj export a import od ledna do září v období 2013 -2015 (v tis. EUR)

	Potraviny a živá zvířata		Nápoje a tabák		Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv		Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály		Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky		Chemikálie a příbuzné výrobky, j.n.		Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu		Stroje a dopravní prostředky		Průmyslové spotřební zboží		Komodity a předměty obchodu, j.n.	
období	export	import	export	import	export	import	export	import	export	import	export	import	export	import	export	import	export	import	export	import
1/2013	14 507	1 578	5 372	326	4 338	41 923	2 773	1 084 987	74	11	88 702	53 632	110 029	84 283	767 292	14 374	84 820	4 051		2
2/2013	15 157	2 116	6 575	486	5 913	59 546	2 729	1 063 552	65	195	84 162	51 789	123 264	94 244	814 721	91 361	77 744	4 322		
3/2013	14 494	3 181	5 198	899	4 652	56 947	2 437	1 346 038	38	216	95 126	51 845	110 002	103 500	741 741	15 772	113 030	2 518	16	3
souhrn za 3 čtvrtletí 2013	44 158	6 875	17 145	1 711	14 903	158 416	7 939	3 494 577	177	422	267 990	157 266	343 295	282 027	2 323 754	121 507	275 594	10 891	16	5
1/2014	17 015	3 370	5 536	382	5 045	57 617	2 723	903 882	108	49	72 137	47 664	105 408	79 941	690 121	9 205	110 629	3 440		
2/2014	20 222	3 349	6 390	539	5 278	47 152	2 865	1 035 234	53	7	92 358	52 181	101 664	98 087	697 142	52 038	124 331	4 114	38	1
3/2014	17 109	3 574	5 069	1 215	7 686	49 467	1 978	966 245	38	79	109 722	47 885	100 884	91 702	693 947	56 247	125 759	4 996	2	0
souhrn za 3 čtvrtletí 2014	54 346	10 293	16 995	2 136	18 009	154 236	7 566	2 905 361	199	135	274 217	147 730	304 379	273 307	2 081 210	117 490	360 719	12 550	40	1
1/2015	13 212	2 220	2 061	502	5 479	44 804	1 423	648 623	15	222	65 645	43 749	107 017	83 521	404 169	62 286	67 762	6 106	1	1
2/2015	14 263	2 335	4 391	820	6 698	36 943	1 674	811 379	79	157	76 712	46 383	103 537	84 786	518 448	53 580	63 548	5 749	27	1
3/2015	13 200	2 098	4 367	732	5 095	40 103	1 374	772 555	69	216	92 726	39 209	88 397	89 182	411 937	15 297	84 879	10 011		1
souhrn za 3 čtvrtletí 2015	40 675	6 653	10 819	2 054	17 272	121 850	4 471	2 232 557	163	595	235 083	129 341	257 489	298 951	1 334 554	131 163	216 189	21 866	28	3

Zdroj: [171], vlastní zpracování

Příloha 4: Vývoj exportu skupiny Potravin od ledna do září 2013-2015 (v tis. EUR)

	živá zvířata		Maso a masné výrobky		Mléčné výrobky a vejce		Ryby, korýši a měkkýši		Obiloviny a obilné výrobky		Zelenina a ovoce		Cukr, výrobky z cukru a med		Káva, čaj, kakao, koření a výrobky z nich		Krmiva pro zvířata (kromě nemletých obilnin)		Různé jedlé výrobky a přípravky	
období	export	import	export	import	export	import	export	import	export	import	export	import	export	import	export	import	export	import	export	import
1/2013	208	8	261		4 777		18	1 055	1 608	54	1 434	36	1 116	42	695	53	2 763	163	1 627	167
2/2013	153		145		5 448		28	1 684	2 773	49	978	19	1 364	85	193	9	2 369	19	1 705	251
3/2013	46		237		5 854	2	14	2 550	1 857	58	820	11	1 299	121	231	30	2 519	5	1 617	403
souhrn za 3 čtvrtletí 2013	407	8	643	0	16 079	2	60	5 289	6 238	161	3 232	66	3 779	248	1 119	92	7 651	187	4 949	821
1/2014	92		300		6 666		27	2 349	1 856	157	1 324	55	1 114	55	355	25	3 354	0	1 929	728
2/2014	50	1	511		8 687	137	35	2 105	1 854	74	1 695	23	1 632	129	154	25	4 141	7	1 464	846
3/2014	99	7	663		6 259	549	14	1 946	1 275	9	554	108	1 203	146	211	37	5 040	33	1 792	739
souhrn za 3 čtvrtletí 2014	241	8	1 474	0	21 612	686	76	6 400	4 985	240	3 573	186	3 949	330	720	87	12 535	40	5 185	2 313
1/2015	103		117		4 623		0	1 156	972	37	1 246	148	664	126	260	53	3 455	43	1 772	658
2/2015	94	4	136		4 847		100	1 465	1 051	29	879	51	922	165	690	21	4 030	103	1 515	495
3/2015	172	1	84		3 383		8	1 085	1 143	0	333	87	701	170	1 238	25	4 582	139	1 556	591
souhrn za 3 čtvrtletí 2015	369	5	337	0	12 853	0	108	3 706	3 166	66	2 458	286	2 287	461	2 188	99	12 067	285	4 843	1 744

Zdroj: [171], vlastní zpracování

Příloha 5: Vývoj exportu skupiny Stroje a dopravní prostředky od ledna do září 2013-2015 (v tis. EUR)

	Stroje a zařízení k výrobě energie	Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu	Kovozpracující stroje	Stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu, j.n.	Kancelářské stroje a zařízení k automat. zpracování dat	Zařízení pro telekomunikace a pro záznam a reprodukcí zvuku	Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče, j.n.	Silniční vozidla	Ostatní dopravní a přepravní prostředky
1/2013	37 004	38 328	29 089	99 273	82 467	37 619	80 061	339 856	23 595
2/2013	65 139	57 090	24 997	122 186	100 771	42 877	72 763	303 608	25 289
3/2013	42 313	53 339	46 850	135 016	103 706	36 157	81 629	208 622	34 109
souhrn za 3 čtvrtletí 2013	144 456	148 757	100 936	356 475	286 944	116 653	234 453	852 086	82 993
4/2013	50 072	70 544	33 257	121 684	118 976	38 274	101 750	302 130	14 196
1/2014	62 800	41 895	22 096	97 135	68 322	25 975	61 314	297 592	12 991
2/2014	35 961	44 151	56 909	114 382	93 055	24 400	55 887	257 208	15 188
3/2014	43 098	35 550	30 007	117 065	111 532	35 798	91 713	225 933	3 253
souhrn za 3 čtvrtletí 2014	141 859	121 596	109 012	328 582	272 909	86 173	208 914	780 733	31 432
4/2014	38 830	35 817	37 874	98 308	150 980	43 204	81 341	164 022	21 074
1/2015	42 042	16 666	22 434	74 823	55 709	18 319	49 334	121 035	3 808
2/2015	31 034	26 792	27 172	92 221	84 888	22 353	50 860	176 147	6 982
3/2015	27 354	18 194	26 630	73 795	94 333	28 920	64 928	75 096	2 689
souhrn za 3 čtvrtletí 2015	100 430	61 652	76 236	240 839	234 930	69 592	165 122	372 278	13 479

Zdroj: [171], vlastní zpracování

Příloha 6: Vzájemná investiční spolupráce ČR a Ruská federace - stavové veličiny 2005-2013 (v tis. USD)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkový stav investic směřující do zahraničí	7 274 503,8	14 276 576,35	32 061 491,62	53 758 618,72	65 082 944,81	82 009 909,49	106 705 836,9	117 796 671,61	176 411 057,53
stav investic do České republiky	6 175,5	11 305,22	43 031,4	31 443,79	21 086,82	39 661,12	82 477,21	246 979,99	309 030,16
podíl ČR na celku	0,08%	0,08%	0,13%	0,06%	0,03%	0,05%	0,08%	0,21%	0,18%
PZI	3 958,7	8 764,92	15 226,49	10 077,1	6 010,27	31 405,56	29 659,34	60 474,69	40 262,43
portfoliové	-	-	-	-	-	-	45 084,7	10,27	10,03
ostatní	2 216,8	2 540,3	27 804,91	21 366,69	15 076,55	8 255,56	7 733,17	186 495,03	268 757,71
Celkový stav investic směřující do Ruska	111 834 971,1	142 926 178,6	220 595 281,8	264 598 557,9	268 225 951,86	300 105 893,6	347 160 592,6	362 366 004,4	384 116 865,01
stav investic z České republiky	87 431,2	94 537,05	183 218,28	600 699	934 283,37	1 255 566,85	1 195 415,32	1 288 441,37	1 402 635,85
podíl ČR na celkém stavu	0,08%	0,07%	0,08%	0,23%	0,35%	0,42%	0,34%	0,36%	0,37%
PZI	20844,70	32142,6	84 315,04	166 448,54	197 595,26	280 036,63	187 125,69	288 368,91	158 596,69
portfoliové	14,10	15,42	17,39	29,96	9 384,54	11 933,26	8 996,56	7 813,57	3 538,19
ostatní	66572,30	62379,03	98 885,84	434 220,5	727 303,59	963 596,97	999 293,1	992 258,89	1 240 500,97

Zdroj: [182] [183] [184] [185] [186] [187] [188] [189], vlastní zpracování